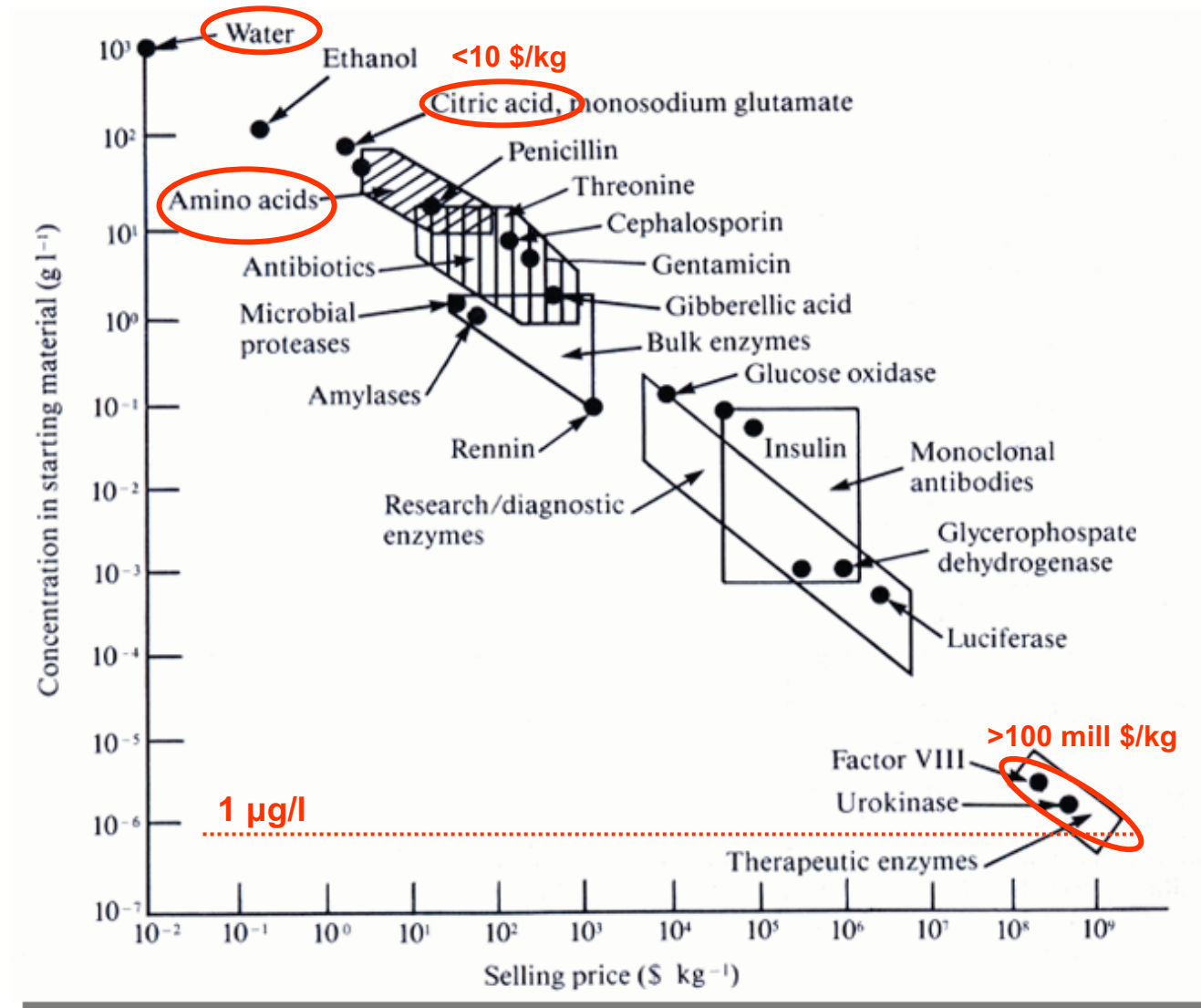

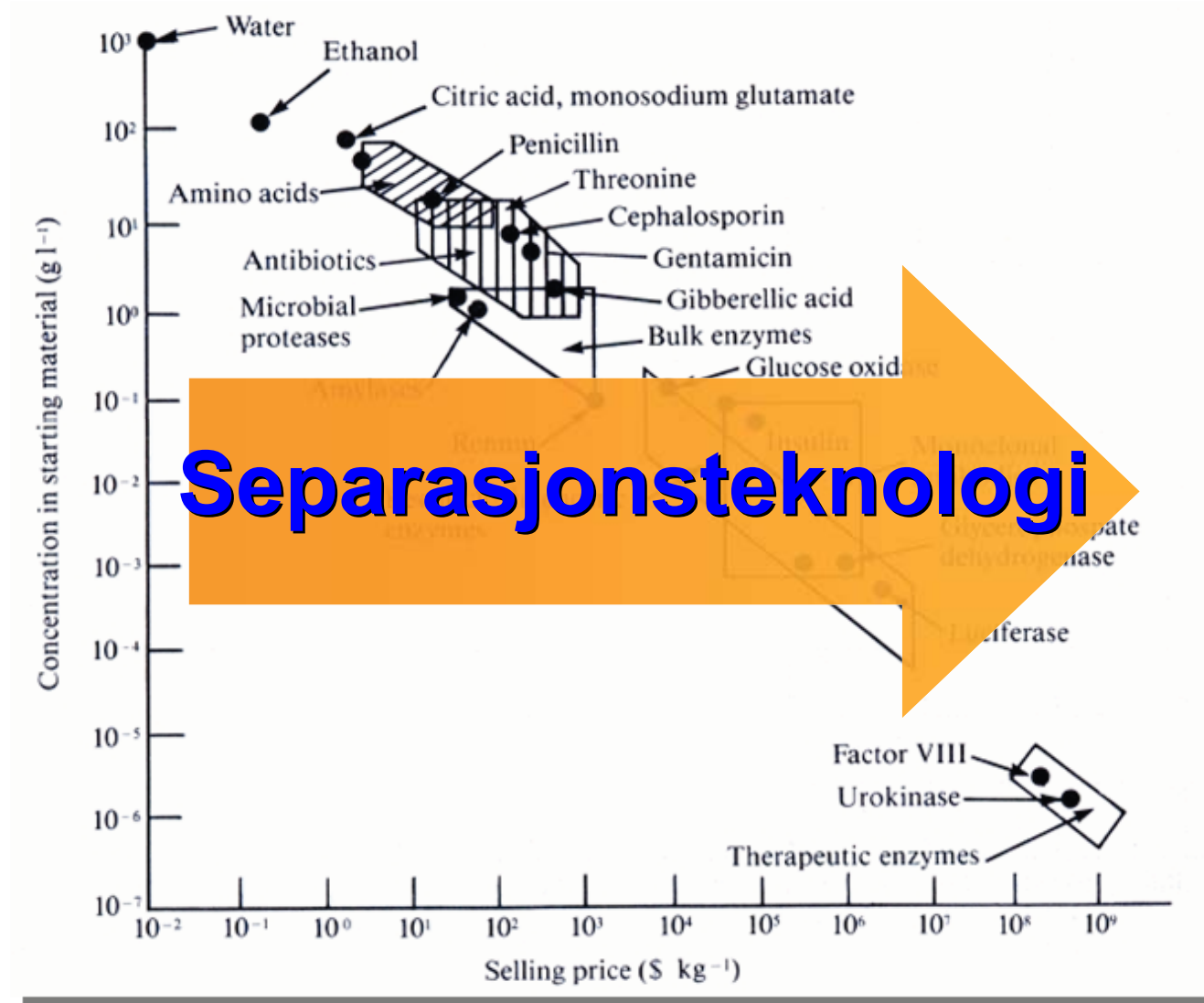
Separasjonsteknologi for fremstilling av høykostprodukter

Svein A. Mjøs
Fiskeriforskning

Sammenheng mellom pris for rent produkt og mengde i råstoffet

Sammenheng mellom pris for rent produkt og mengde i råstoffet

Separasjonsteknologi for høykostprodukter

Mye å velge i:

Ekstraksjon

- Klassisk' ekstraksjon (væske/væske eller væske/fast)
- **Ekstraksjon med faste faser**
- **Superkritisk ekstraksjon**

Kromatografi:

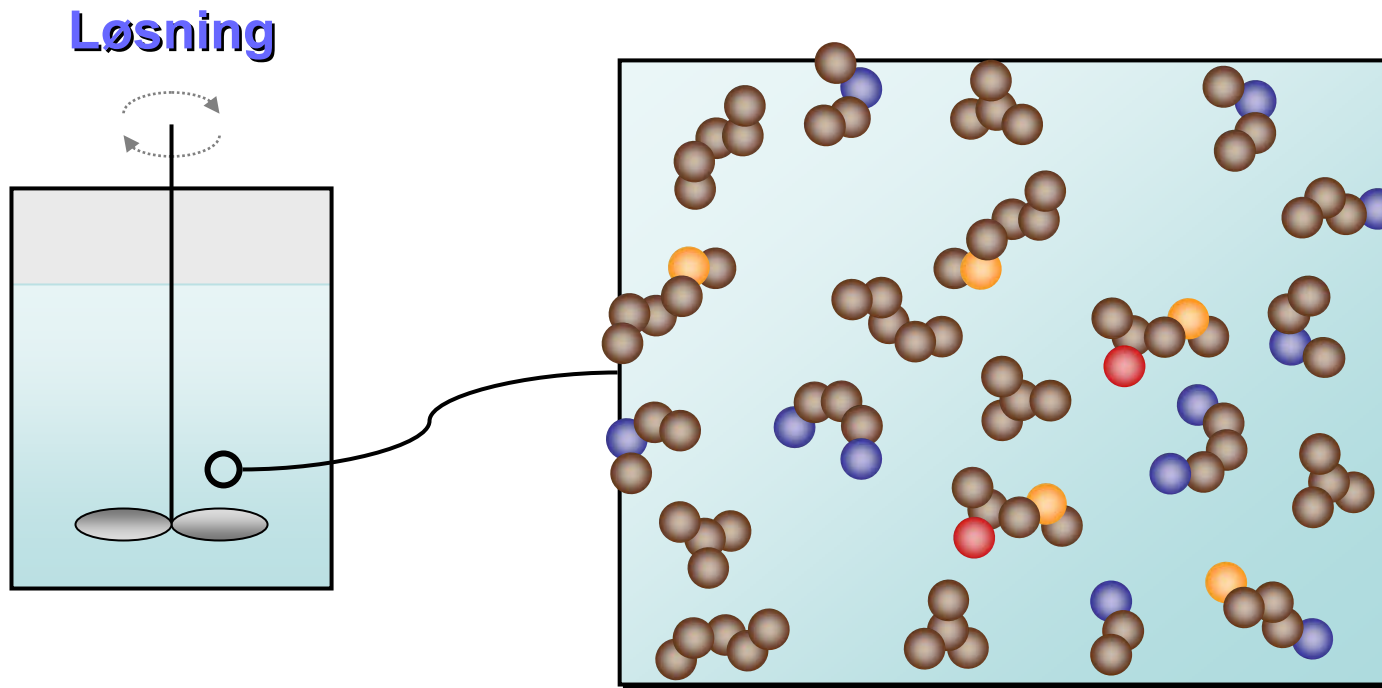
- **Kromatografi med faste faser**
- Væske/væske-kromatografi
- Superkritisk kromatografi/fraksjonering
- **Moving bed / Simulated moving bed (SMB)**

Annet:

- Filtrering
- Elektroforese
- Destillasjon
- ++

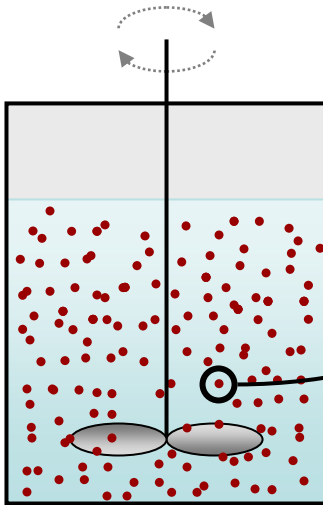
Ekstraksjon og kromatografi med faste faser

Ekstraksjon og kromatografi med faste faser

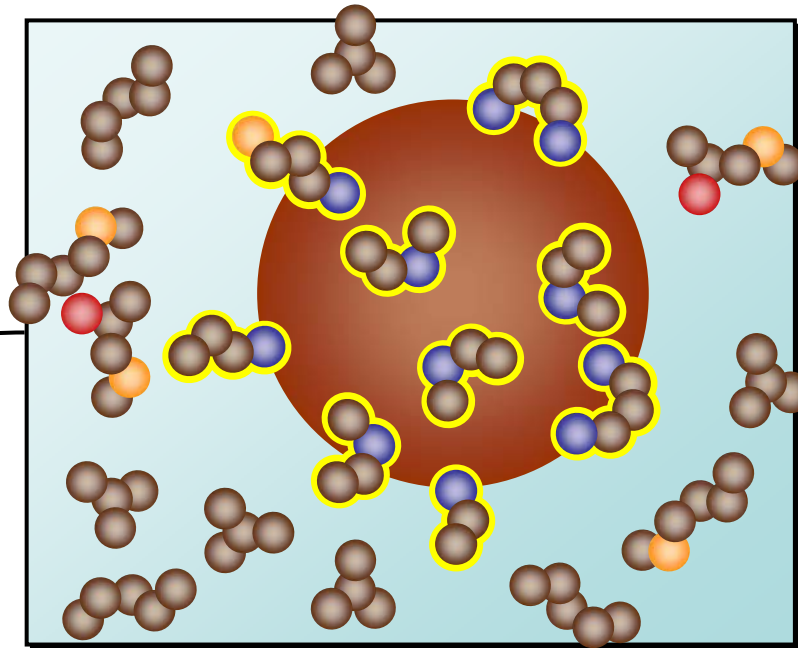

Ekstraksjon og kromatografi med faste faser

Tilsett fast fase

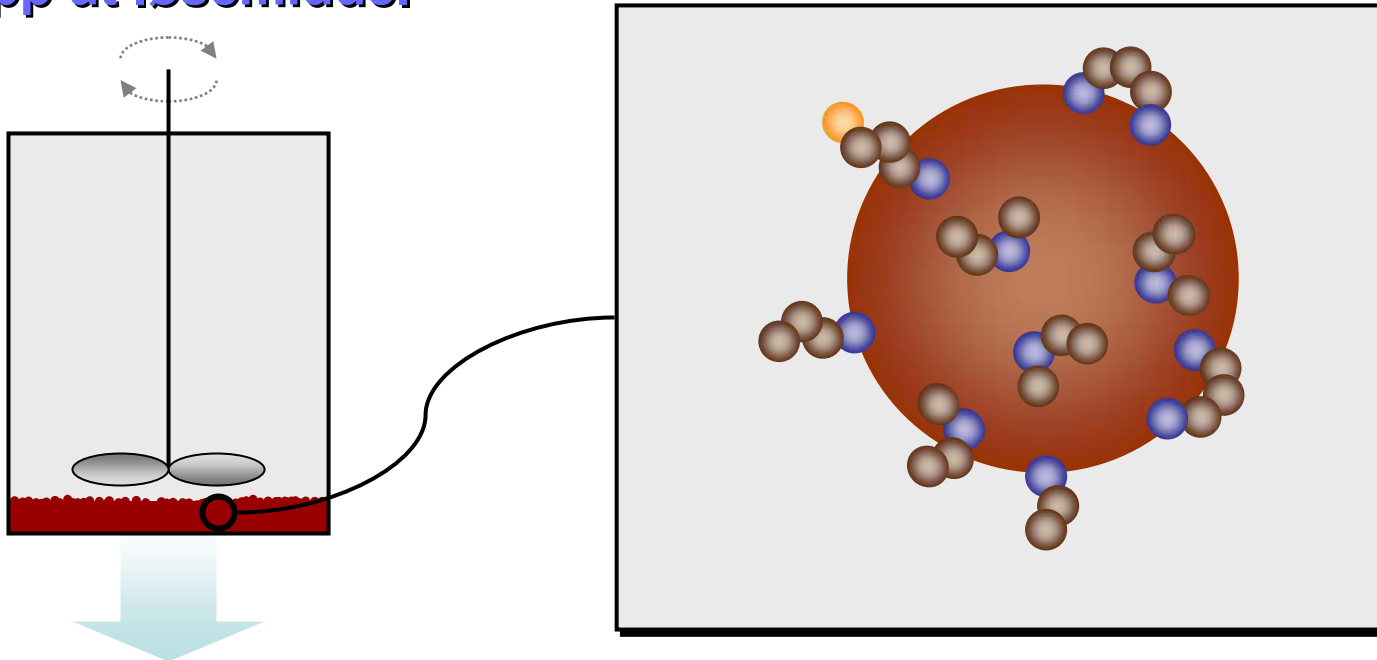

Molekyler med spesielle egenskaper bindes til fasen

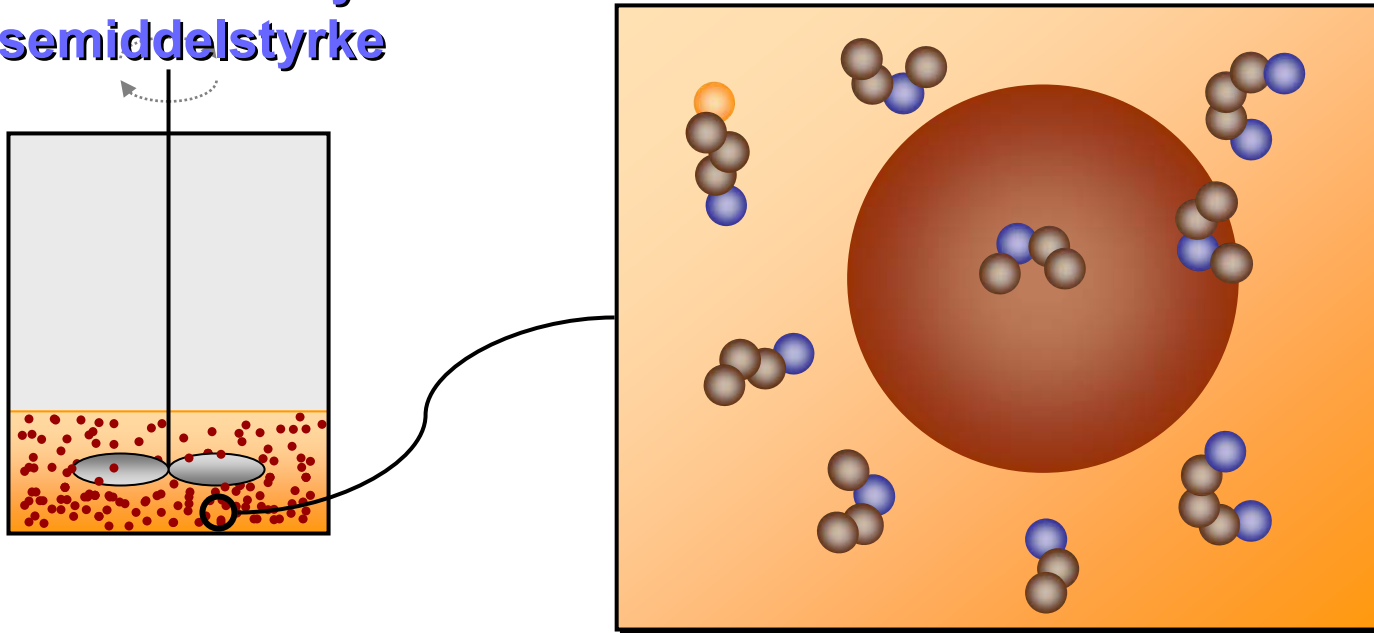
Ekstraksjon og kromatografi med faste faser

Tapp ut løsemiddel

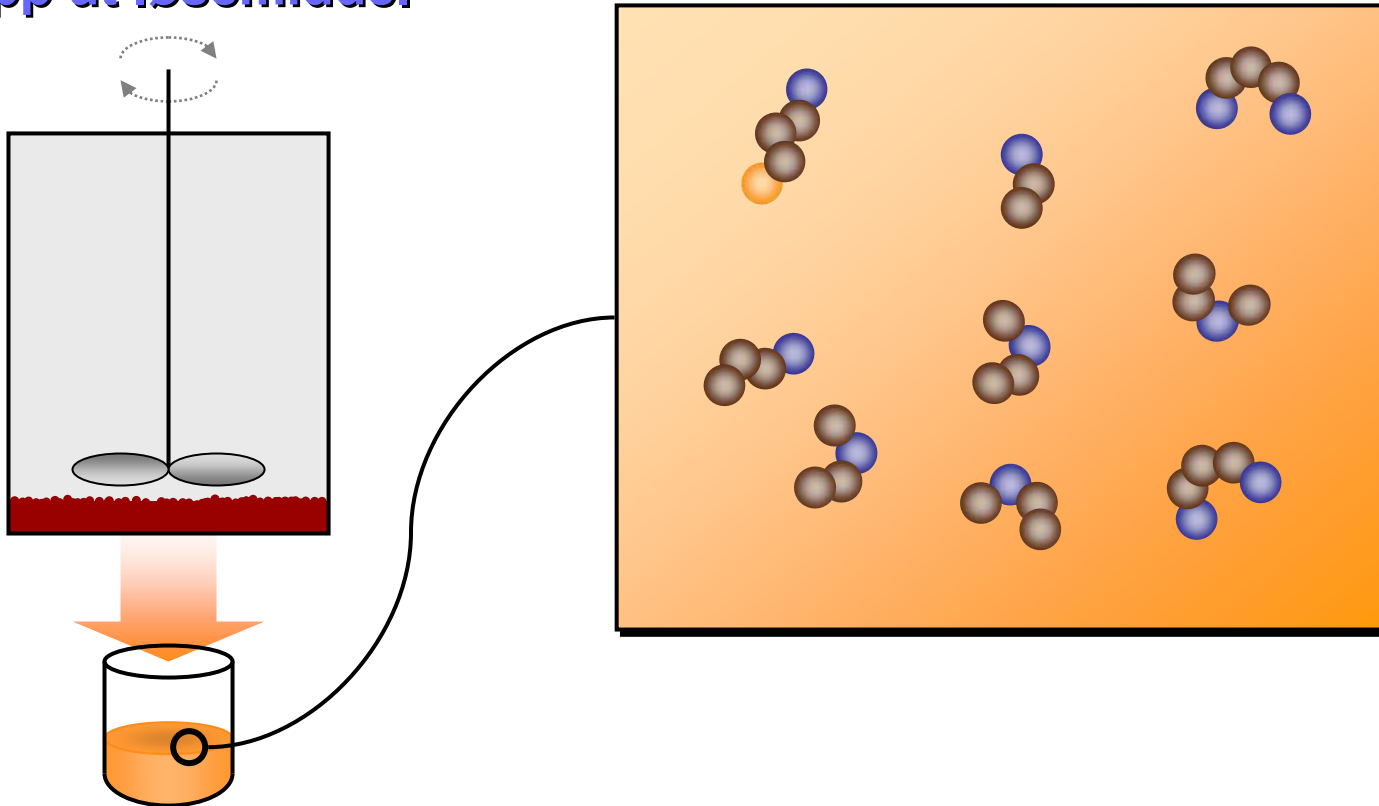
Ekstraksjon og kromatografi med faste faser

Ekstraher med høyere løsemiddelstyrke

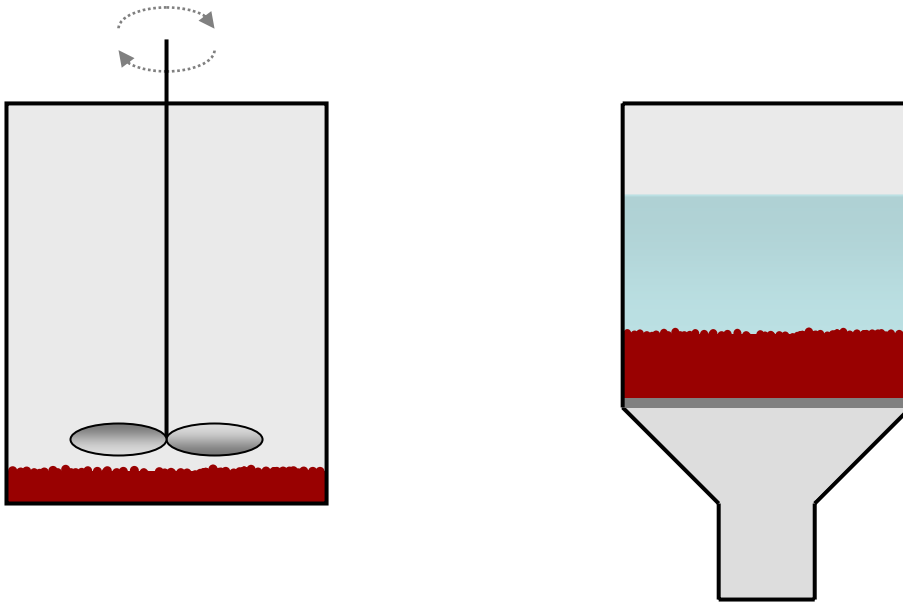

Ekstraksjon og kromatografi med faste faser

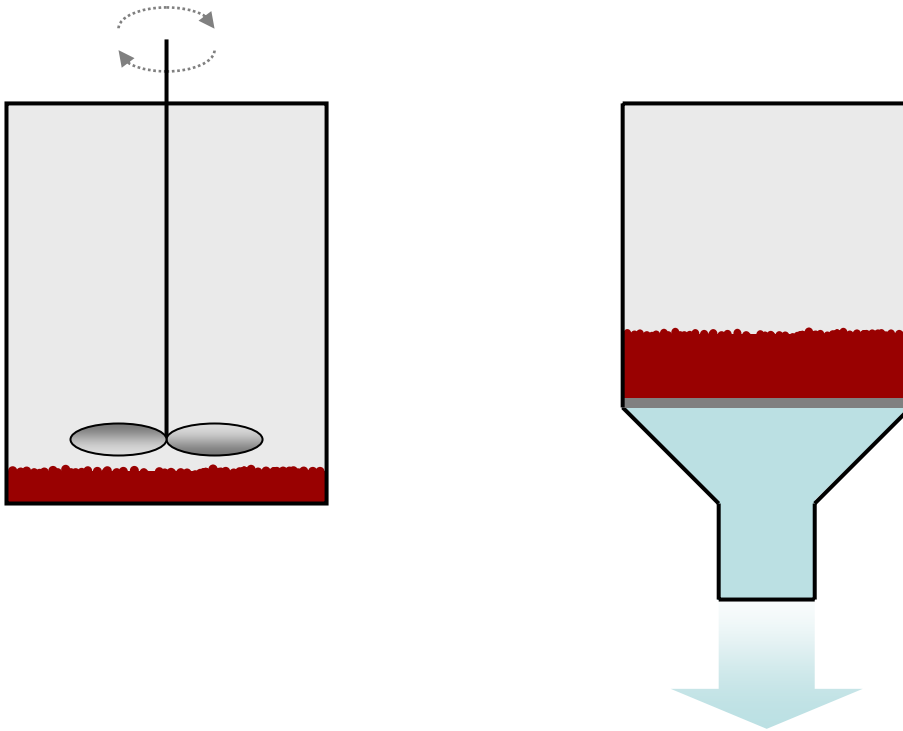
Tapp ut løsemiddel

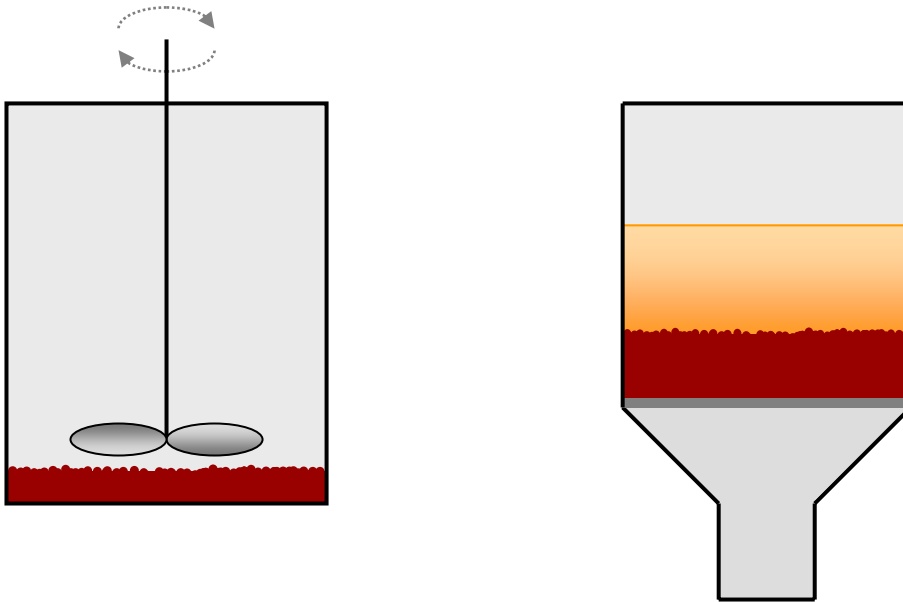
Ekstraksjon og kromatografi med faste faser

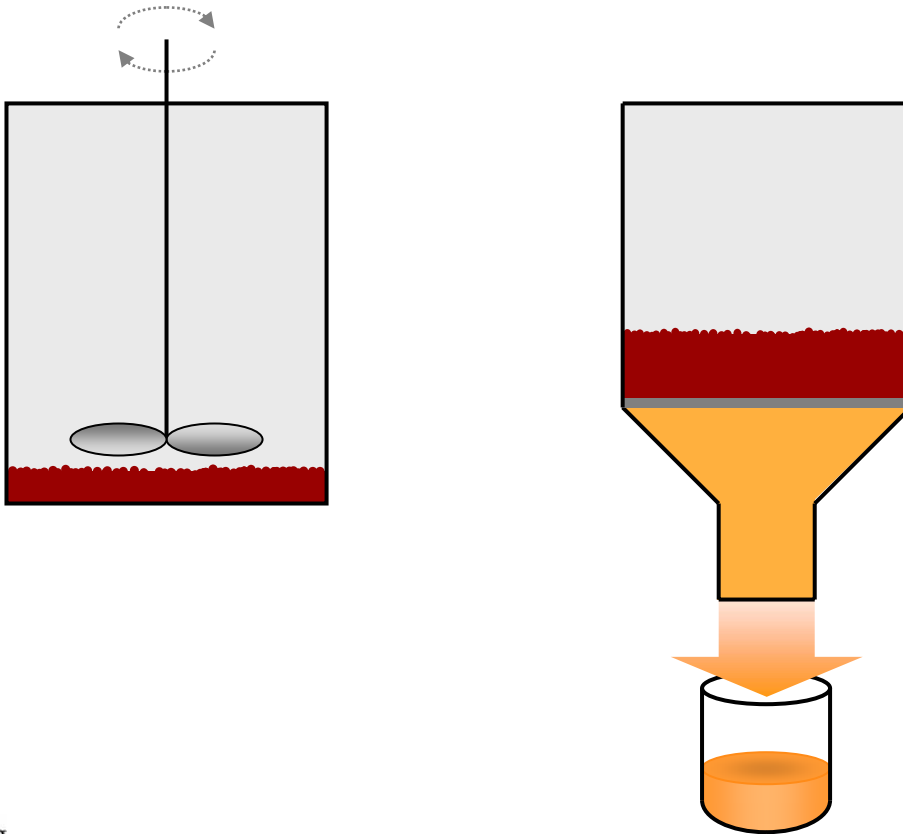
Ekstraksjon og kromatografi med faste faser

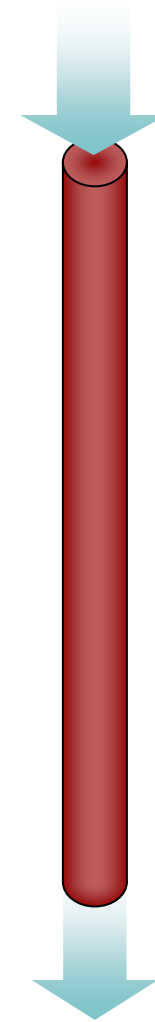
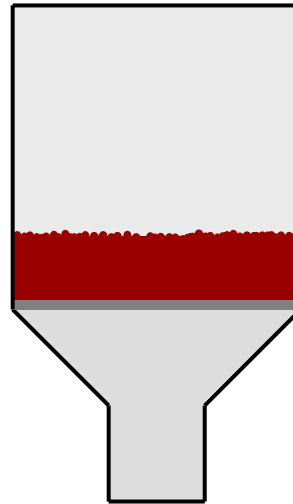
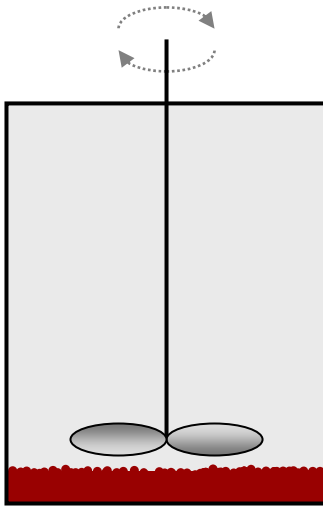
Ekstraksjon og kromatografi med faste faser

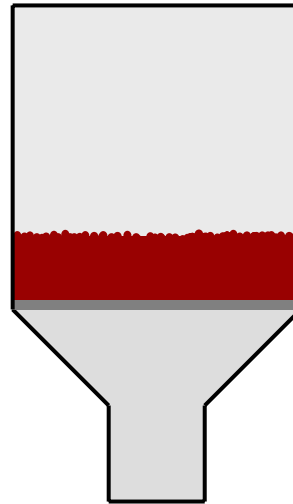
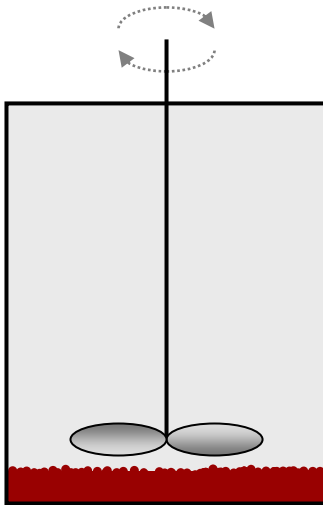
Ekstraksjon og kromatografi med faste faser

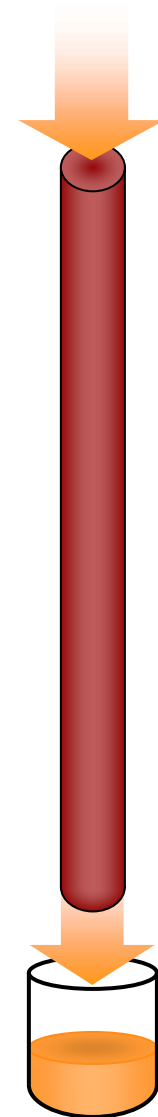
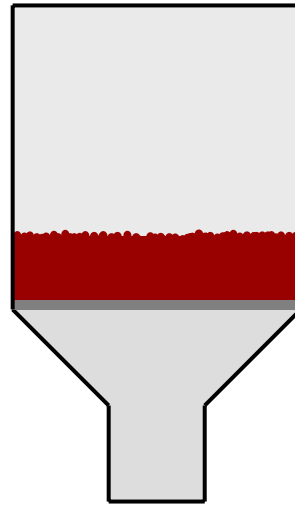
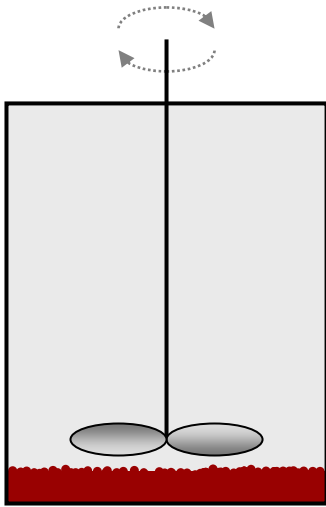
Ekstraksjon og kromatografi med faste faser

Ekstraksjon og kromatografi med faste faser

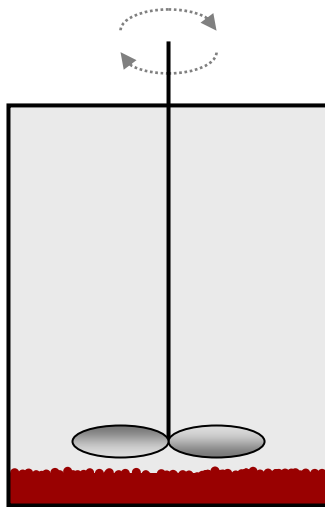

Ekstraksjon og kromatografi med faste faser

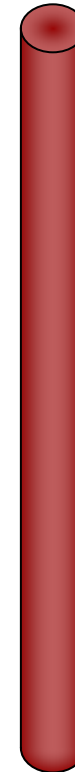

Ekstraksjon og kromatografi med faste faser

Ekstraksjon

Kromatografi

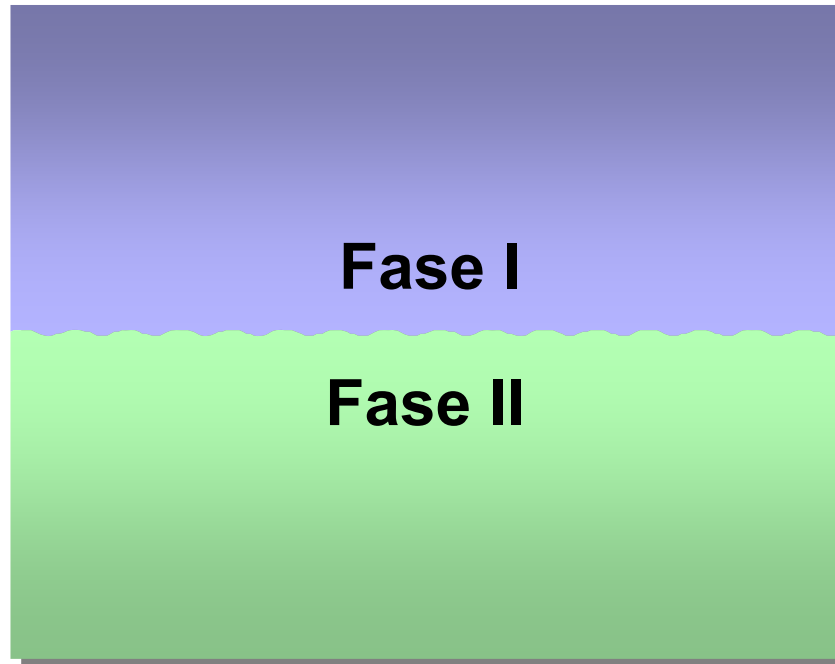

Fasefordeling

Både ekstraksjon og kromatografi handler om fasefordeling

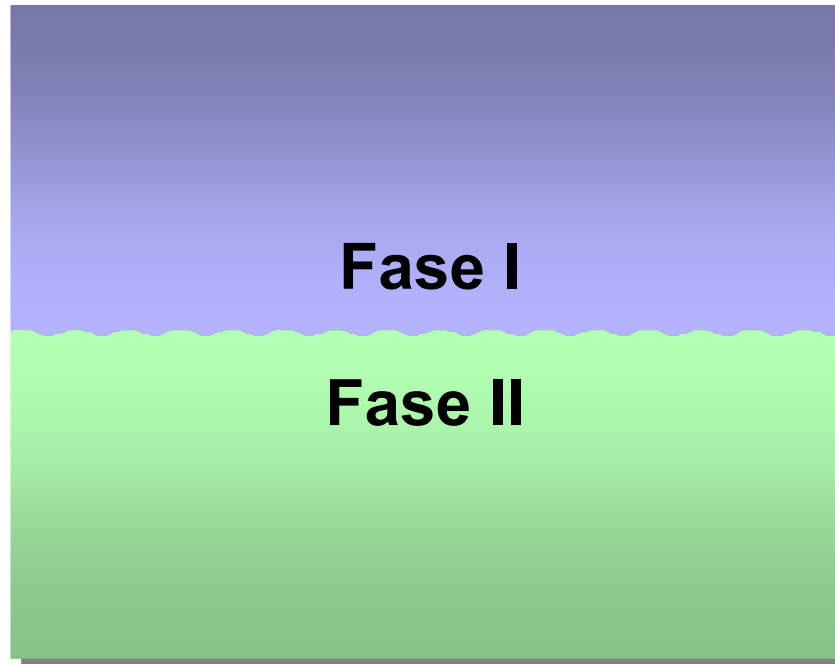
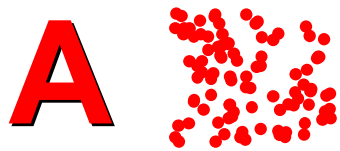
Ekstraksjon

System med to faser

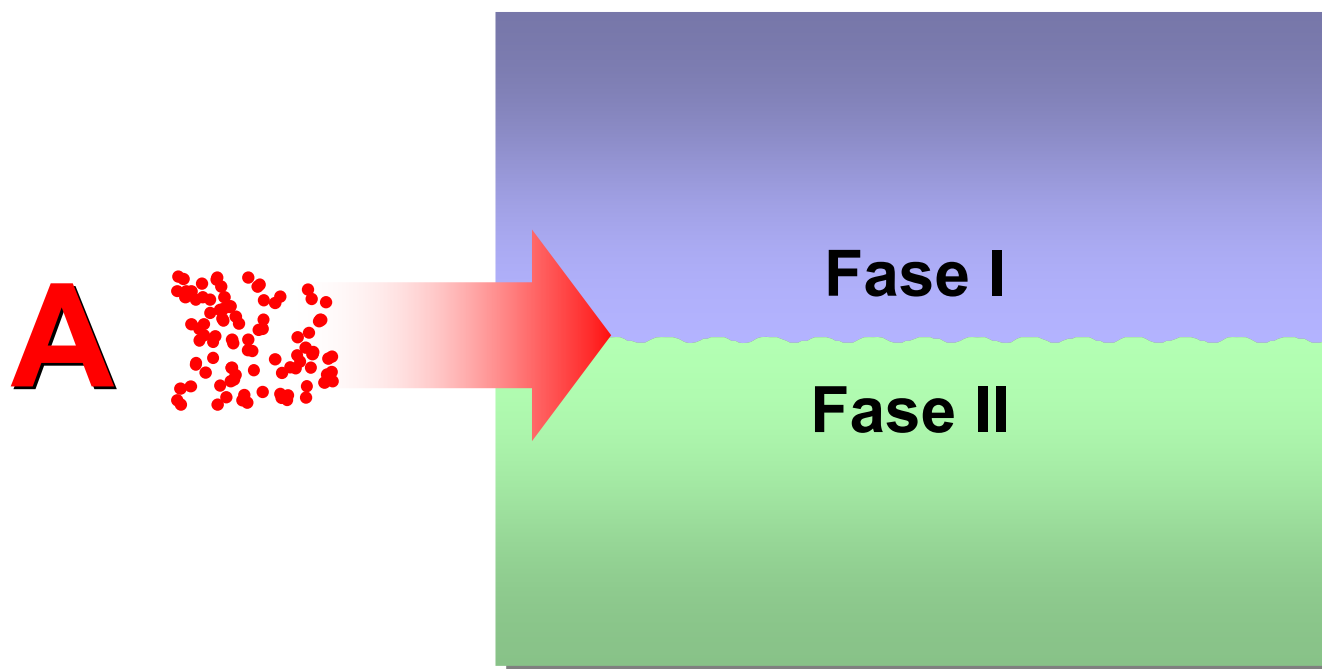
Ekstraksjon

System med to faser

Ekstraksjon

System med to faser

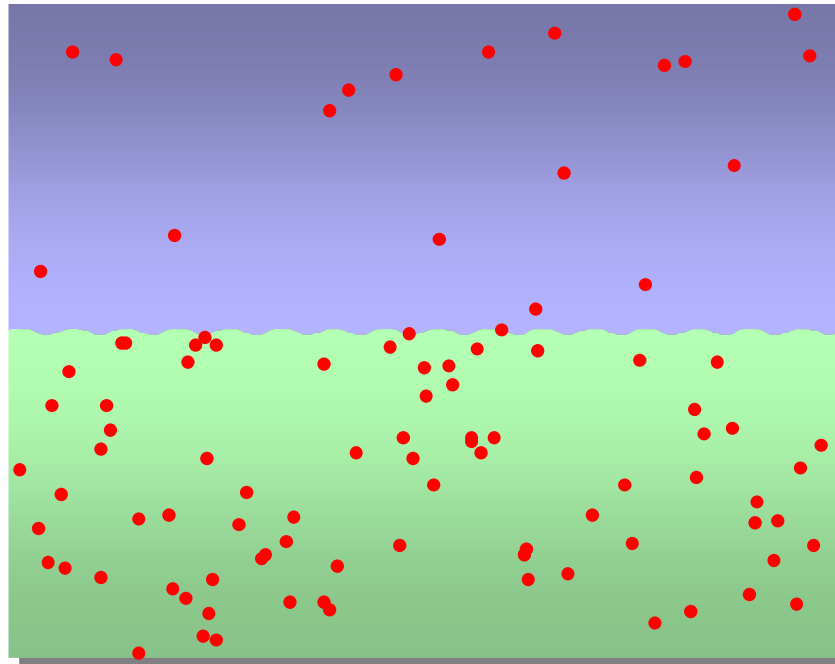

Ekstraksjon

A

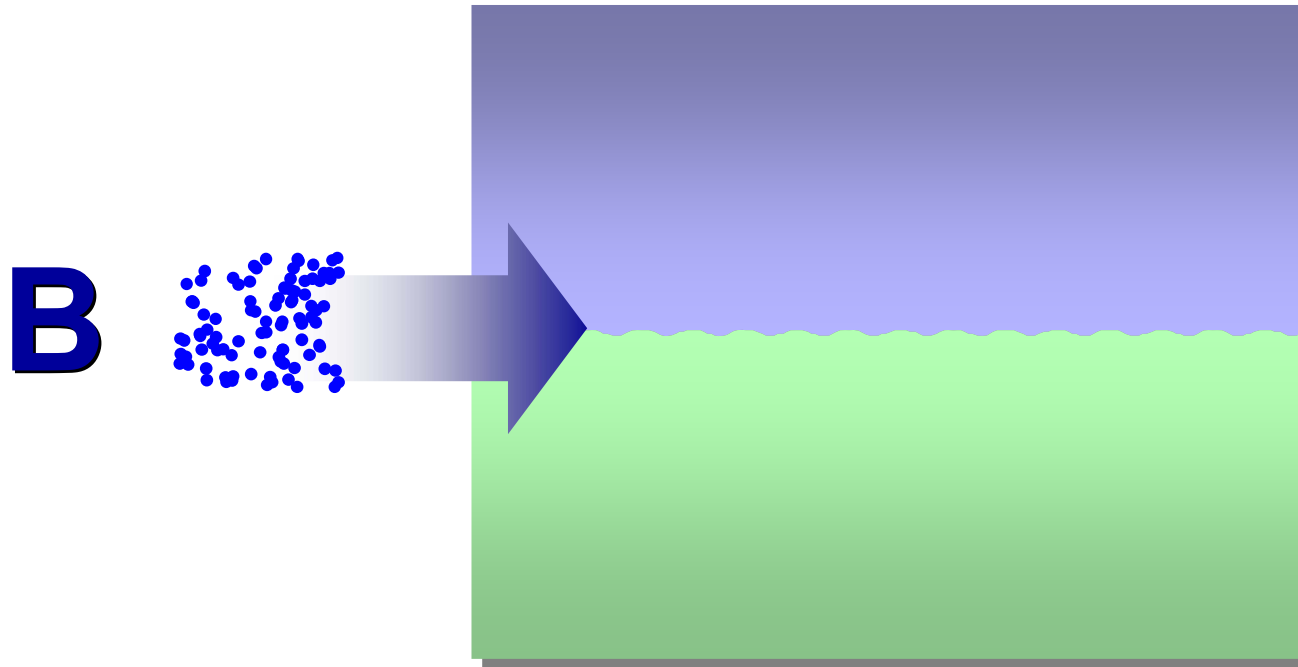
20%

80%

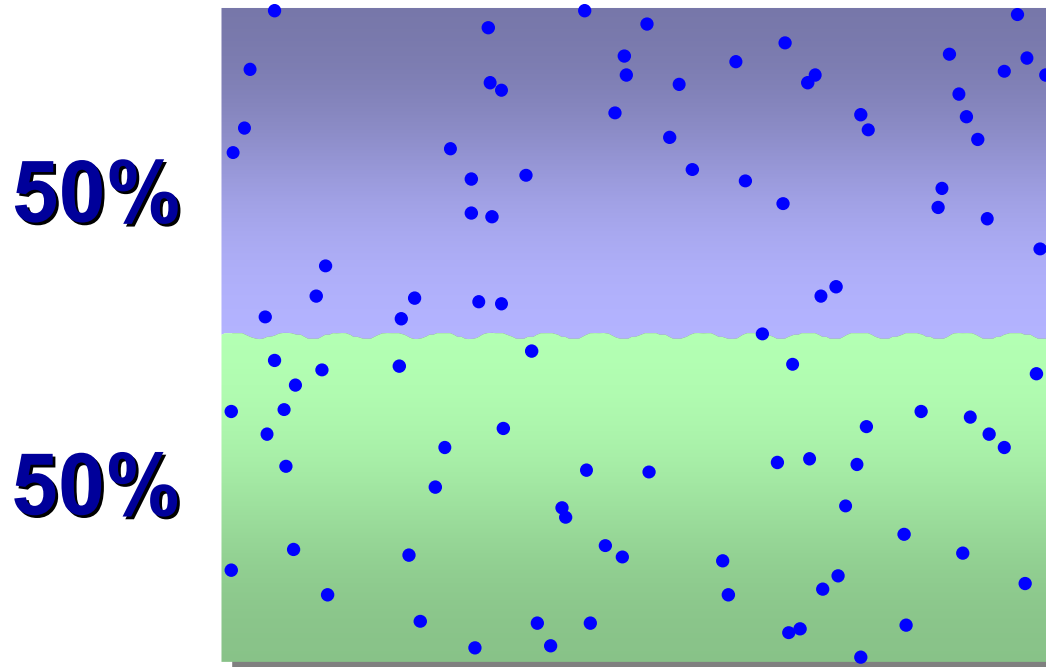
$$k = \frac{20}{80} = 0.25$$

Ekstraksjon

Ekstraksjon

B

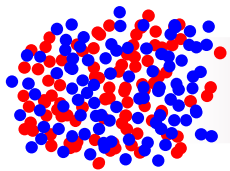

$$k = \frac{50}{50} = 0.50$$

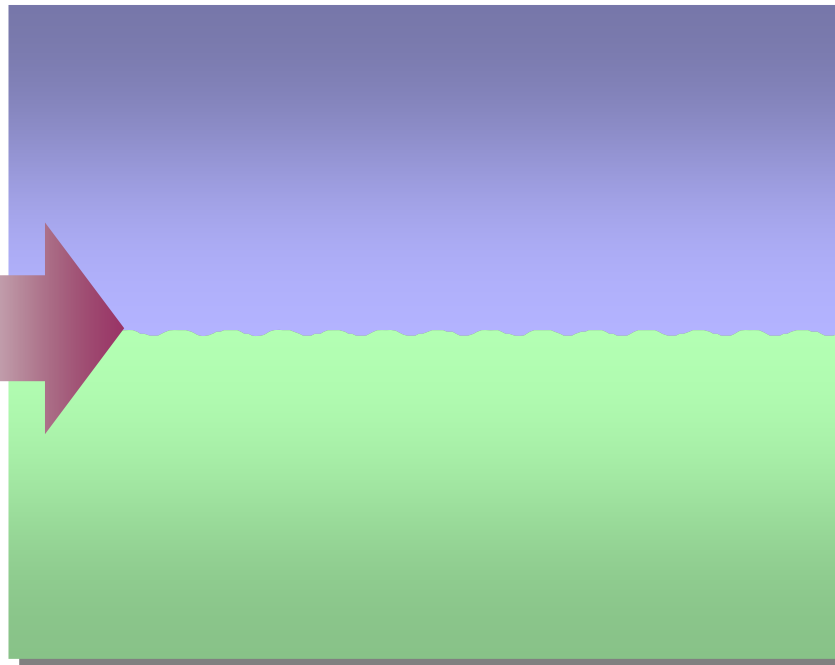
Ekstraksjon

Separasjon av blanding

100 A + 100 B

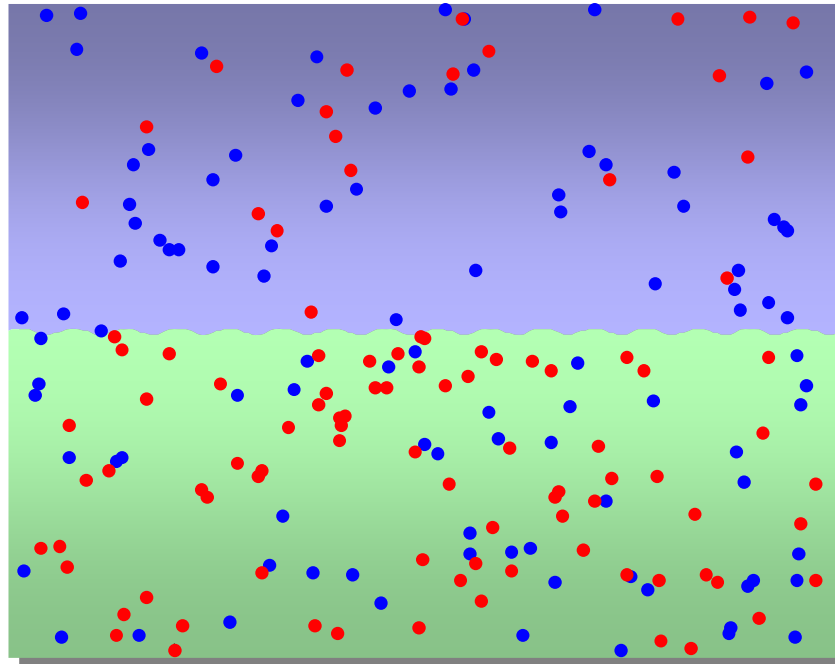
(50%A / 50%B)

Ekstraksjon

Separasjon av blanding

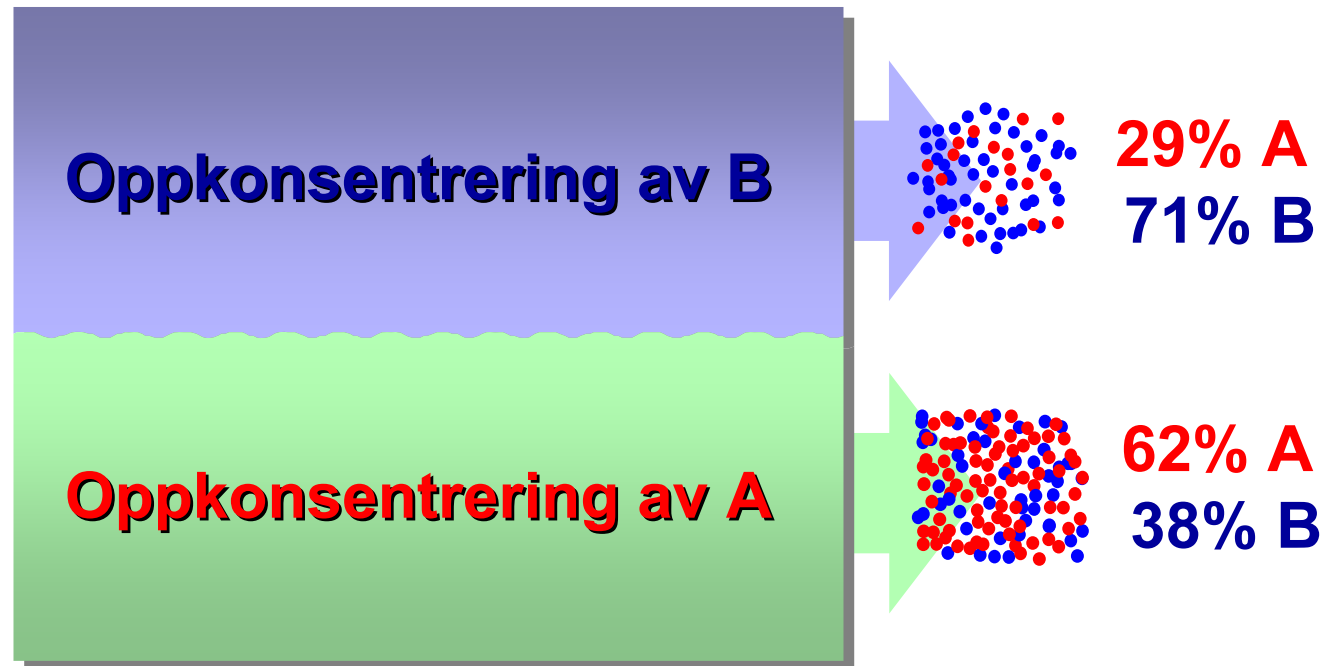
20 A + 50 B

80 A + 50 B

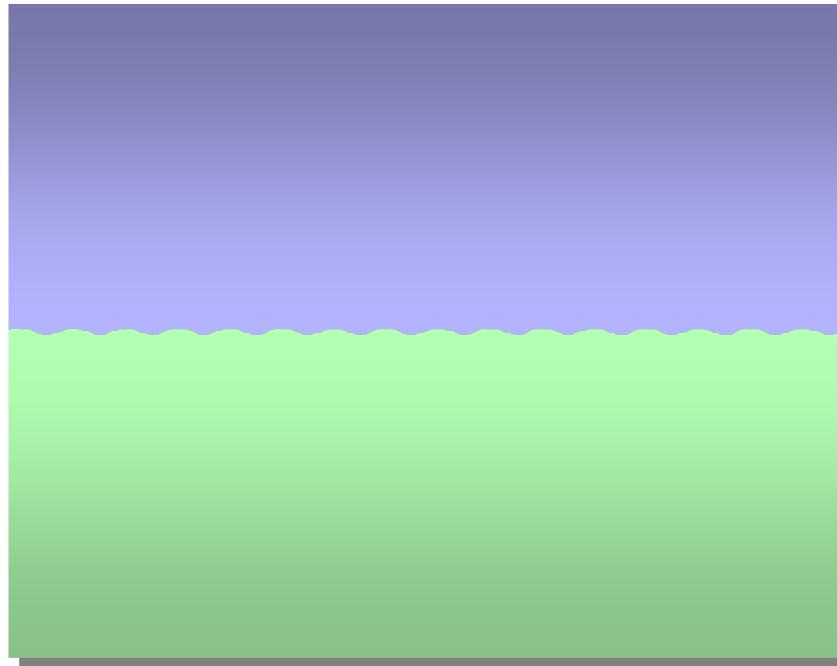
Ekstraksjon

Separasjon av blanding

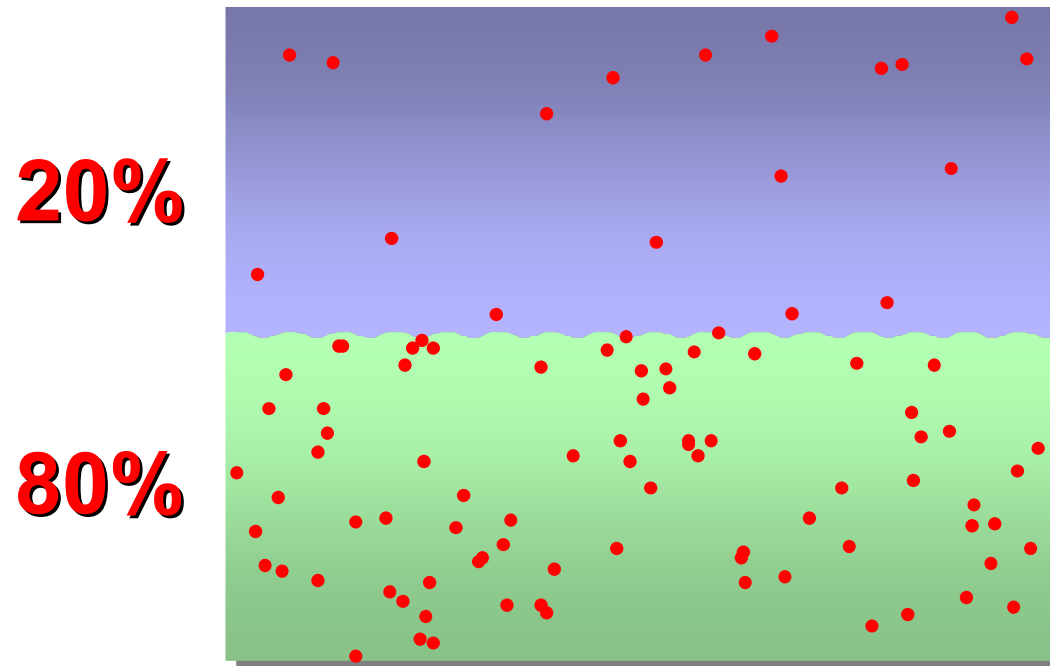
Ekstraksjon gir oppkonsentrering men ikke fullstendig separasjon

Kromatografi

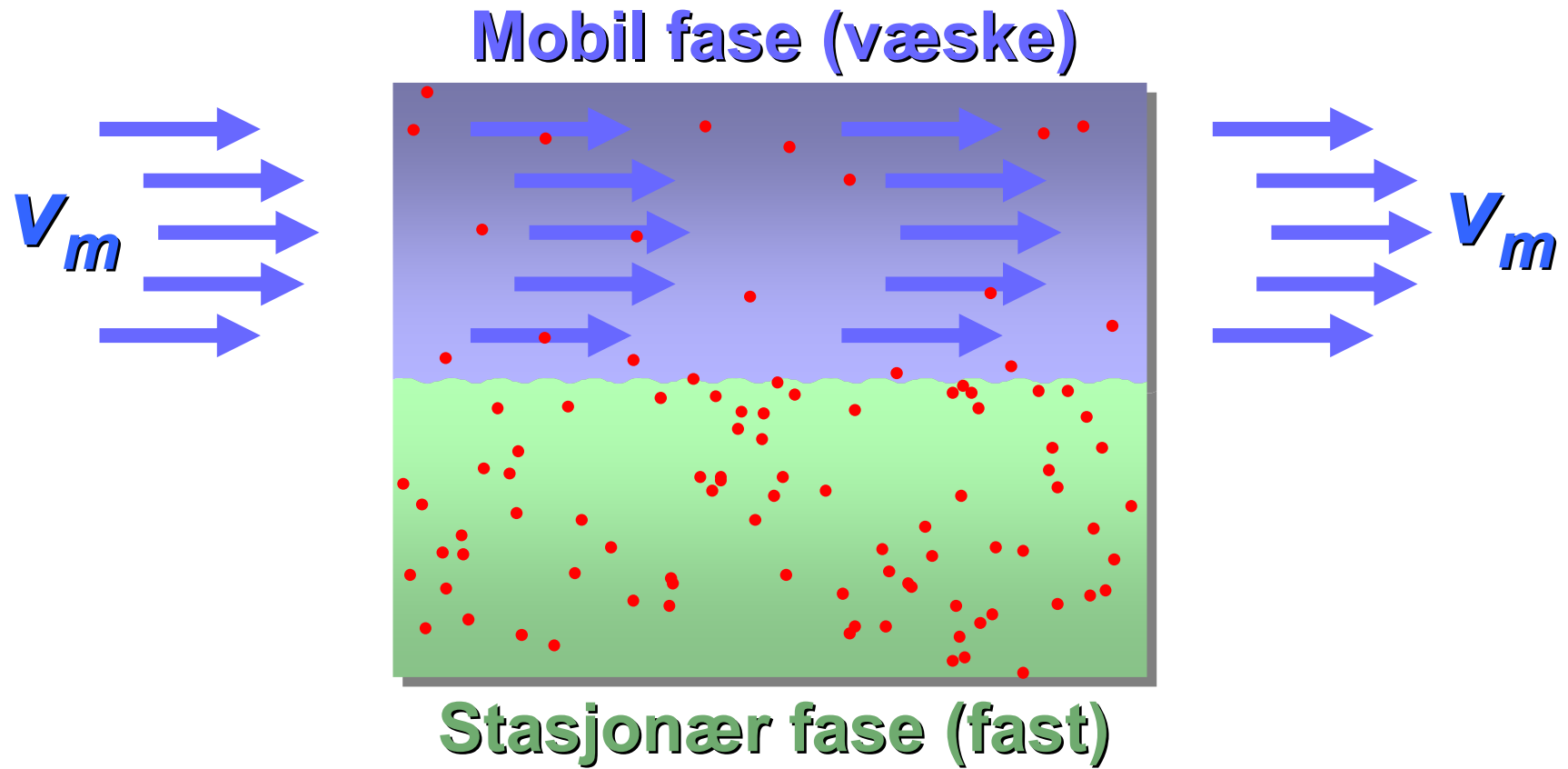

Kromatografi

A

Kromatografi

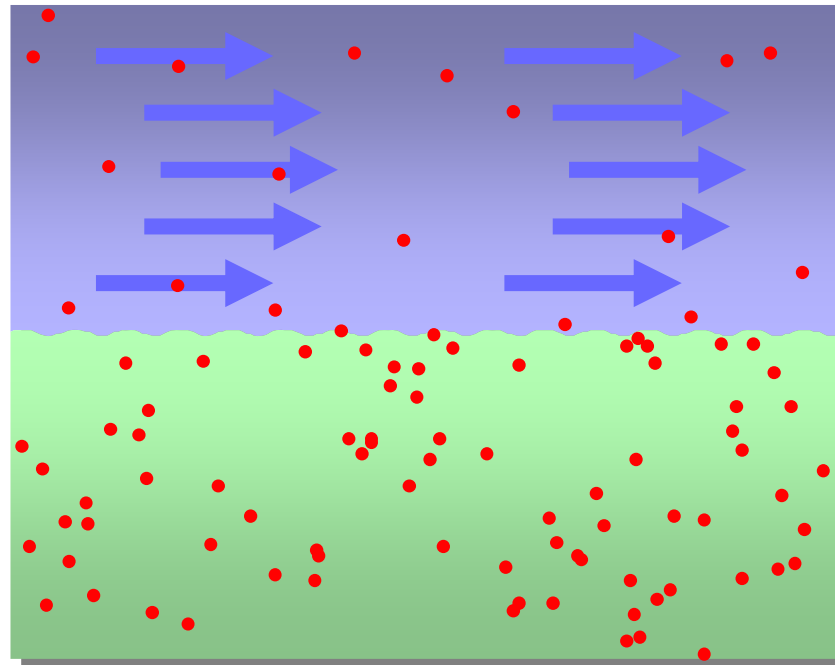

Kromatografi

$$v_A = (20/100) \times v_m$$

20% A

80% A

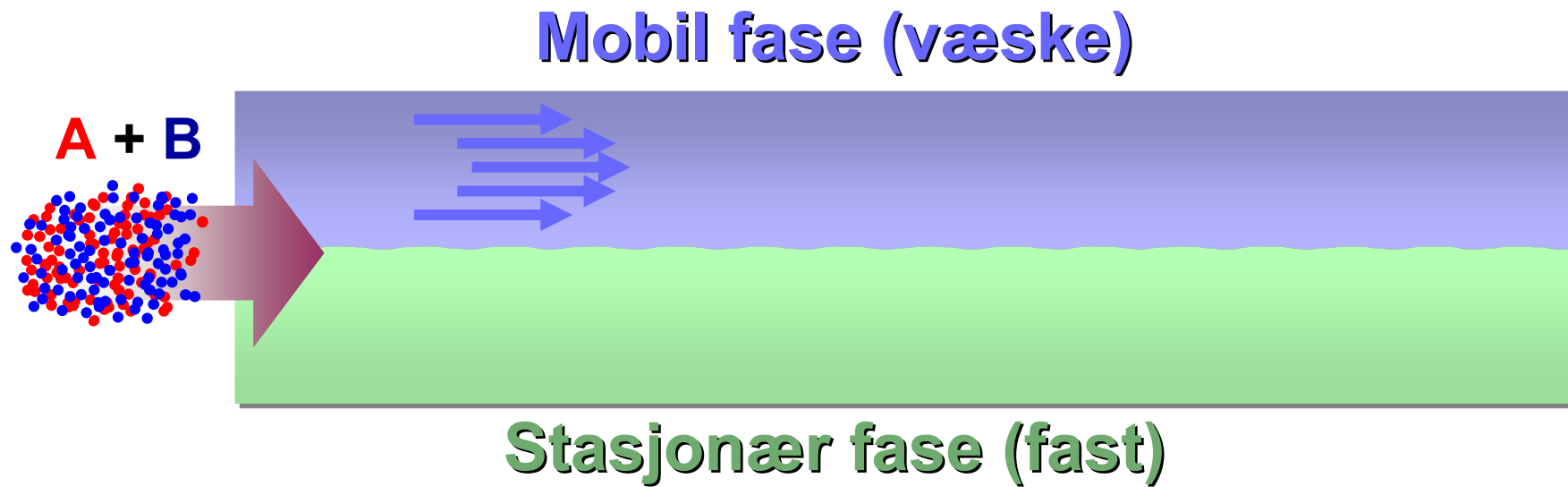
Mobil fase

$k = 0.25$

Stasjonær fase

Molekylene beveger seg med en hastighet lik fraksjonen av forbindelsen som til enhver tid er i mobilfasen multiplisert med mobilfasens hastighet

Kromatografi

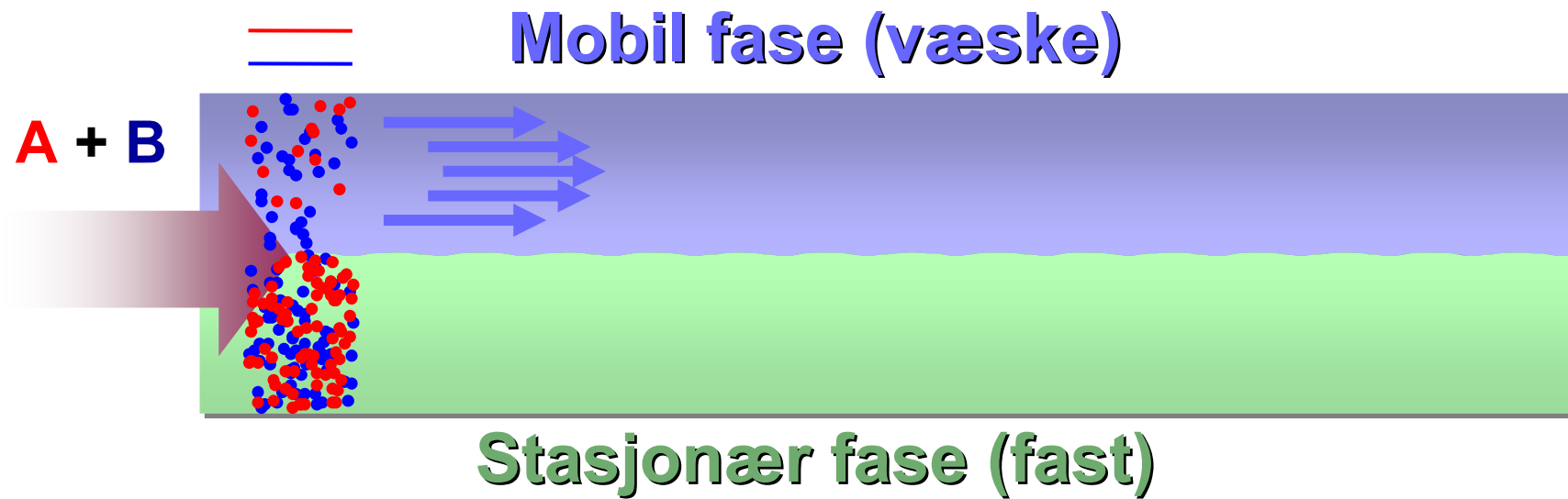

De to fasene og de to komponentene (A og B) har samme egenskaper som i eksempelet med ekstraksjon.

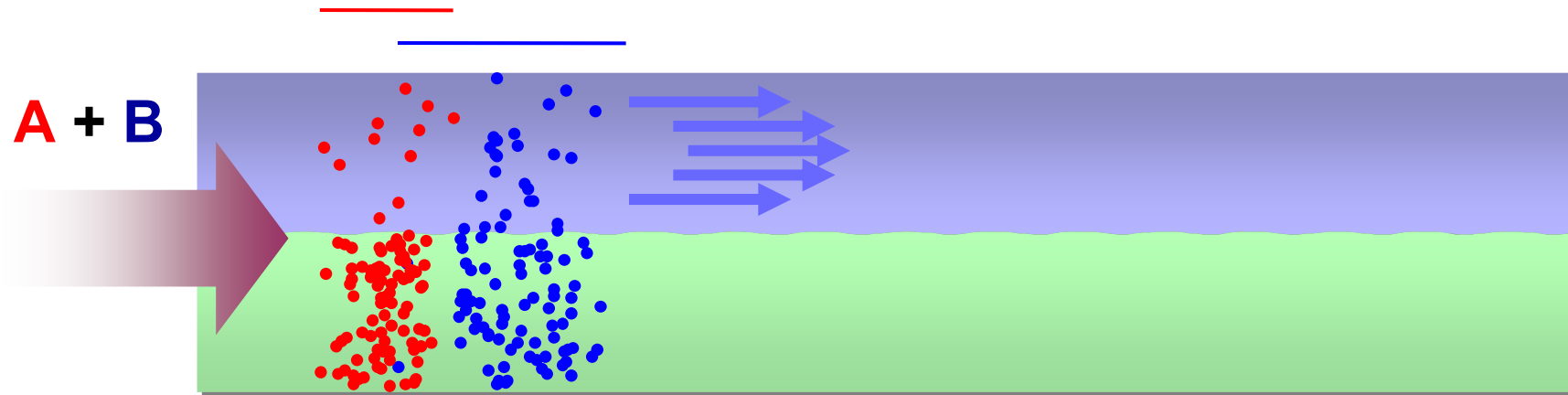
$$A : \frac{20}{80}$$

$$B : \frac{50}{50}$$

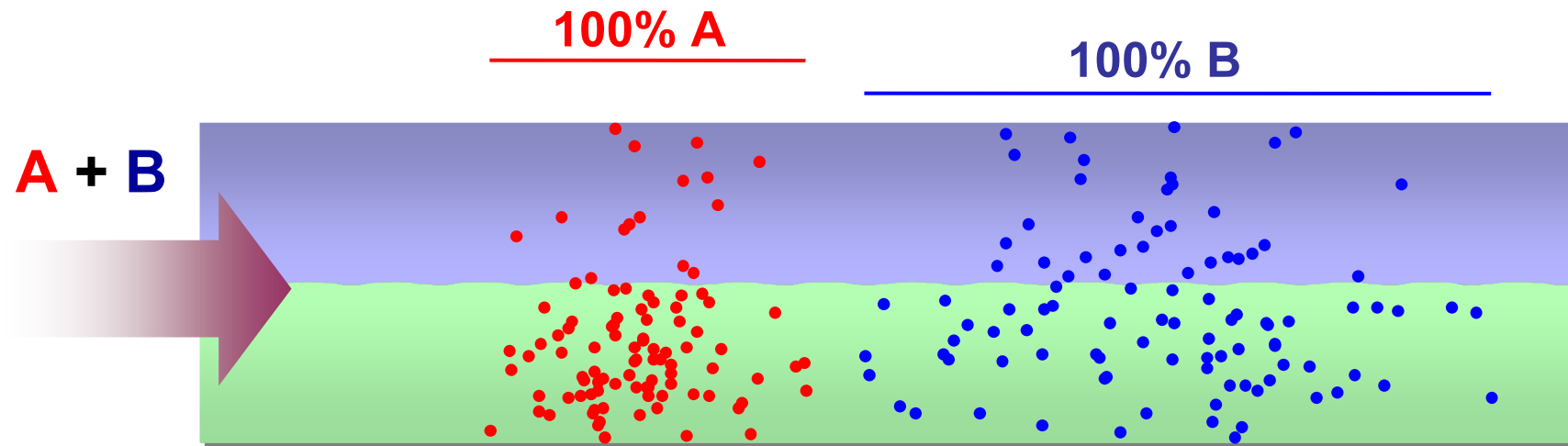
Kromatografi

Kromatografi

Kromatografi

Ekstraksjon vs kromatografi

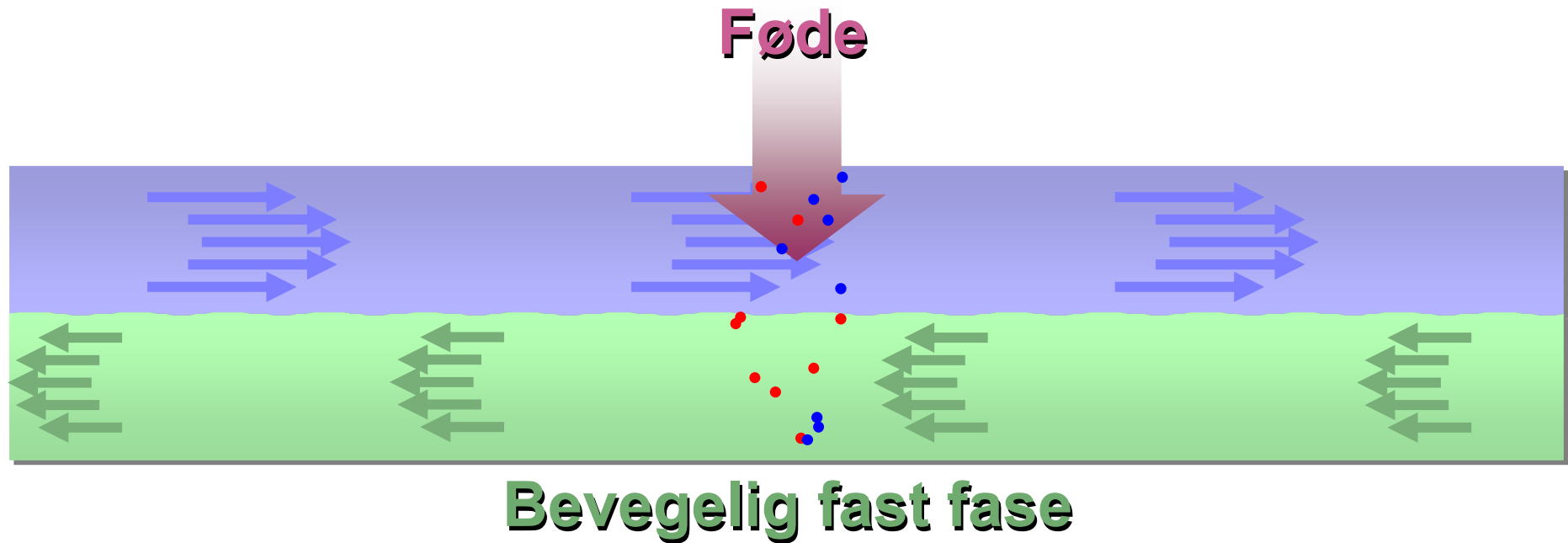
→ Ekstraksjon er kun effektivt når forskjellen i k er stor

→ En kromatografisk metode vil alltid yte bedre enn en ekstraksjon (for samme komponenter og samme faser)

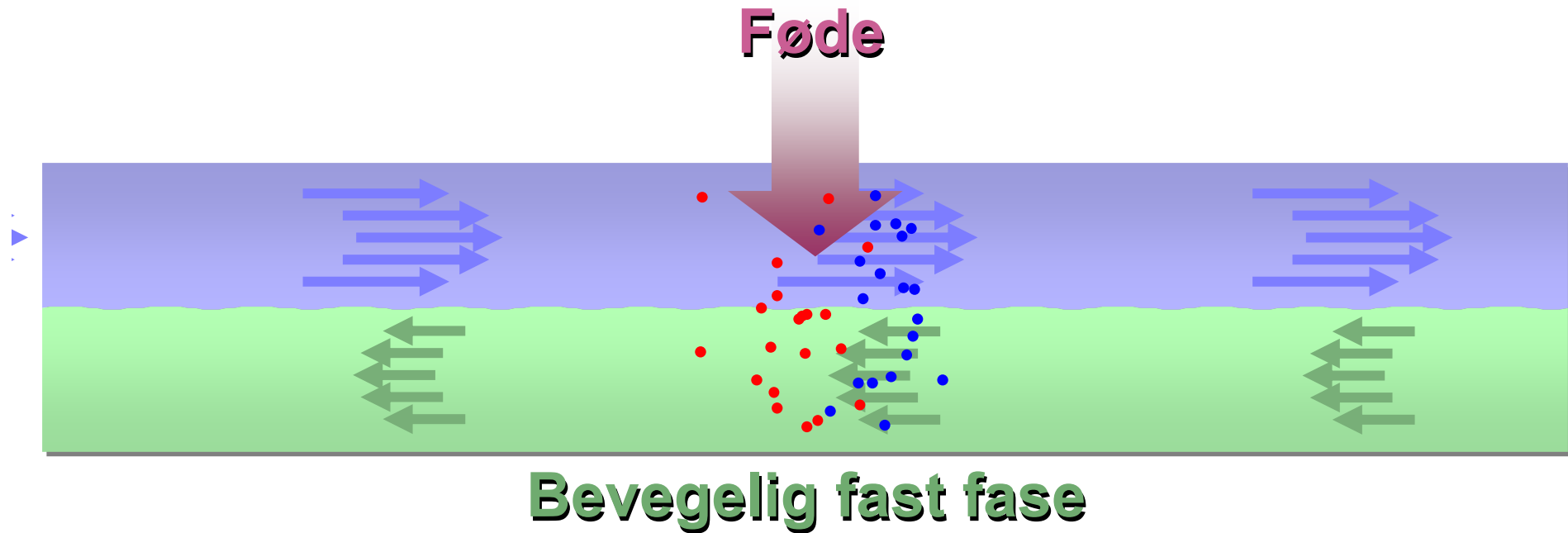
→ En kromatografisk separasjon har også vesentlig høyere kostnader.

Løsning: Moving-bed teknologier

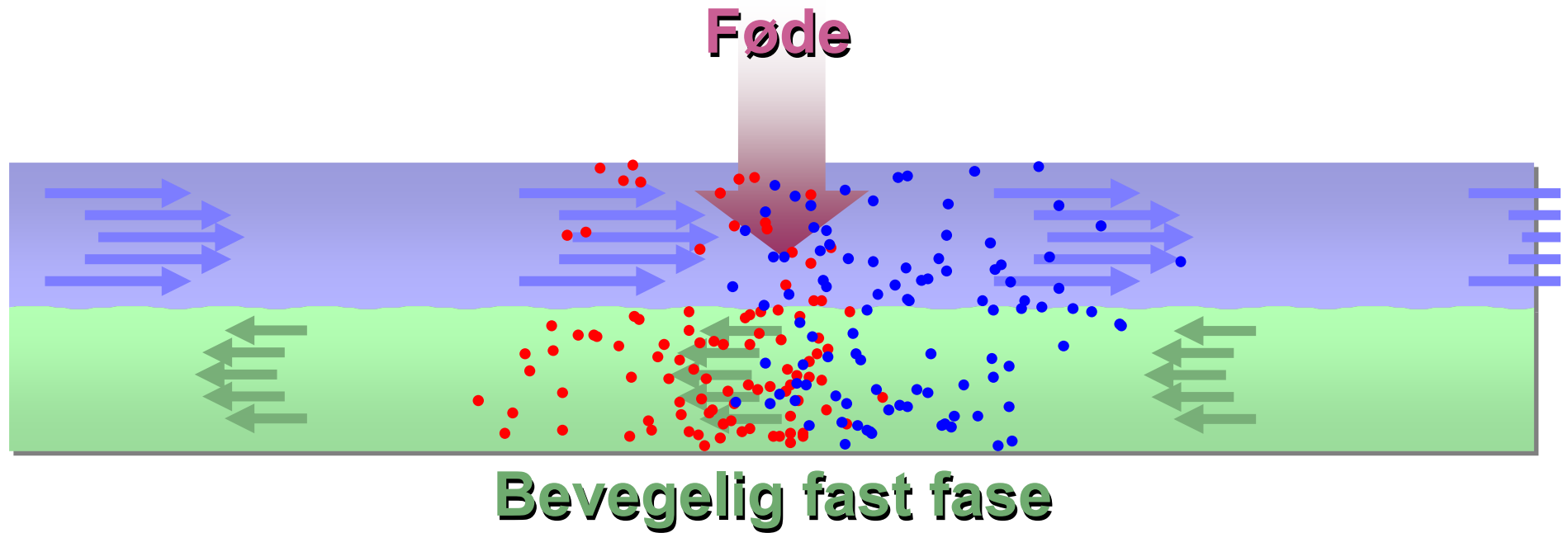
“Moving bed” kromatografi

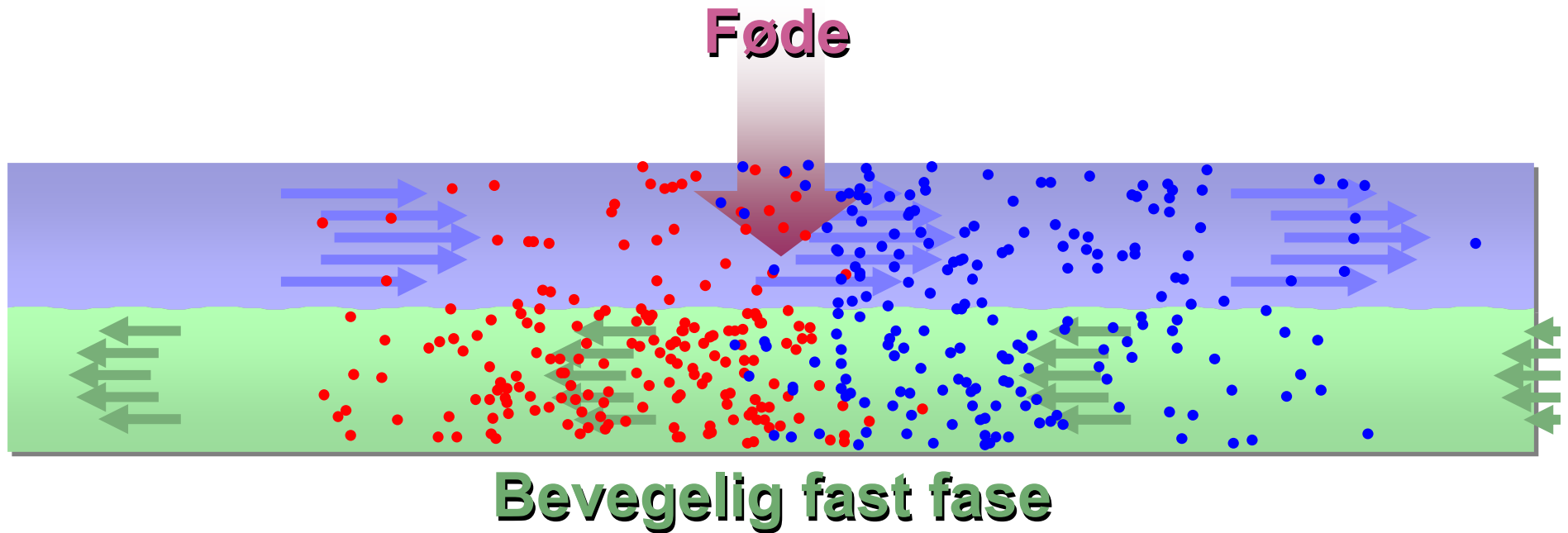
“Moving bed” kromatografi

“Moving bed” kromatografi

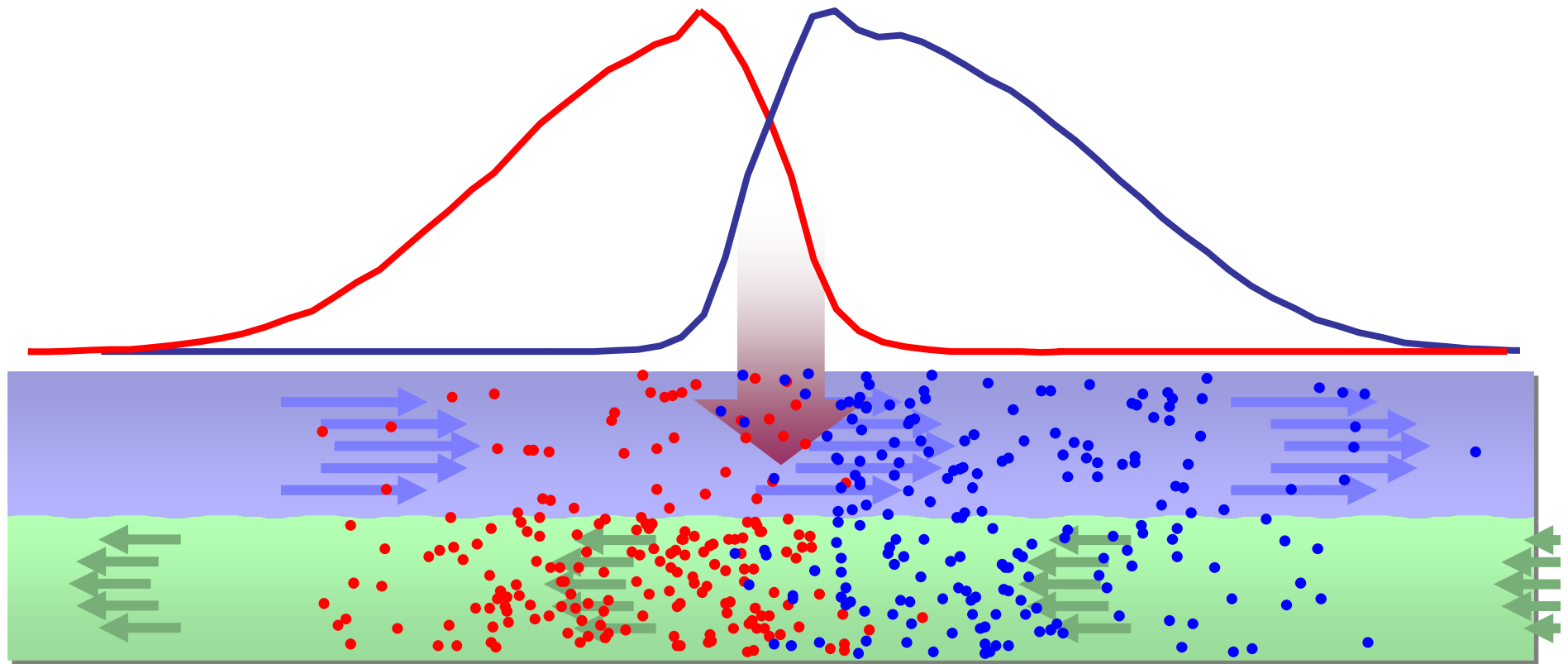

“Moving bed” kromatografi

“Moving bed” kromatografi

Konsentrasjonsprofiler

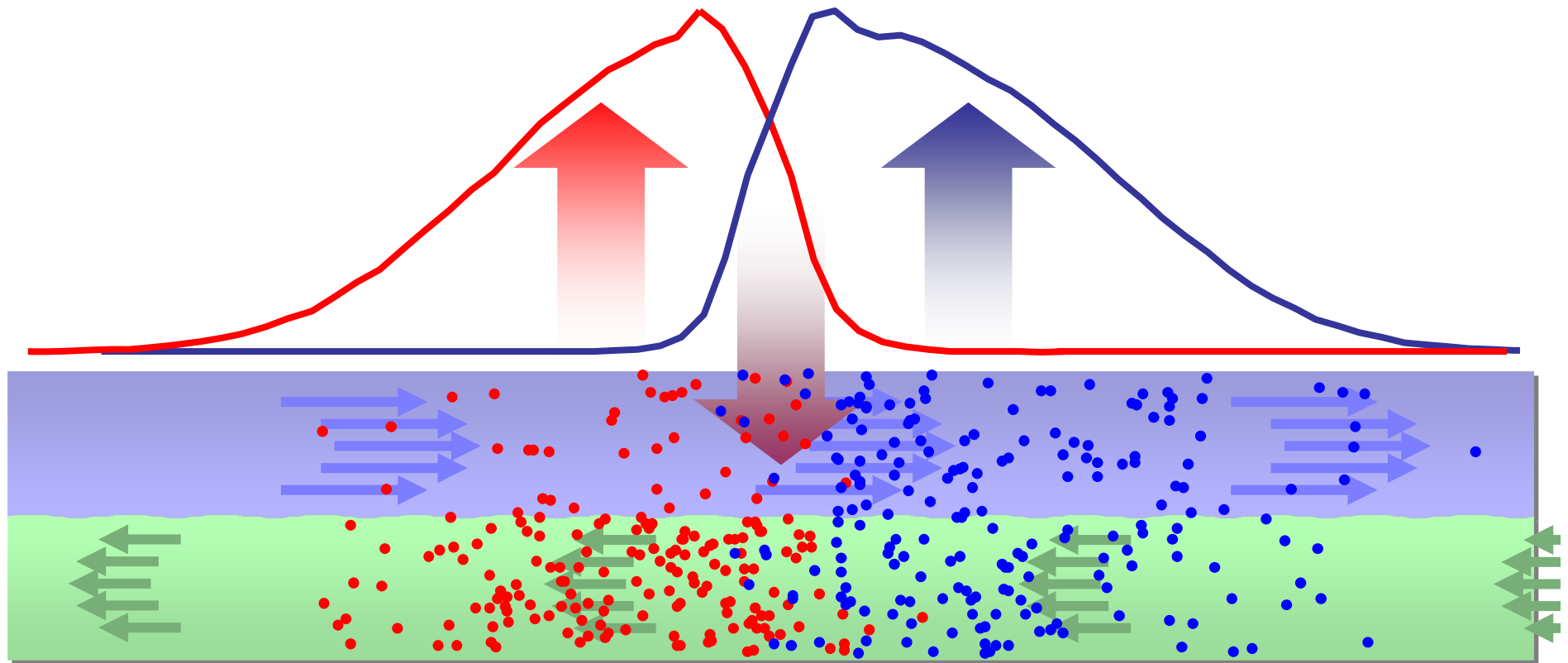

Bevegelig fast fase

“Moving bed” kromatografi

100% A

100% B

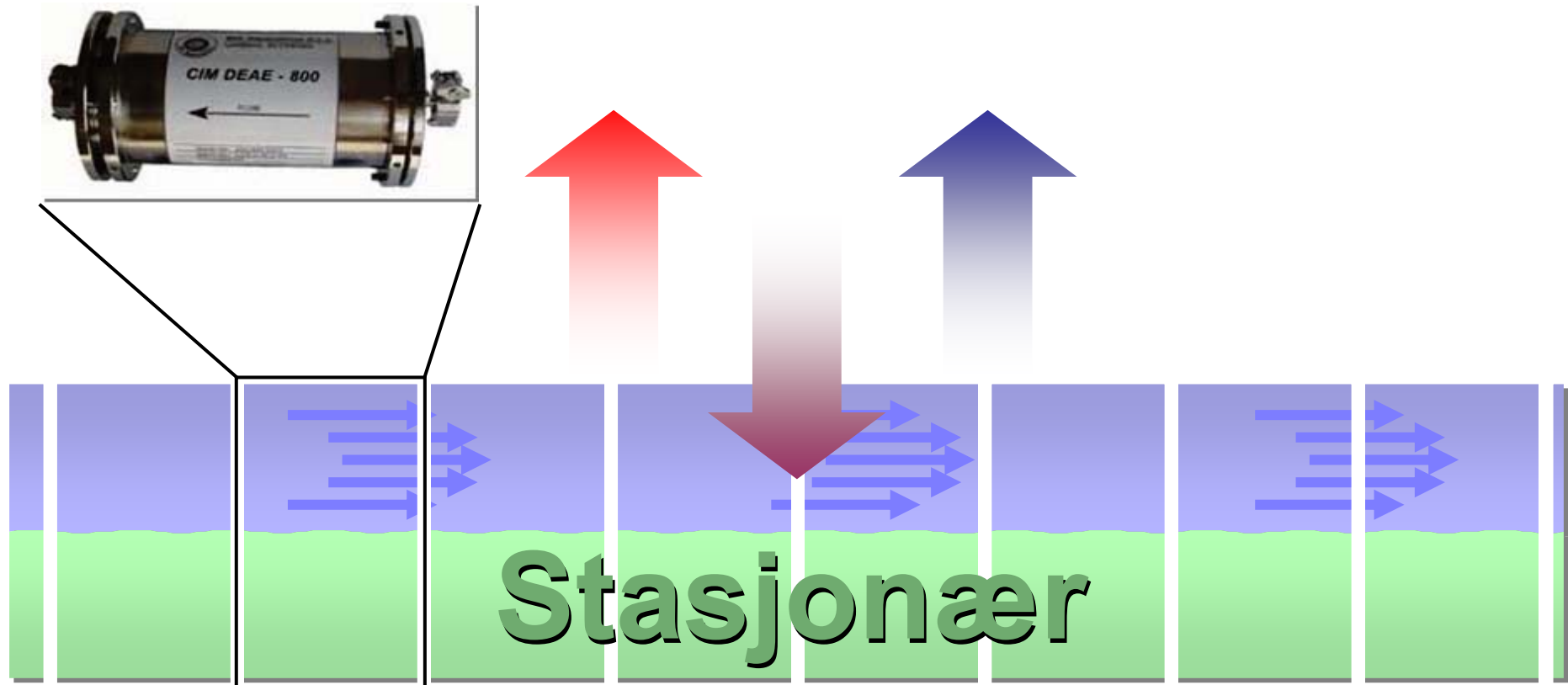

Bevegelig fast fase

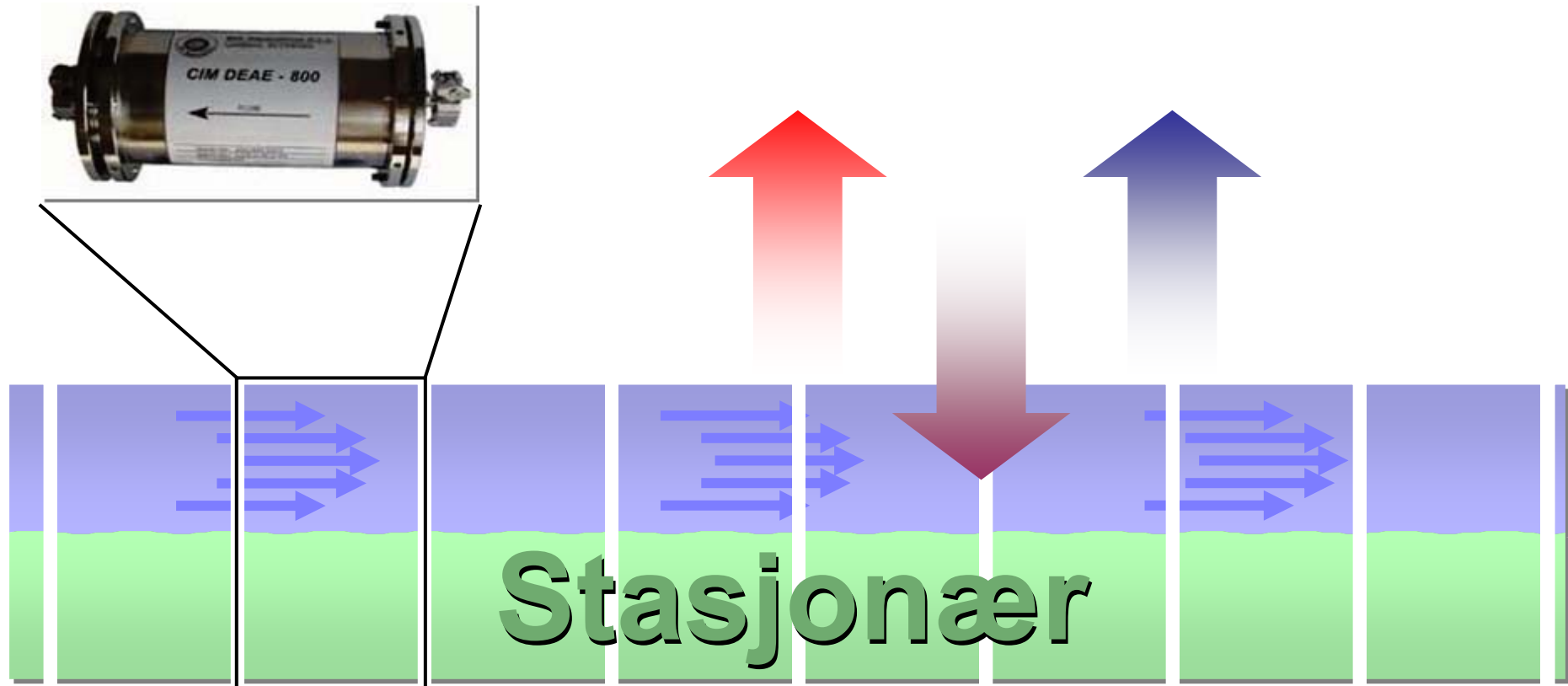
Simulated moving bed (SMB)

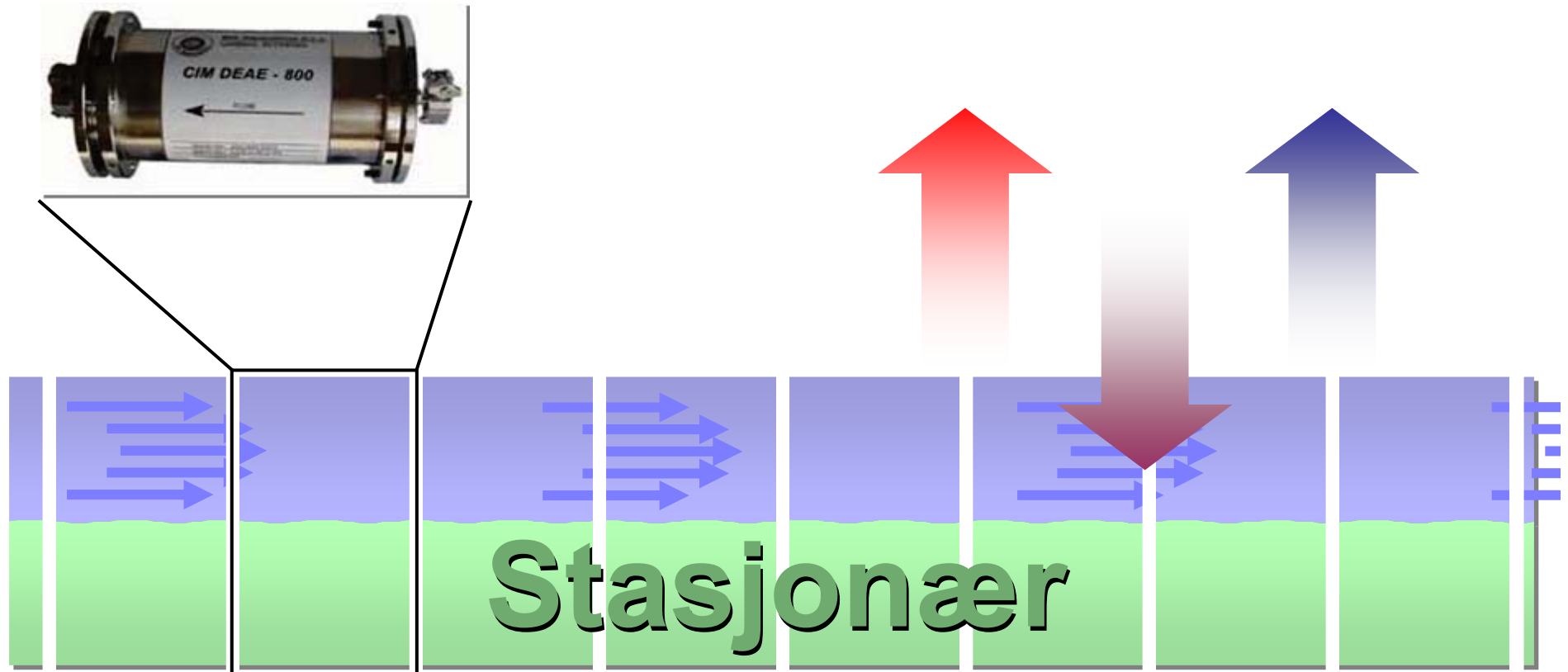
Simulated moving bed (SMB)

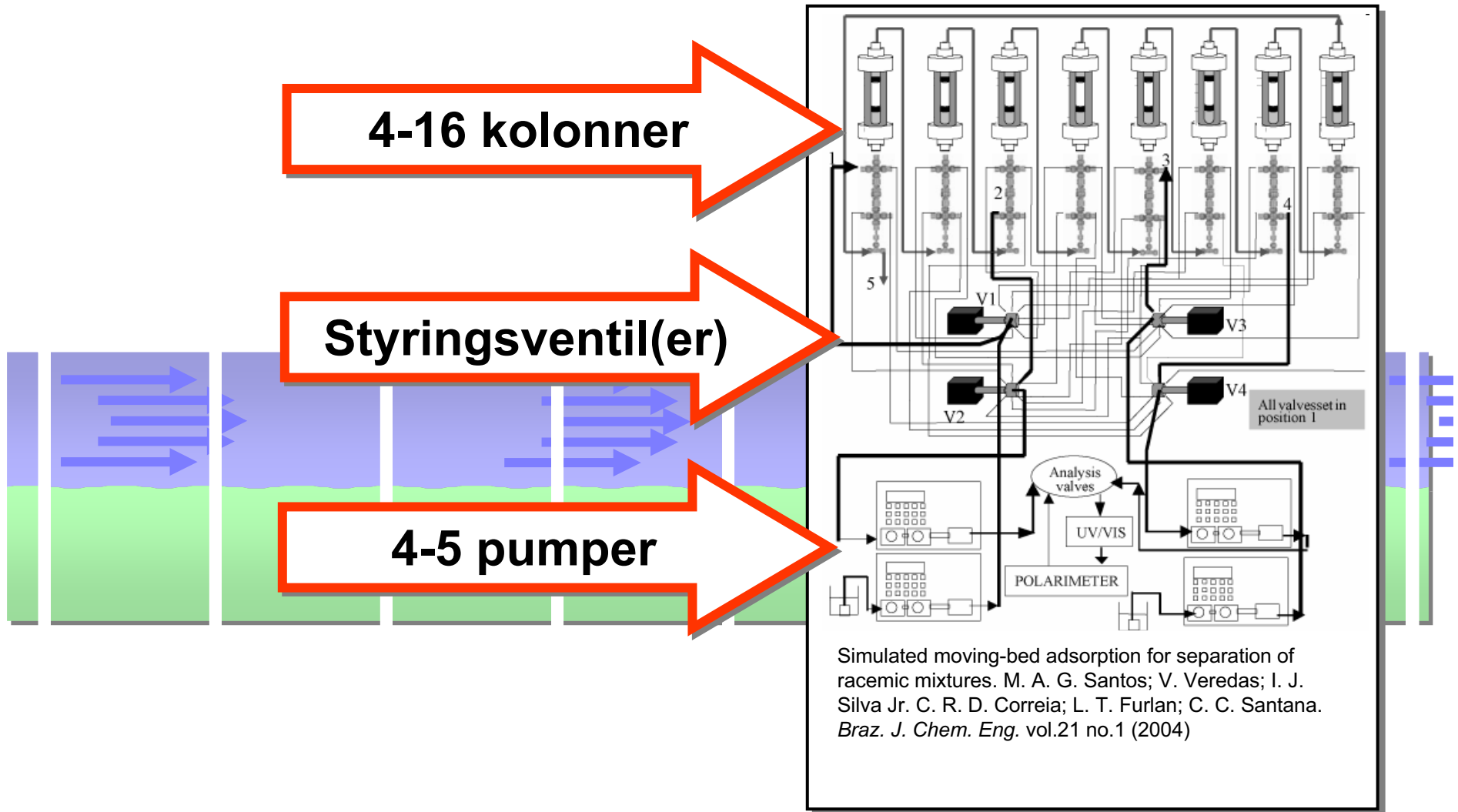
Simulated moving bed (SMB)

Simulated moving bed (SMB)

Simulated moving bed (SMB)

Simulated moving bed (SMB)

- Lavere løsemiddelkostnader (bruker ca 10% av konv. krom)

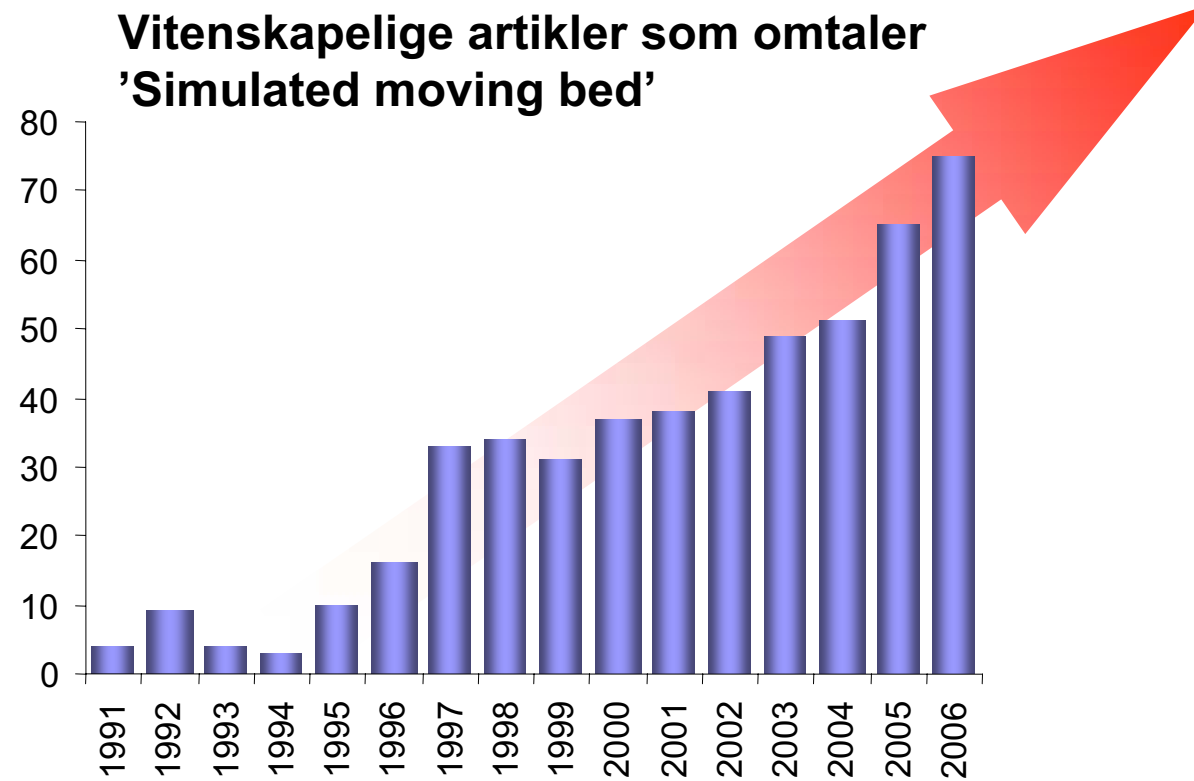

- Konsentrerte produkter
- Kontinuerlig metode

- Kan ikke benytte løsemiddelgradienter
- Kan kun levere to fraksjoner
- Høye investeringskostnader
- Vanskelig å optimalisere

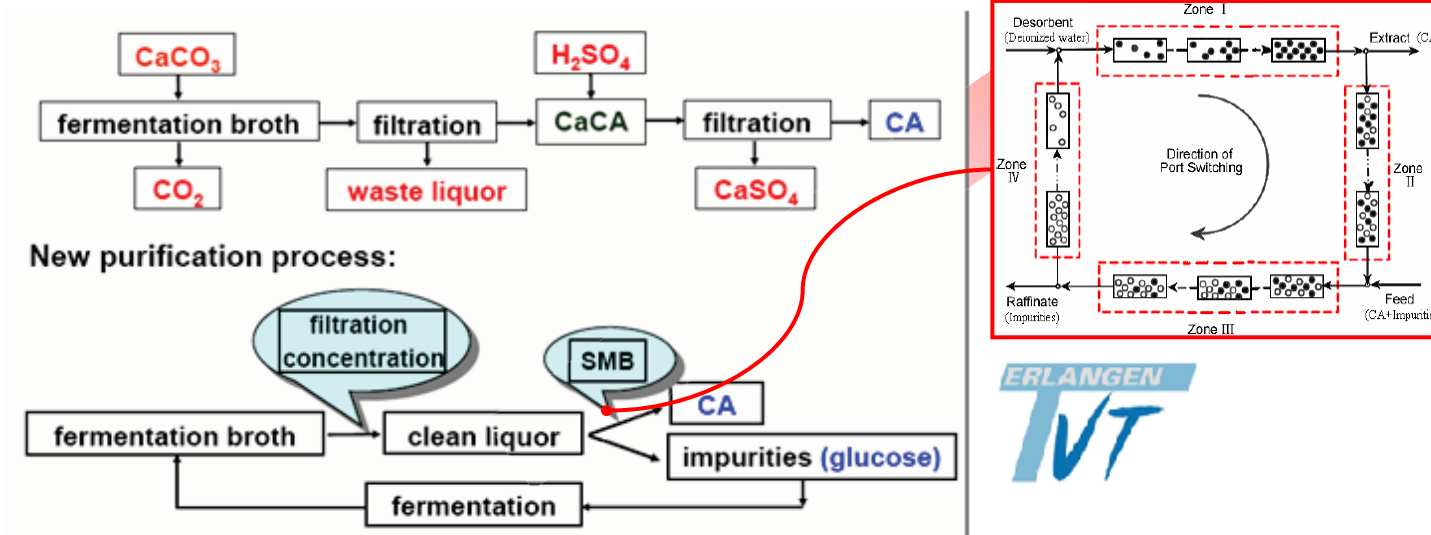
Simulated moving bed (SMB)

Simulated moving bed (SMB)

Industri anvendelse

Eksempel sitronsyre (ikke høykostprodukt)

Prosessanlegg:

Kapasitet: 50.000 t/år

Kolonnedimensjoner: 4.5 x 1.2 m (10 kolonner)

Simulated moving bed (SMB)

Industrialianvendelse

Eksempel sitronsyre (ikke høykostprodukt)

Brukes i dag i sukkerindustrien til separasjon av forskjellige karbohydrater

Stort potensiale innen lipider på grunn av lavere forbruk av (organiske) løsemidler

Faste faser i ekstraksjon og kromatografi

Faste faser i ekstraksjon og kromatografi

Større spekter av egenskaper enn væsker

Kan gi vesentlig høyere selektivitet enn væsker

Løses ikke i væskefasen

Enklere kromatografisk

Kan ha høye kostnader

Faste faser i ekstraksjon og kromatografi

Vanligvis partikler

- Bærer (ofte silica)
- Modifisert overflate

**Væskefase
(mobilfase)**

Faste faser i ekstraksjon og kromatografi

Polare (normal fase)

Apolare (revers fase)

Ionebyttere

Affinity

MIP

Tradisjonelle, billige,
begrenset selektivitet

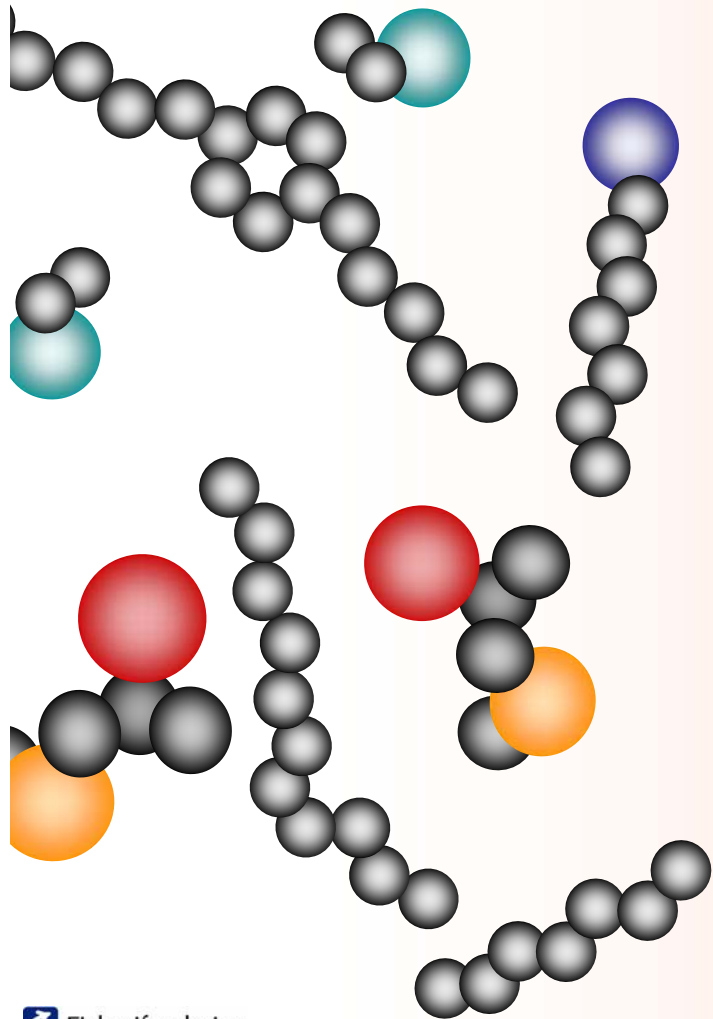
Ny teknologi, dyre,
svært høy selektivitet

Polare faste faser

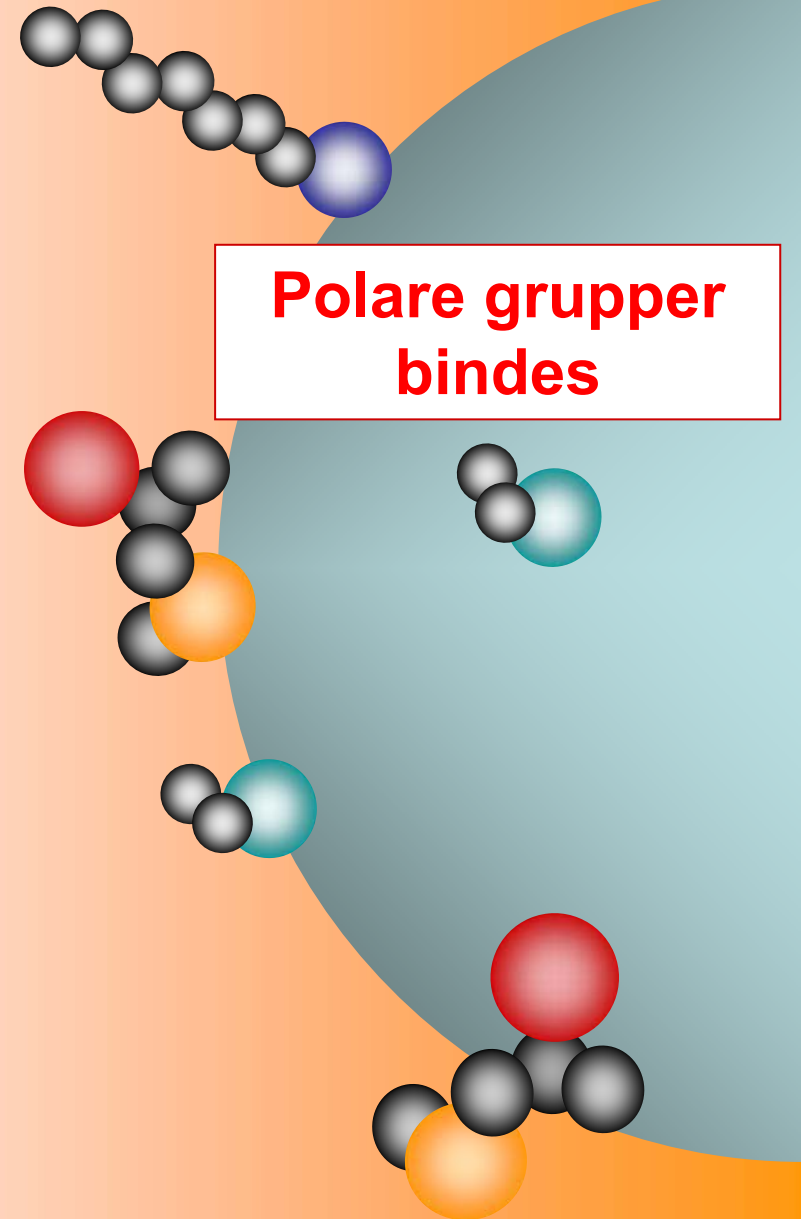
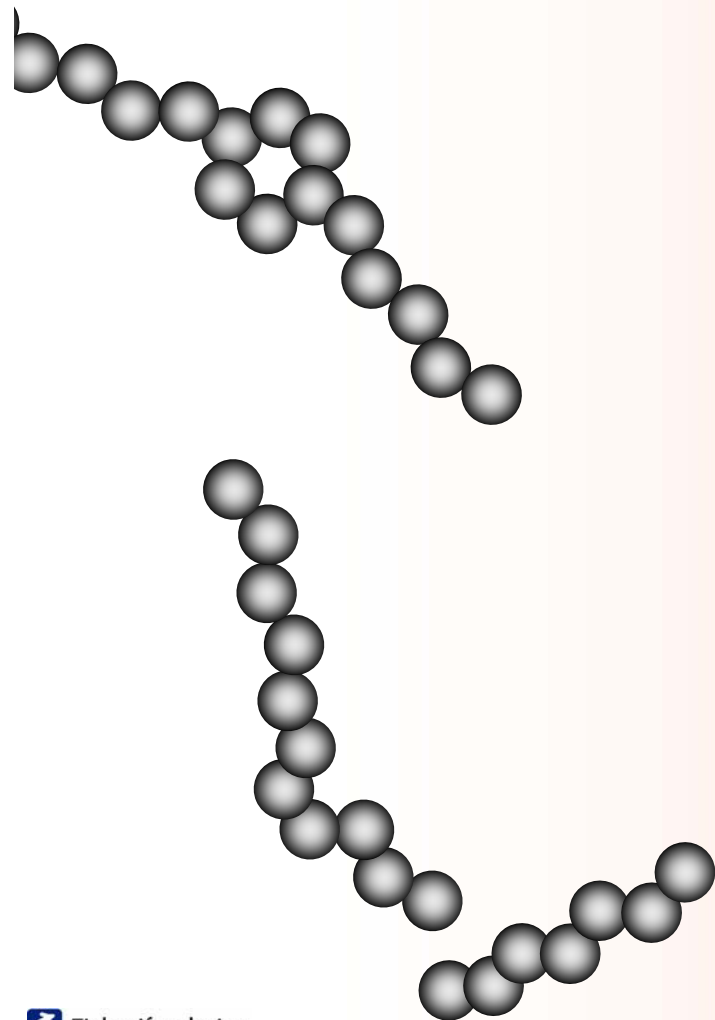
**Apolart
(organisk)
løsemiddel**

**Silica,
Alumina**

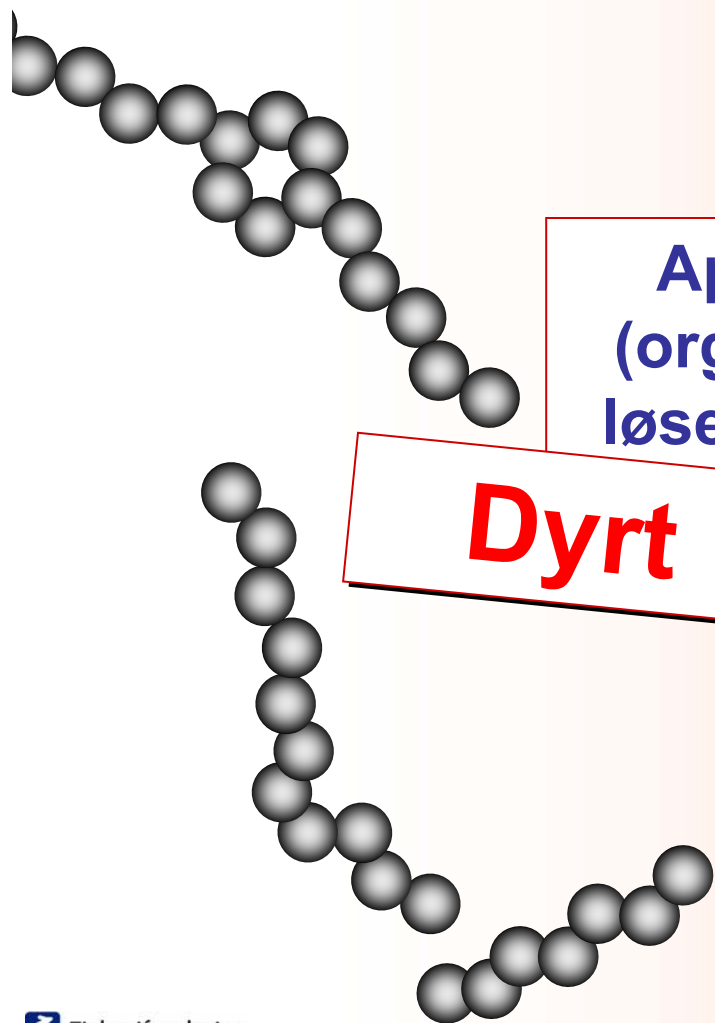
Polare faste faser

Polare faste faser

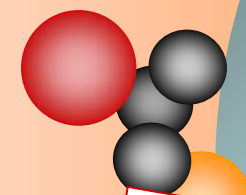
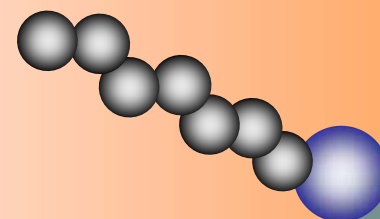

Polare faste faser

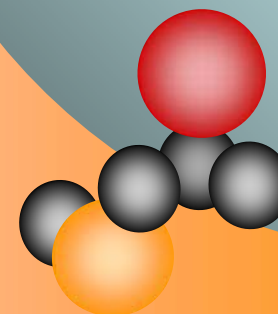
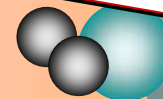
Apolart
(organisk)
løsemiddel

Dyrt

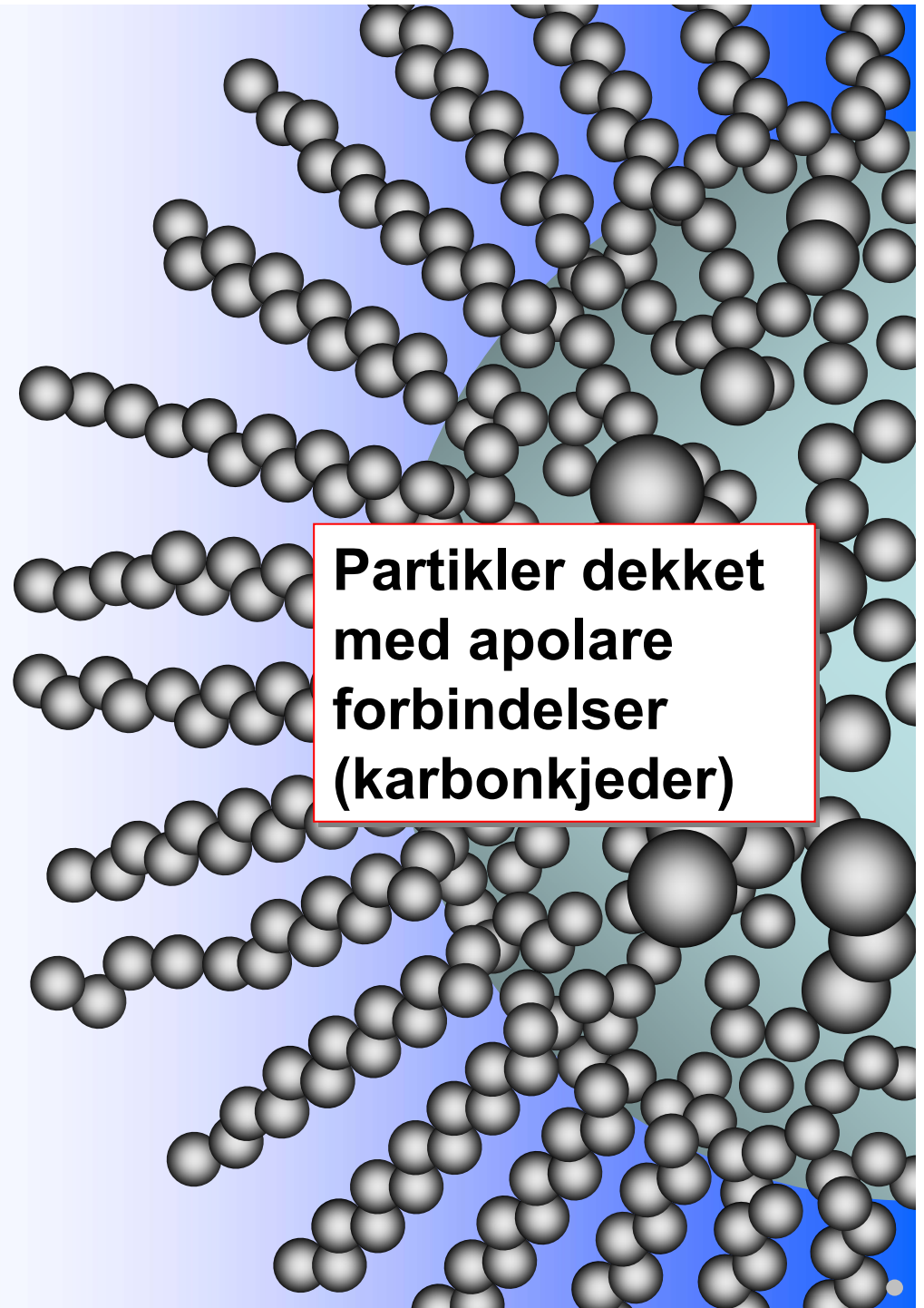

Silica,
Alumina

Billig

Apolare faser

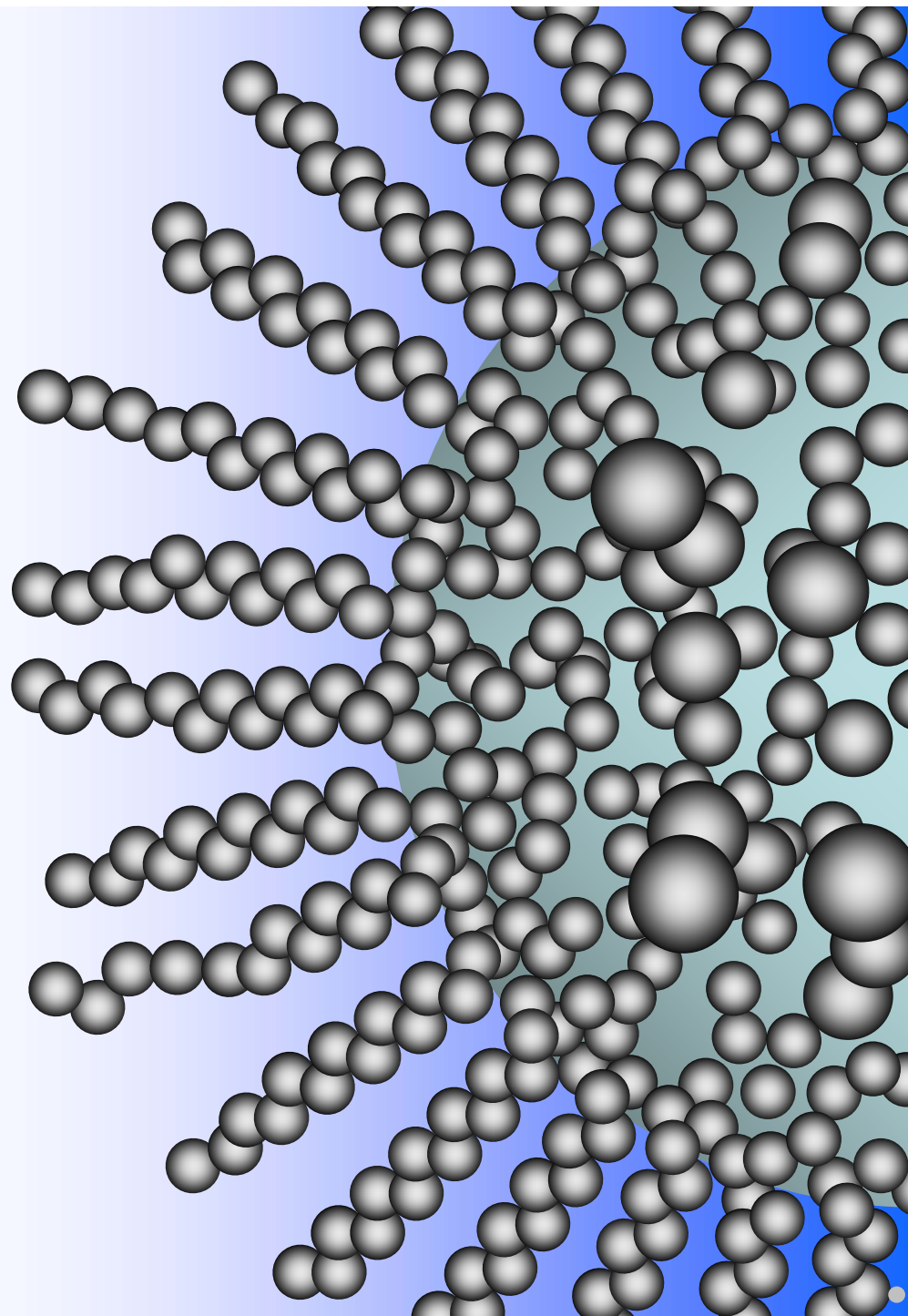
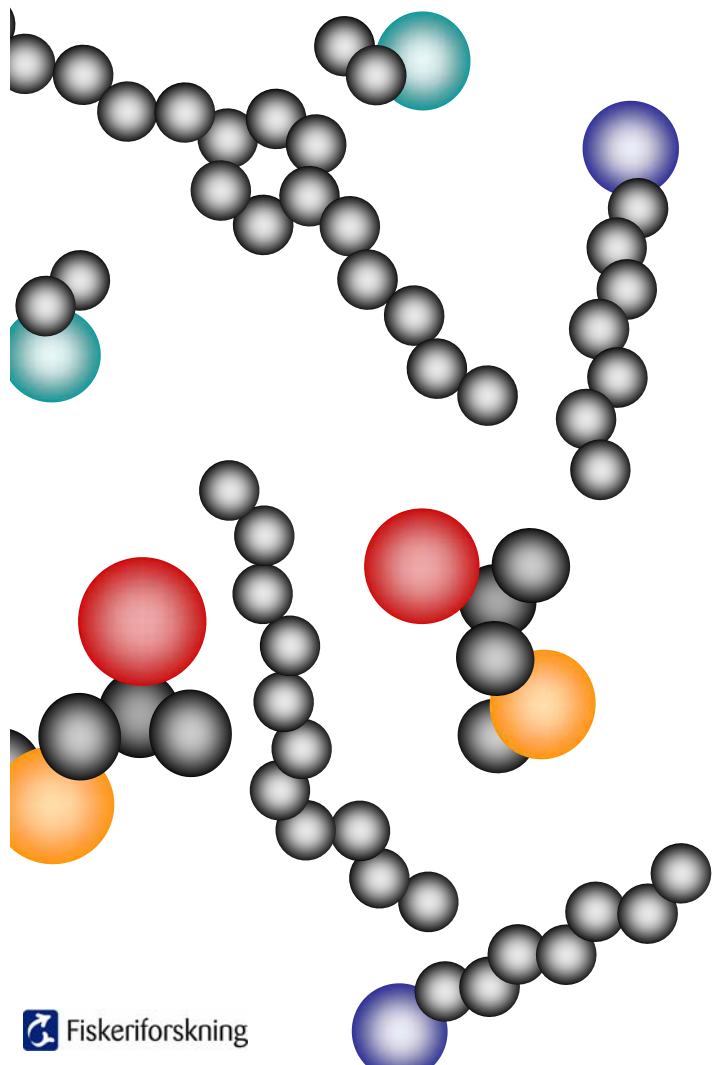
Apolare faser

Vannbasert
væskefase

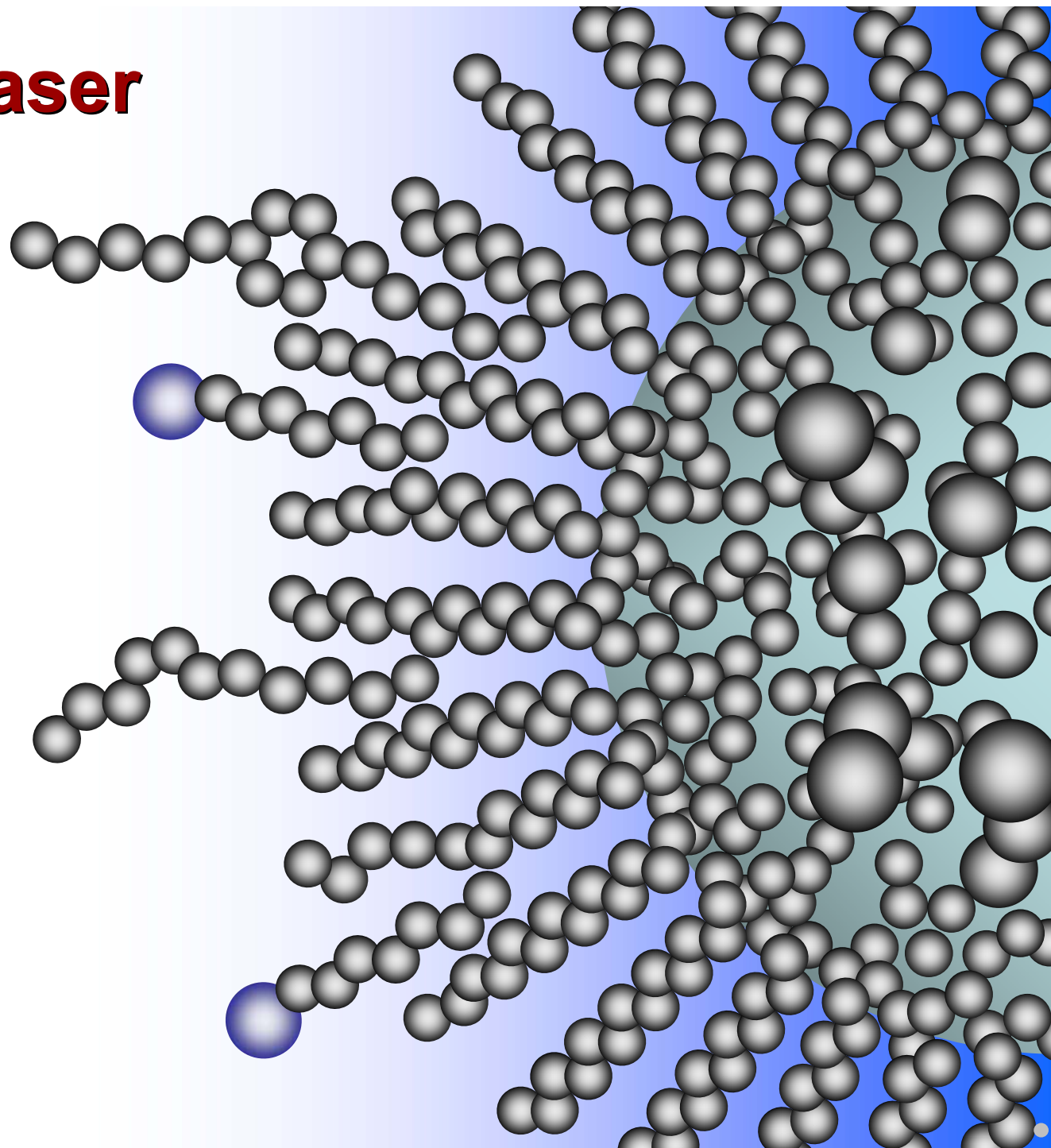
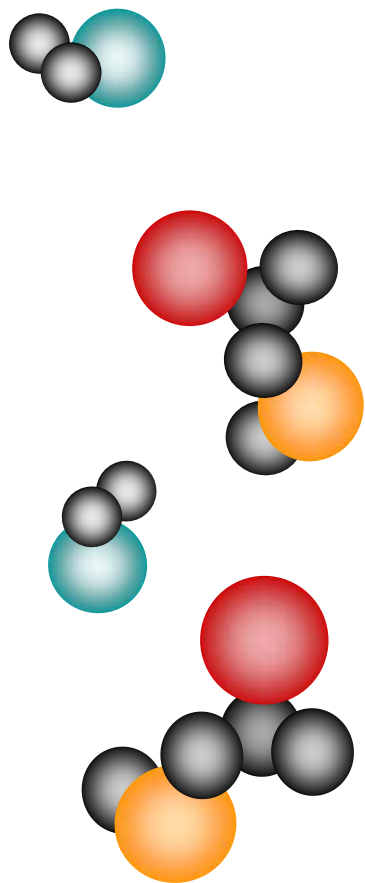
Polaritet

Partikler dekket
med apolare
forbindelser
(karbonkjeder)

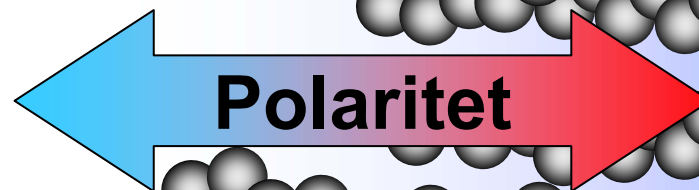
Apolare faser

Apolare faser

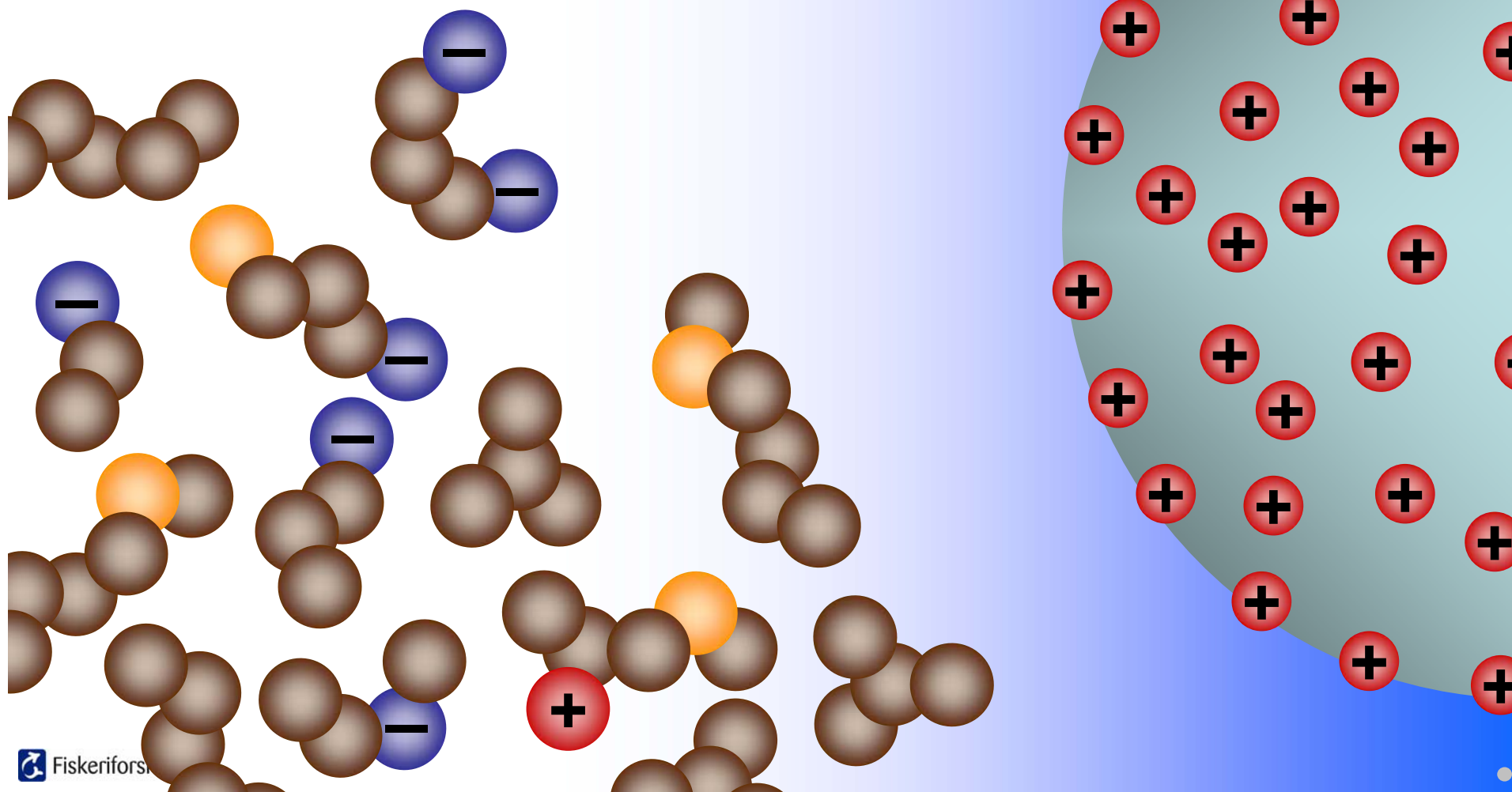
Apolare faser

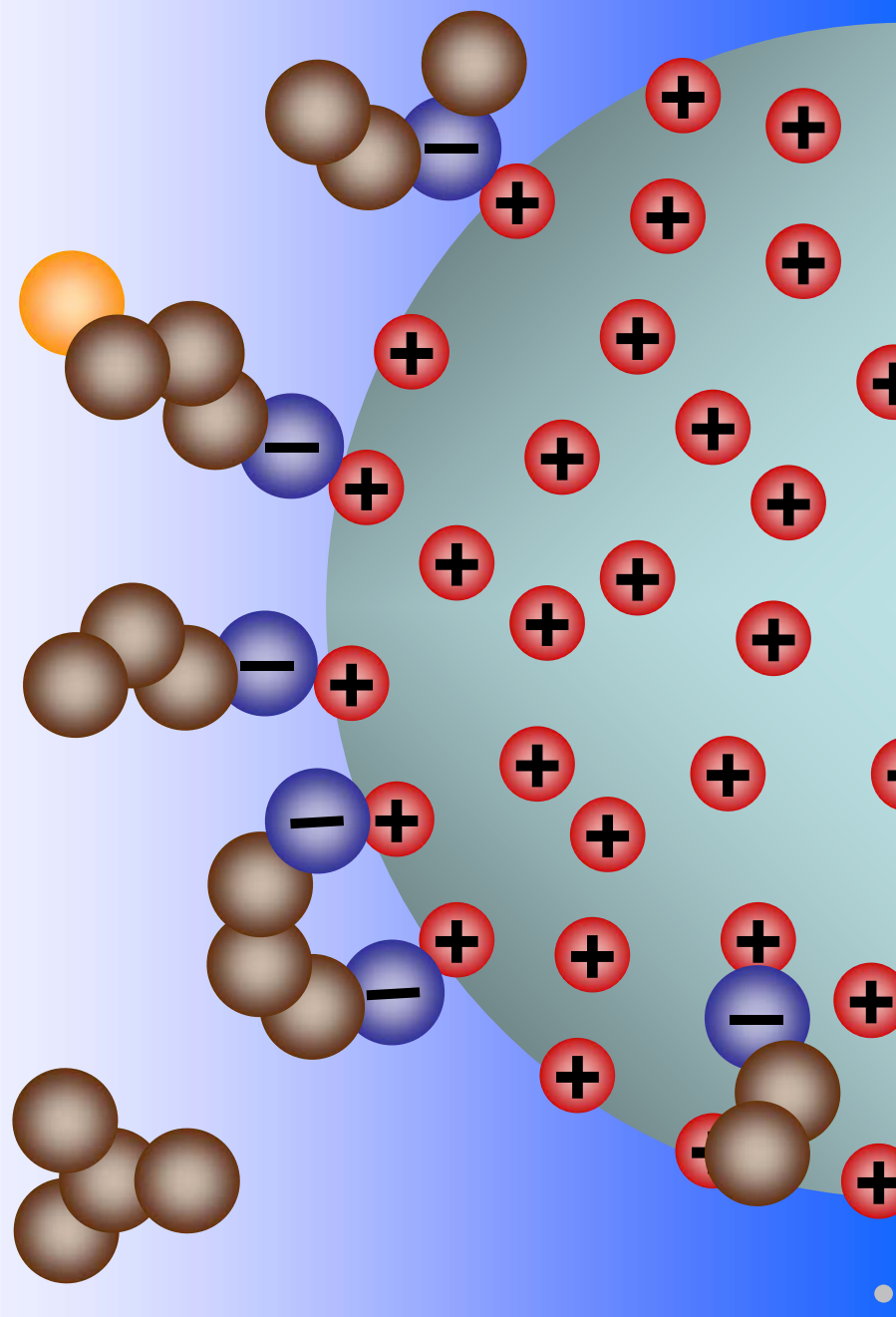
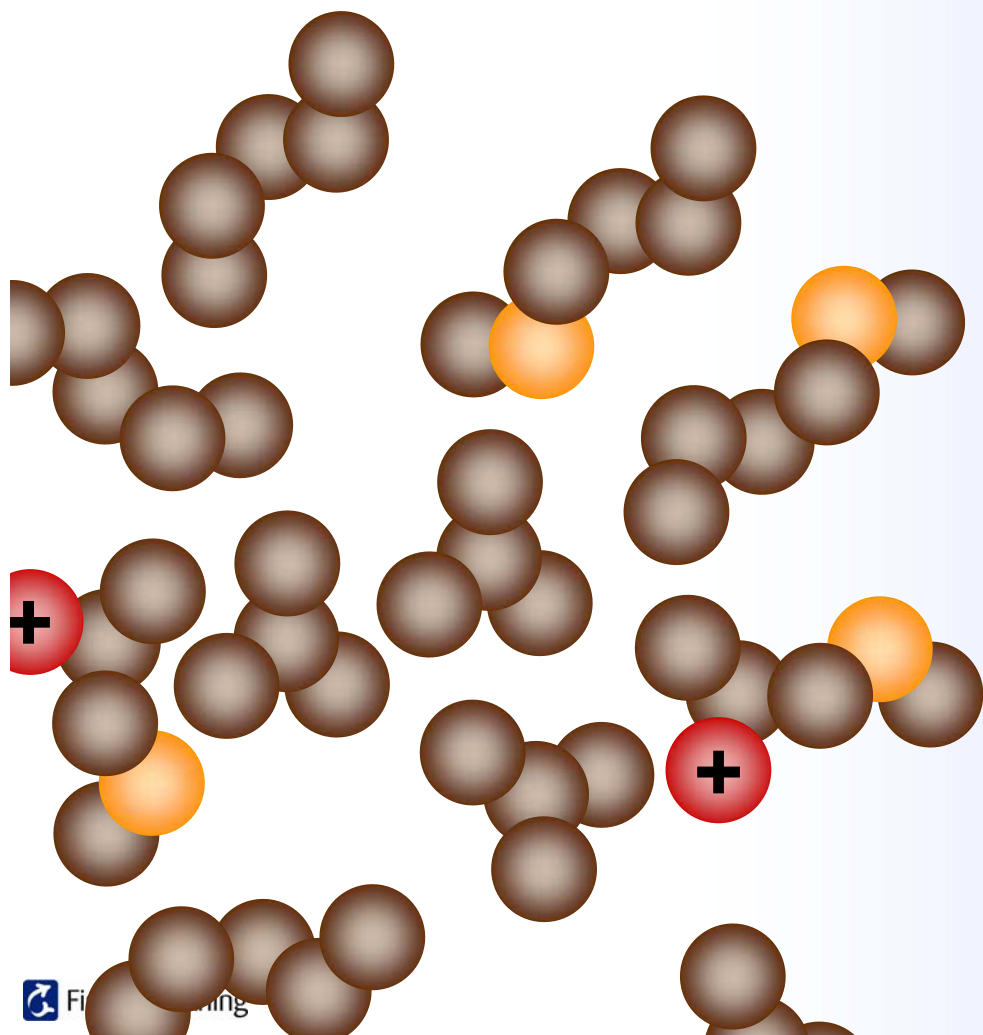
**Mye samme selektivitet som apolare
løsemidler (f.eks. heksan)**

**Mye brukt i kromatografi lite brukt i
ekstraksjon.**

Ionebyttere

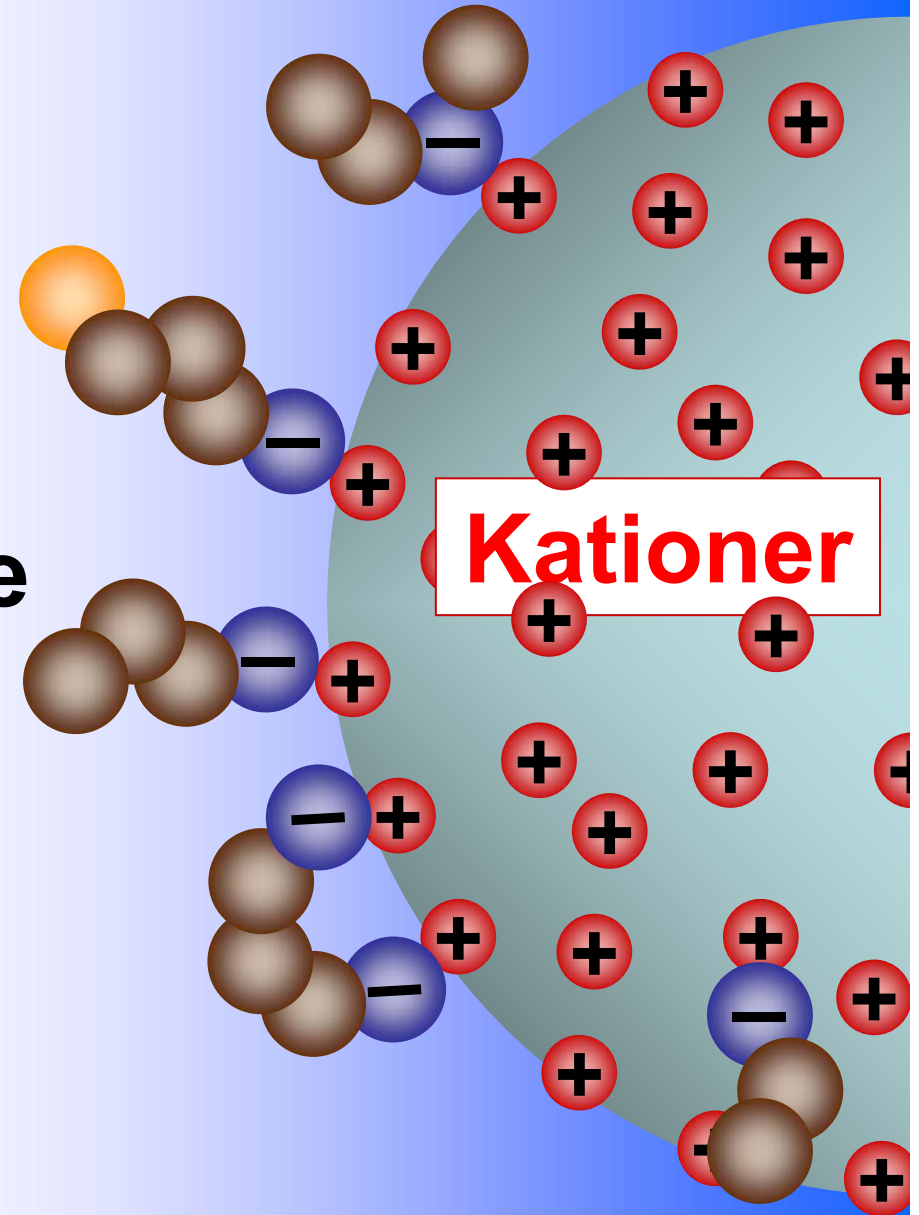

lonebyttene

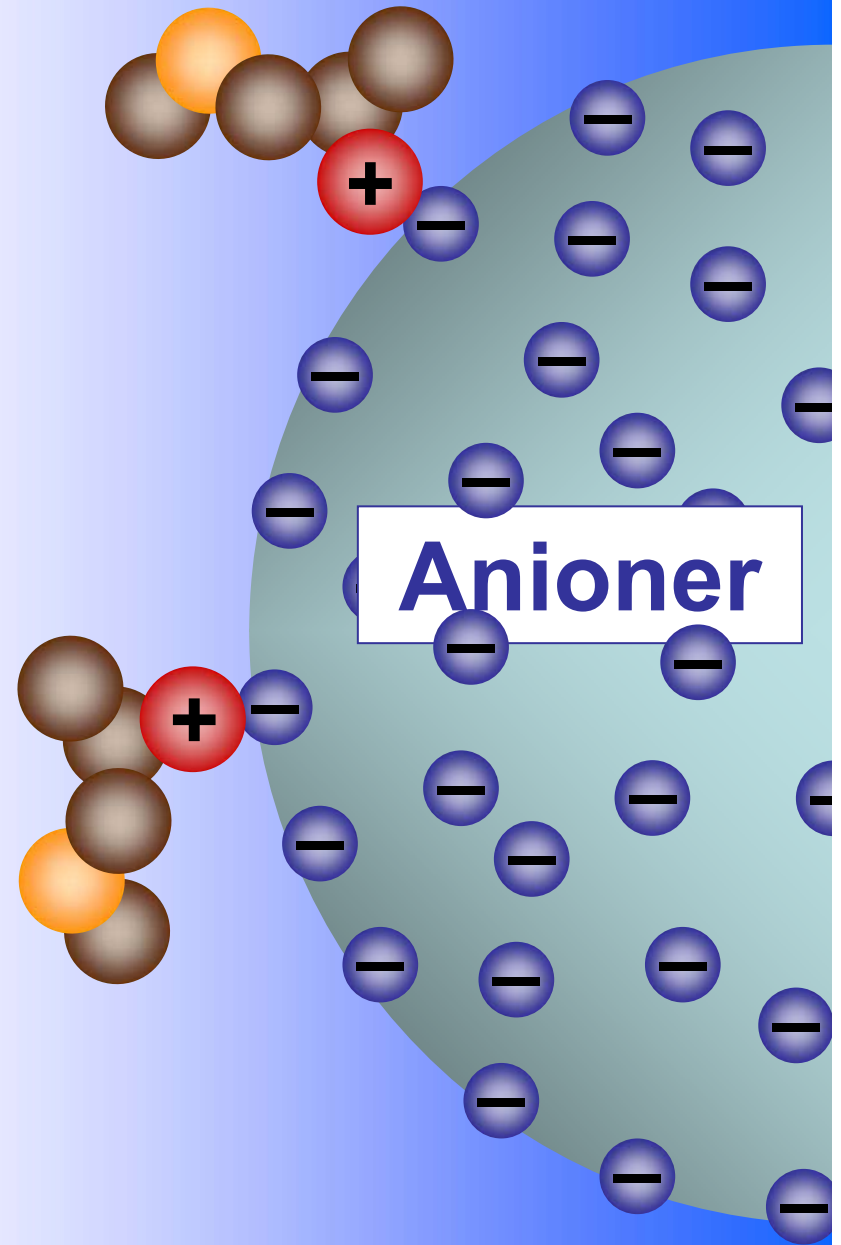
Ionebyttere

“Anion
exchange” fase

Ionebyttere

“Cation
exchange” fase

Ionebyttere

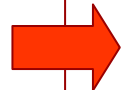

Billige stasjonærfaser

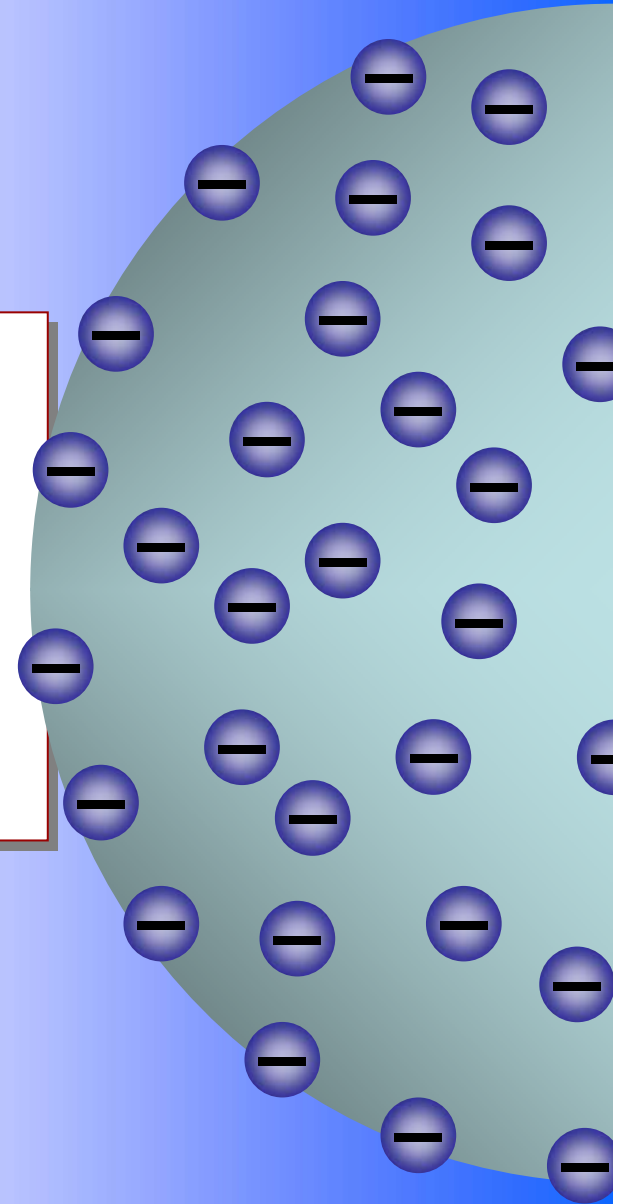
Væskefasen er vann (billig)

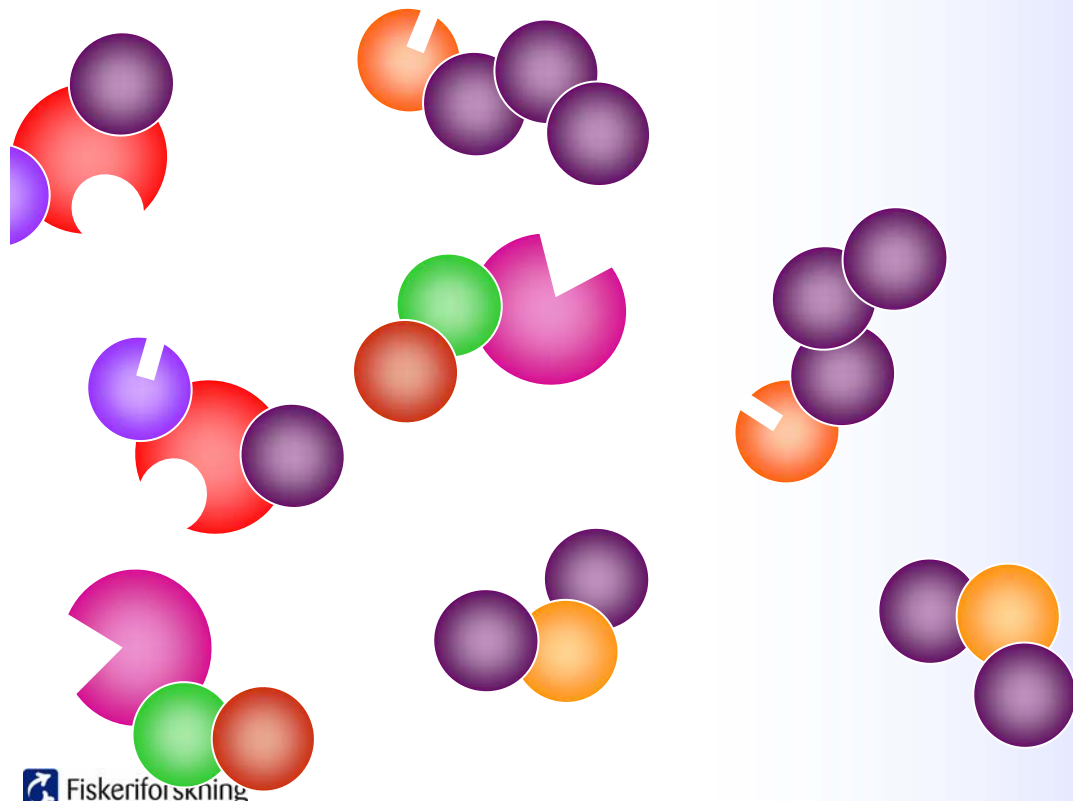
Begrenset selektivitet

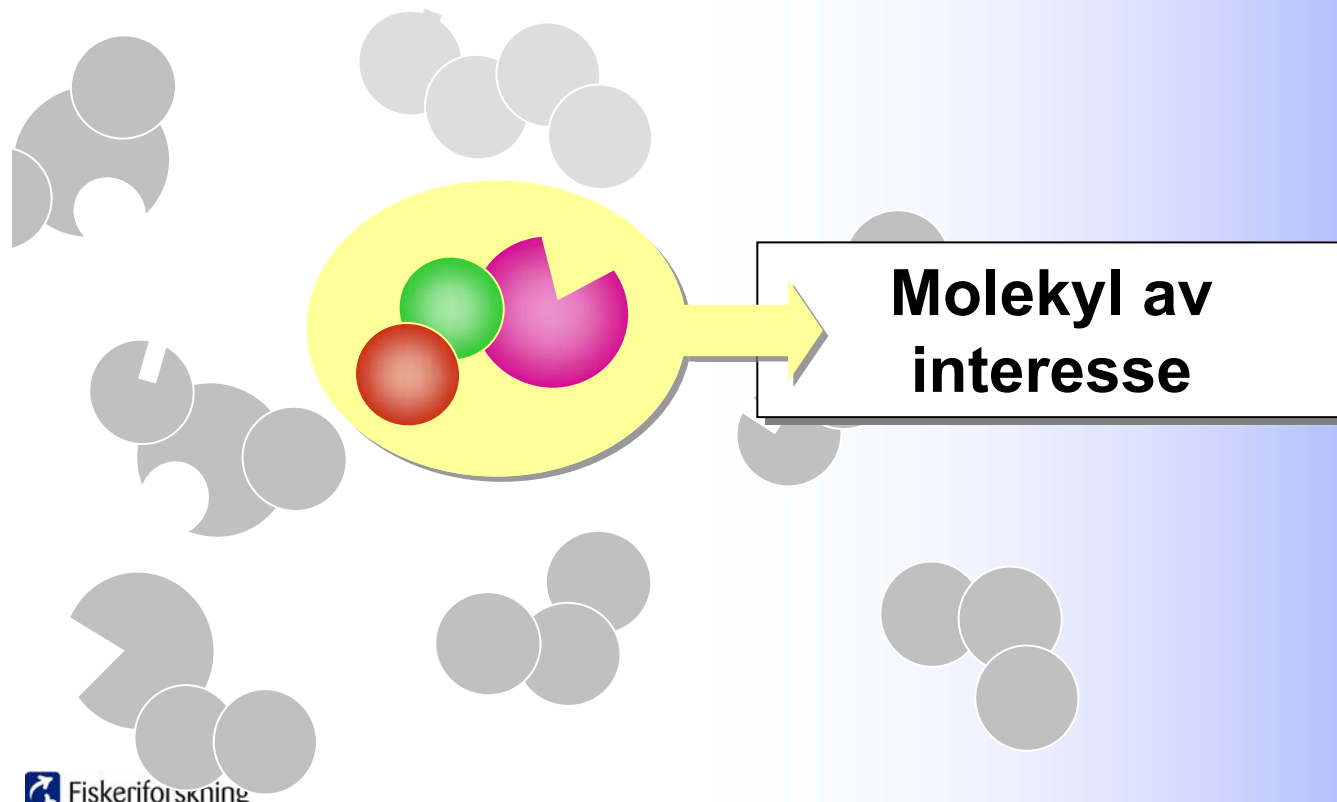
Mye brukt til proteiner og peptider

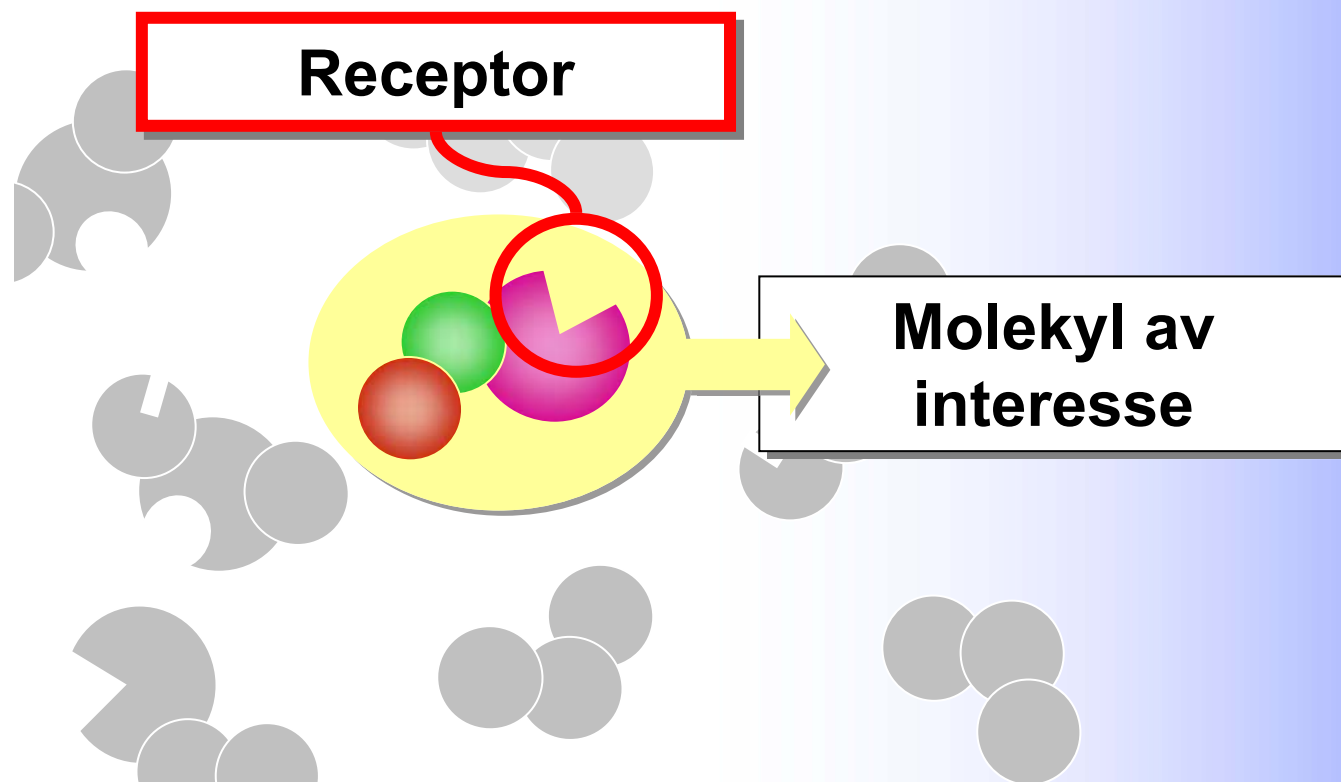
Affinitetsfaser

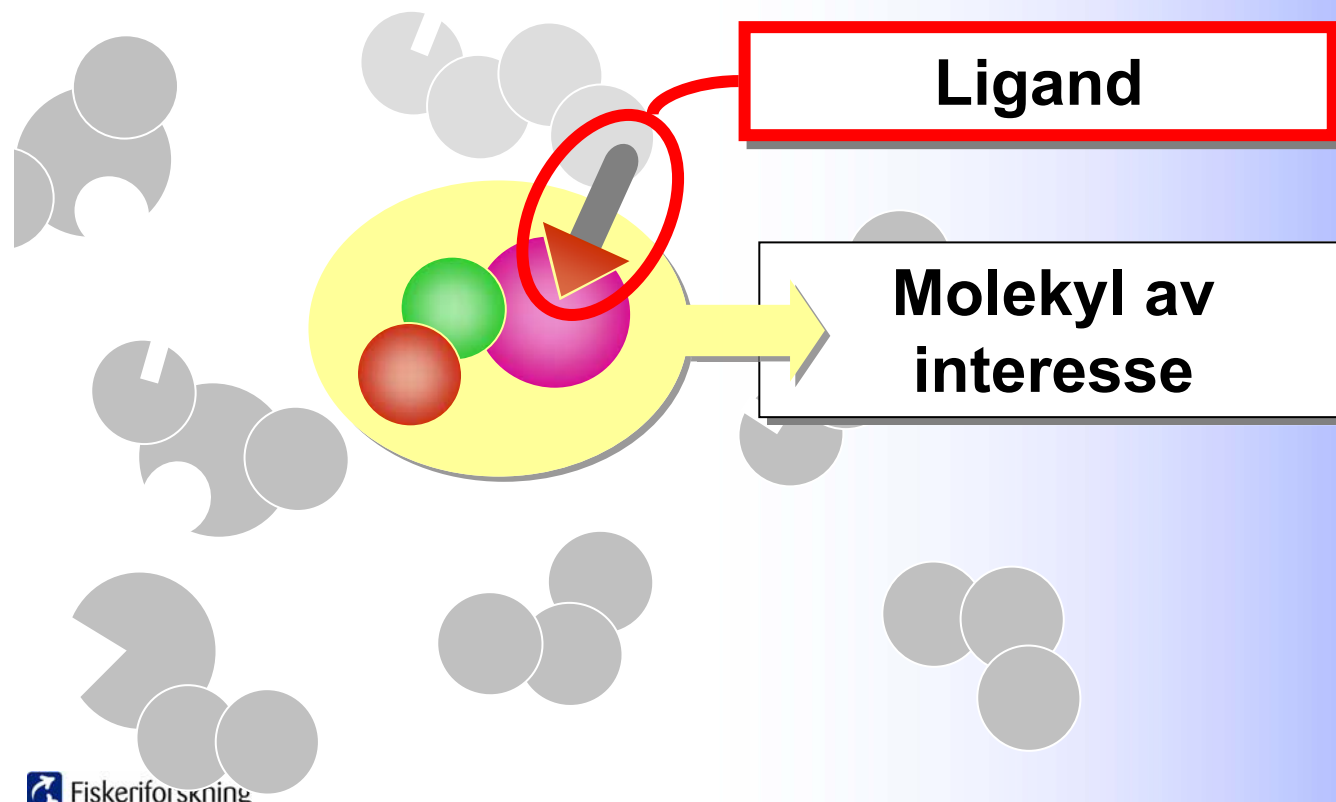
Affinitetsfaser

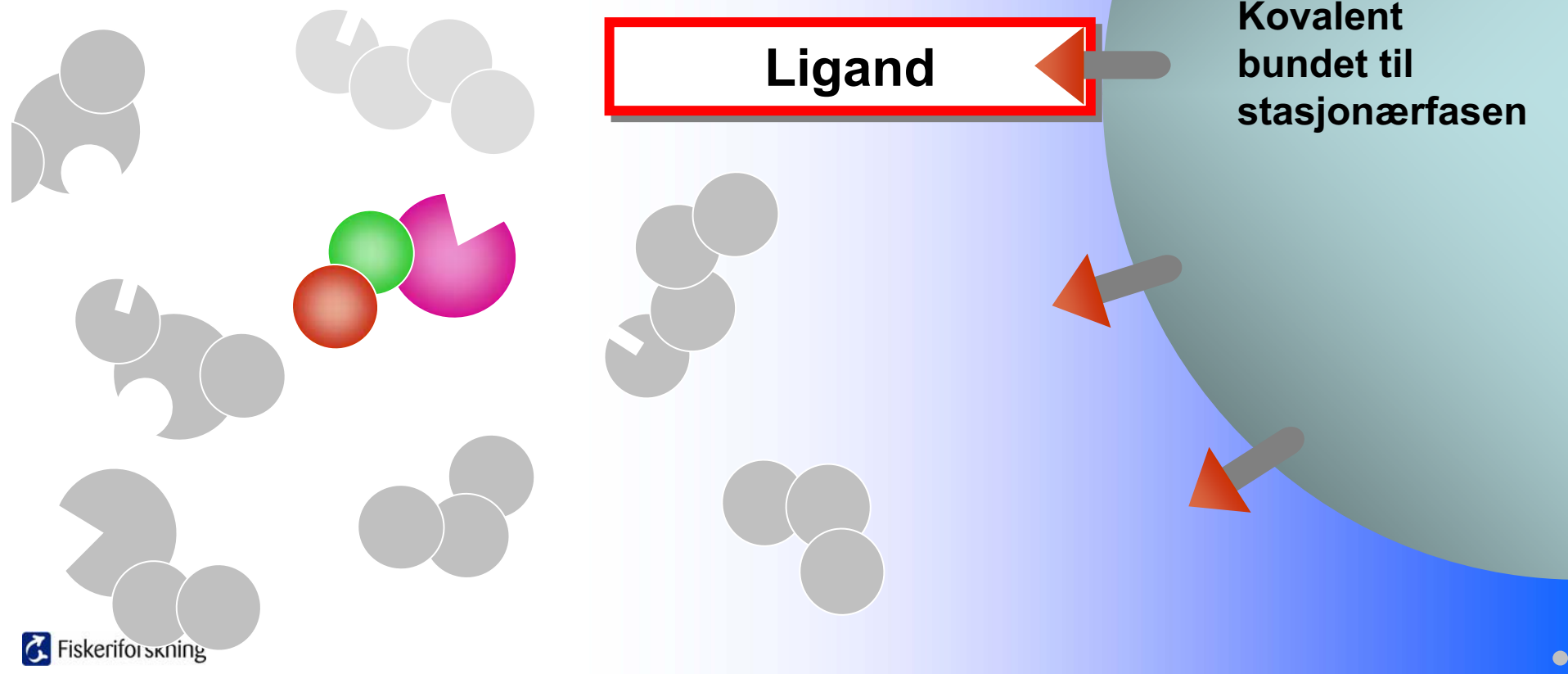
Affinitetsfaser

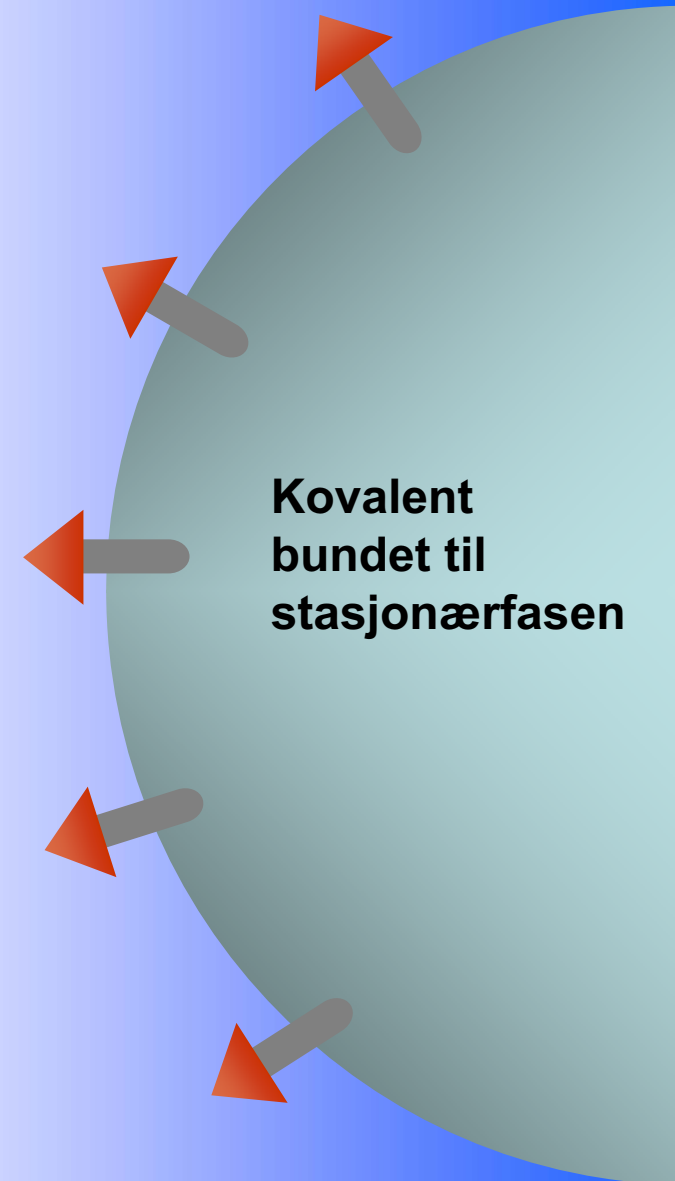
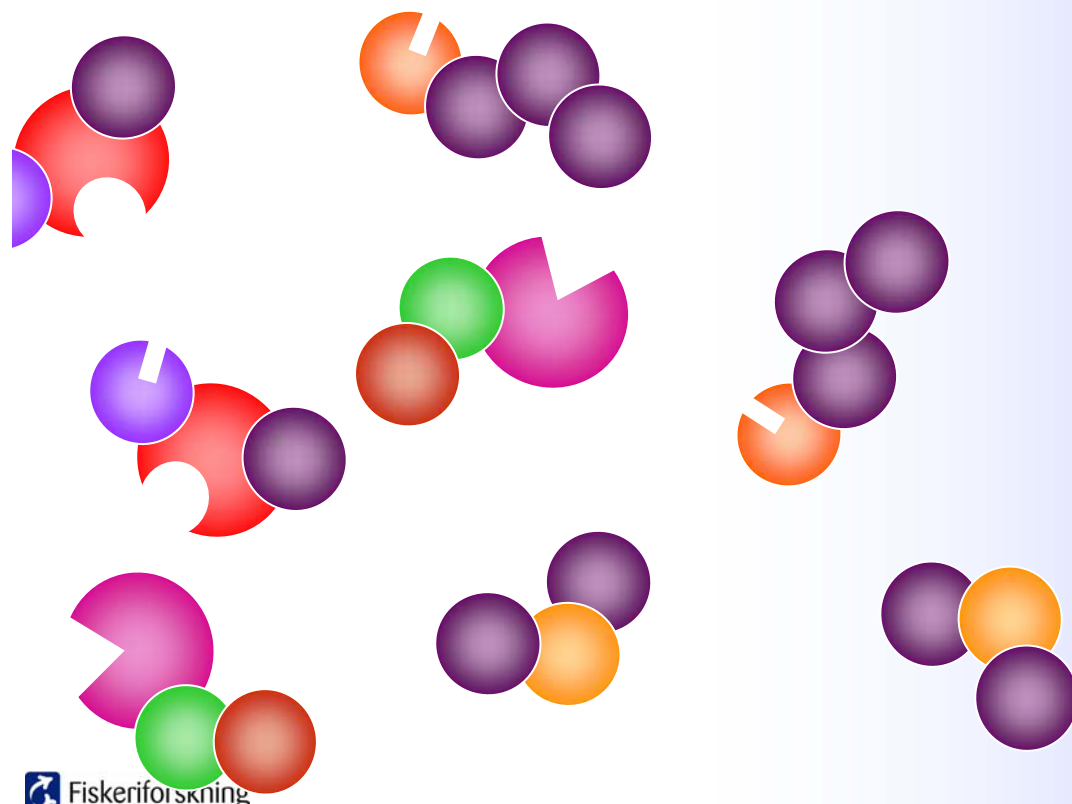
Affinitetsfaser

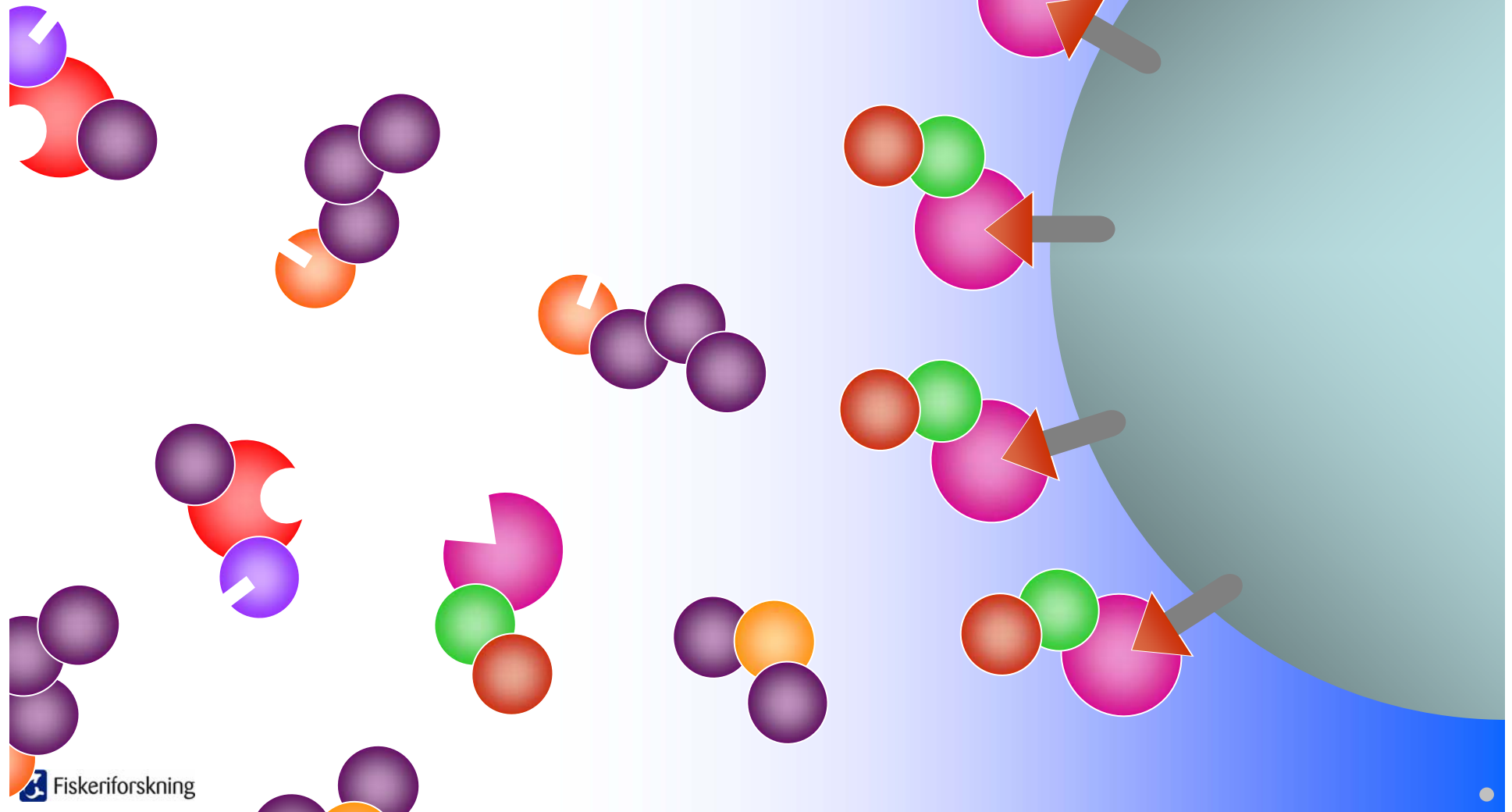
Affinitetsfaser

Affinitetsfaser

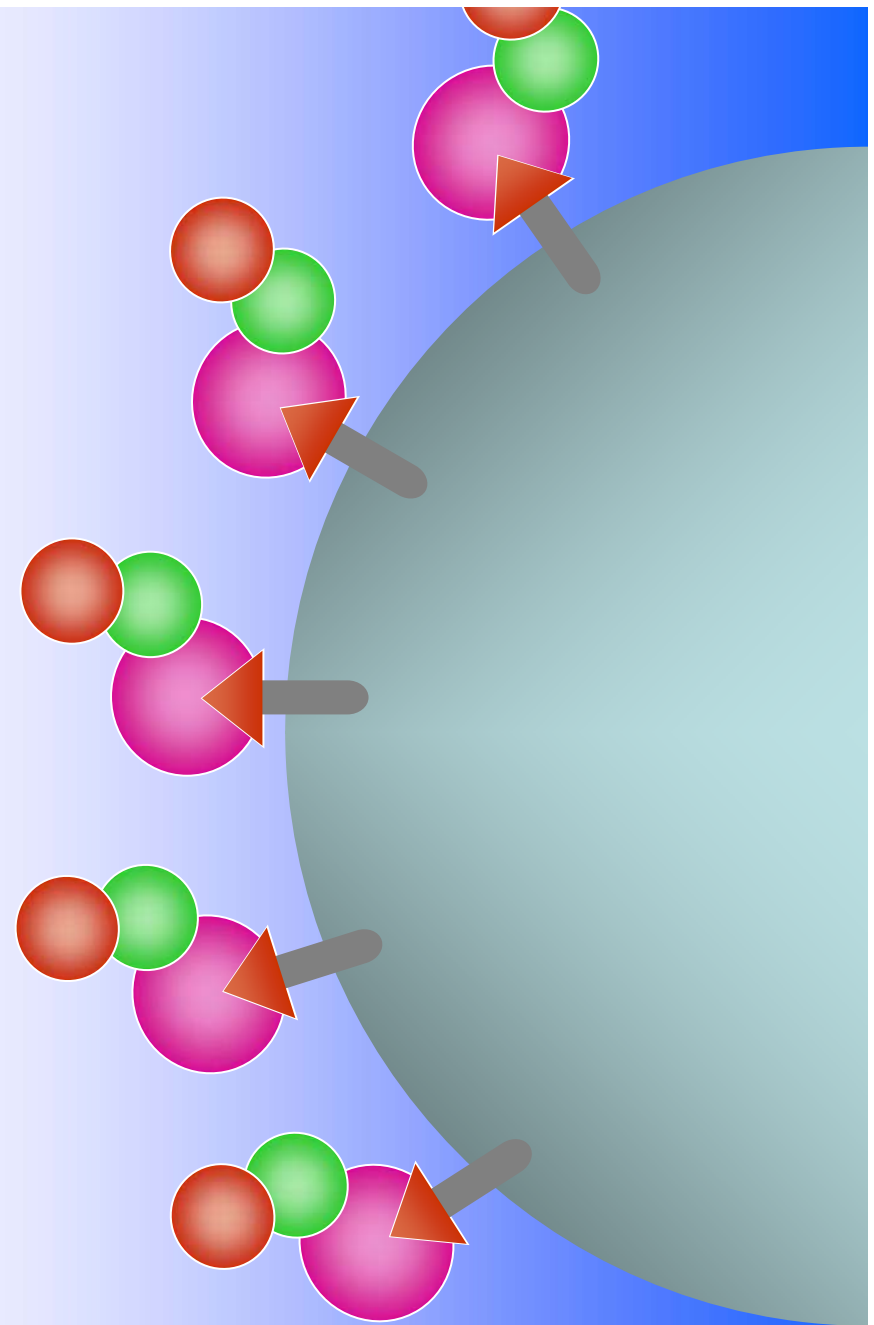

Affinitetsfaser

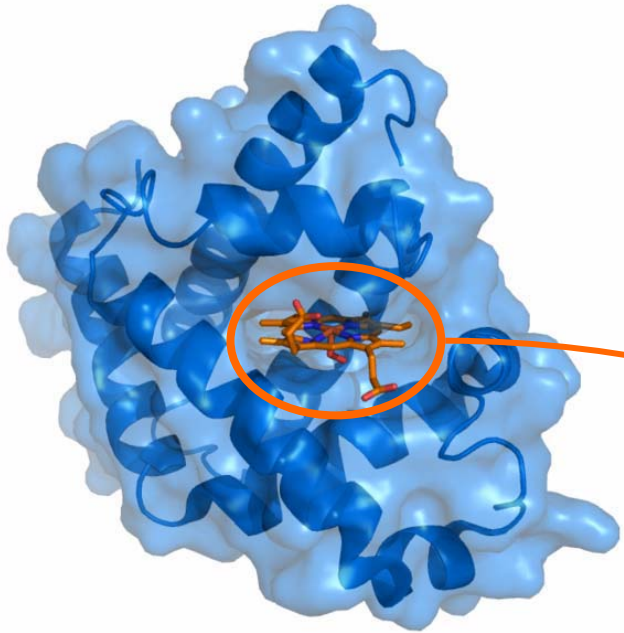

Affinitetsfaser

**Svært høy
selektivitet**

Affinitetsfaser

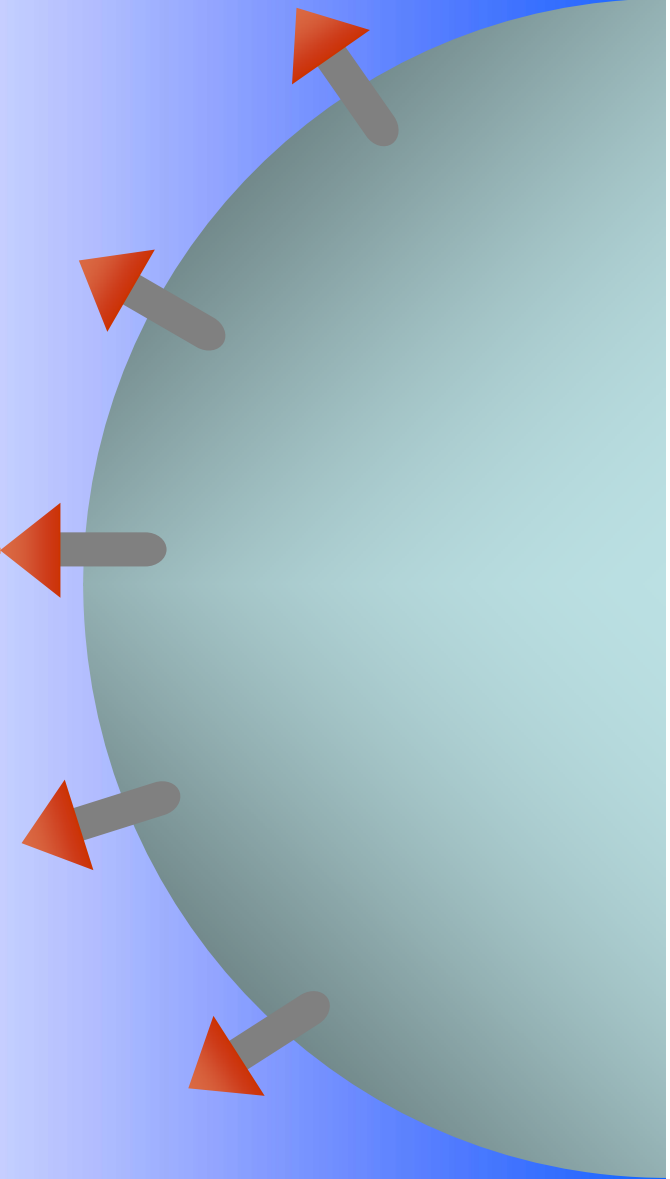
Myoglobin (blå) med heme gruppe (orange)

Thomas Splettstoesser (Uni-Heidelberg)

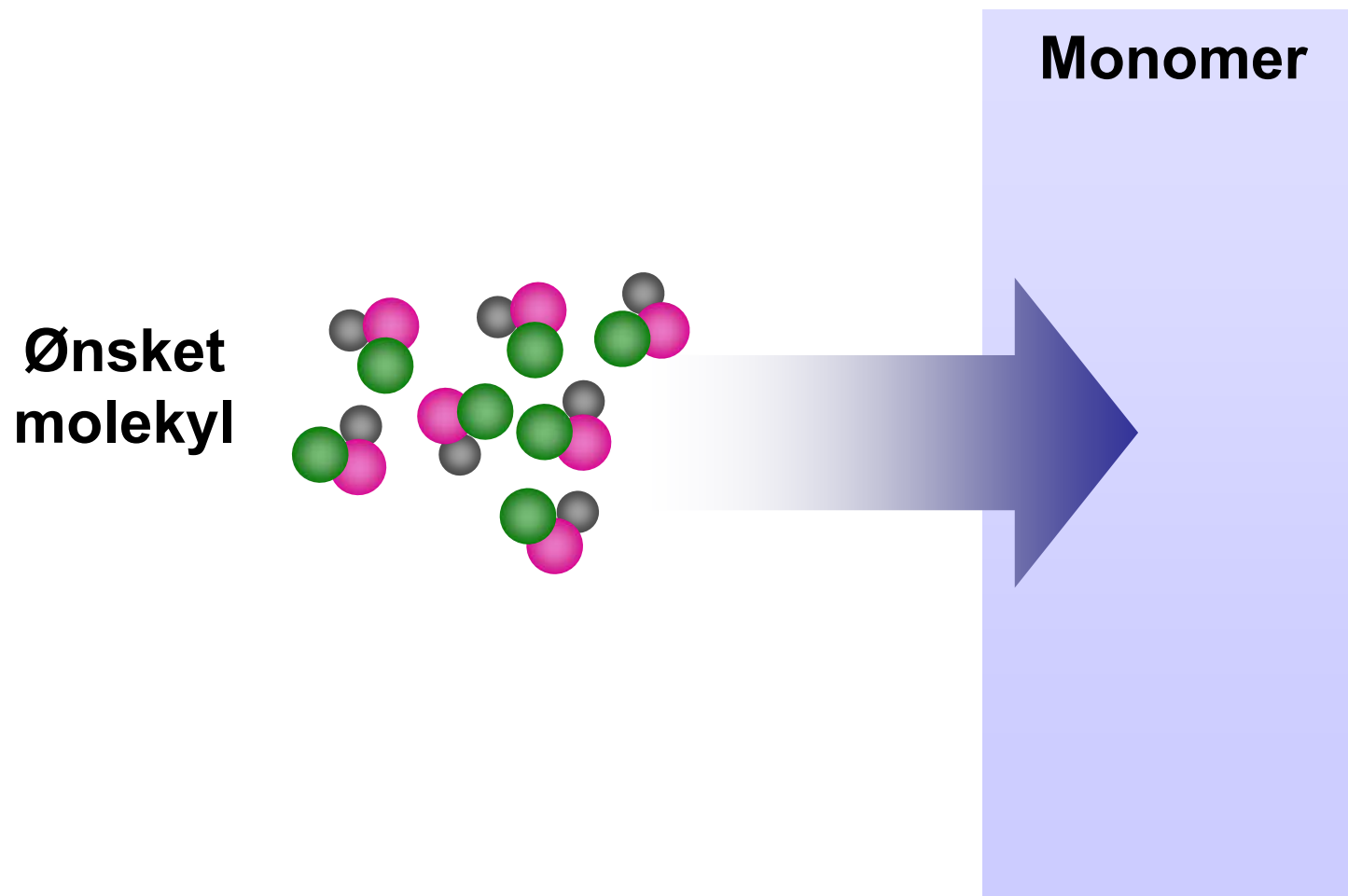
Typiske interaksjoner:

- Receptor / Ligand
- Antigen / Antibody
- Enzym / Substrat

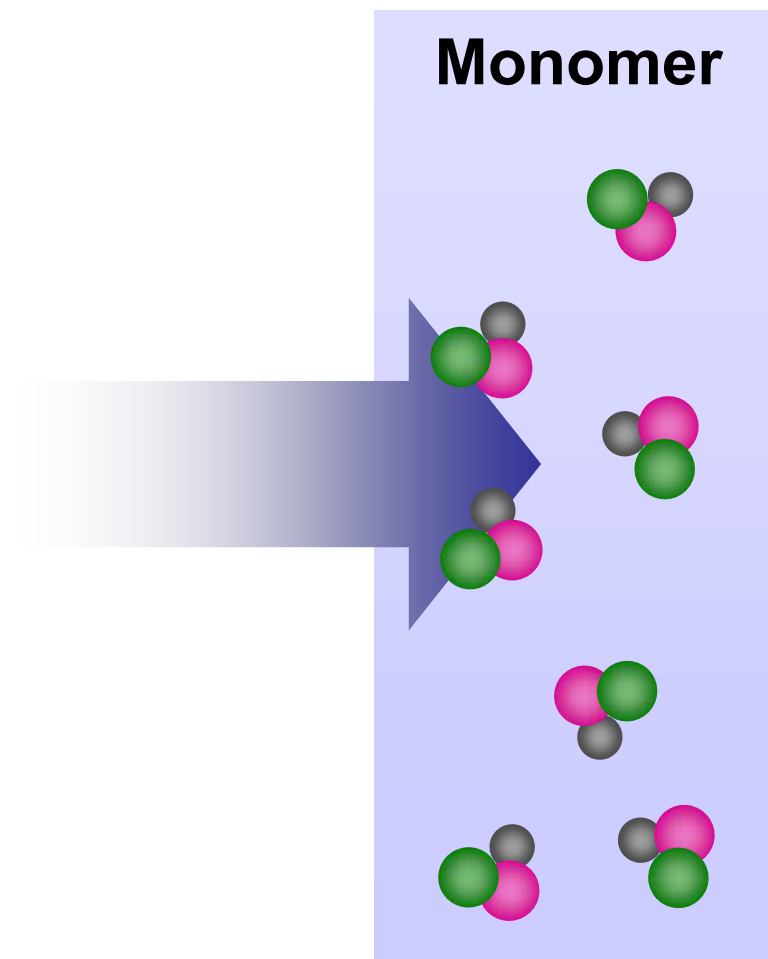
Brukes til store biomolekyler

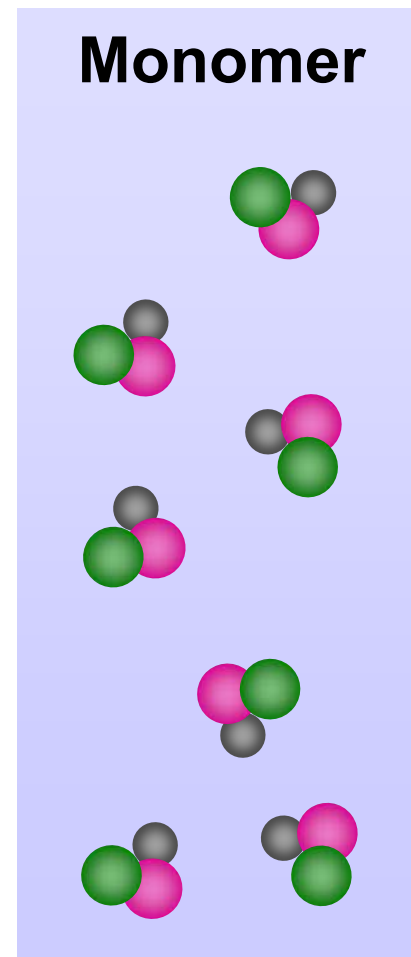
MIP (molecularly imprinted polymers)

MIP (molecularly imprinted polymers)

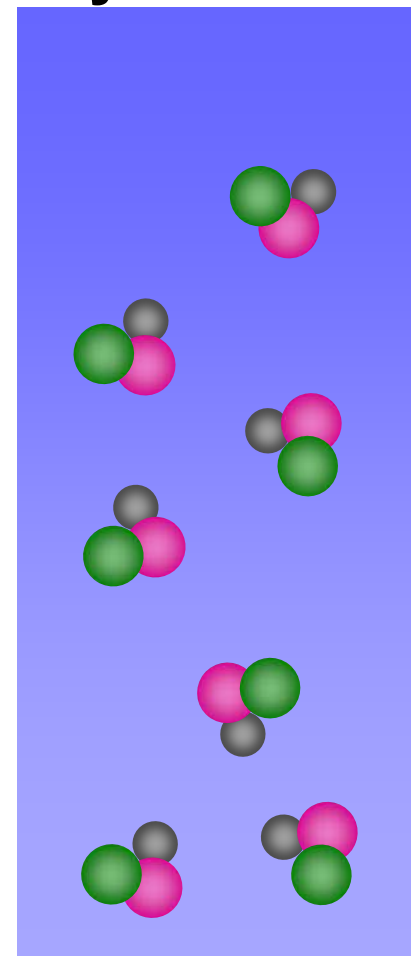

MIP (molecularly imprinted polymers)

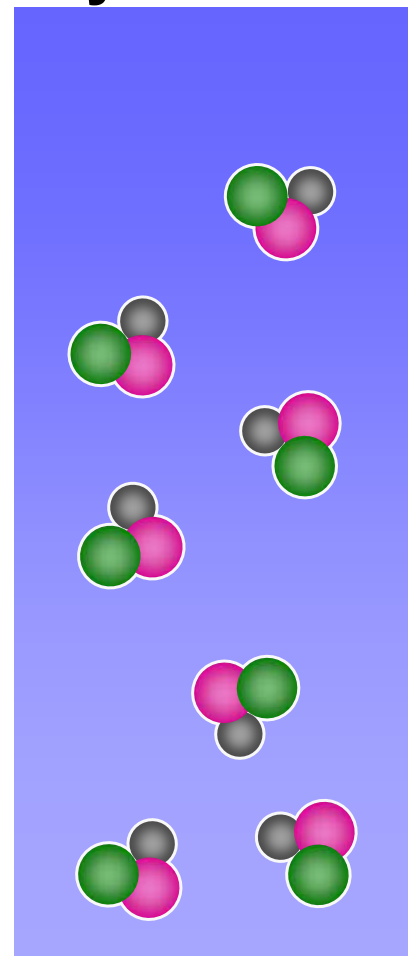
MIP (molecularly imprinted polymers)

Polymerisering

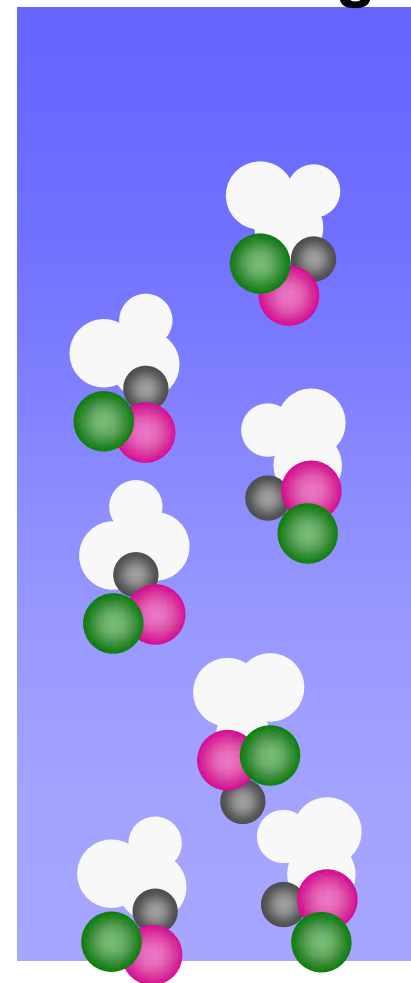
MIP (molecularly imprinted polymers)

Polymerisering

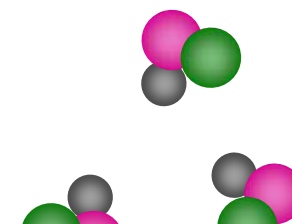
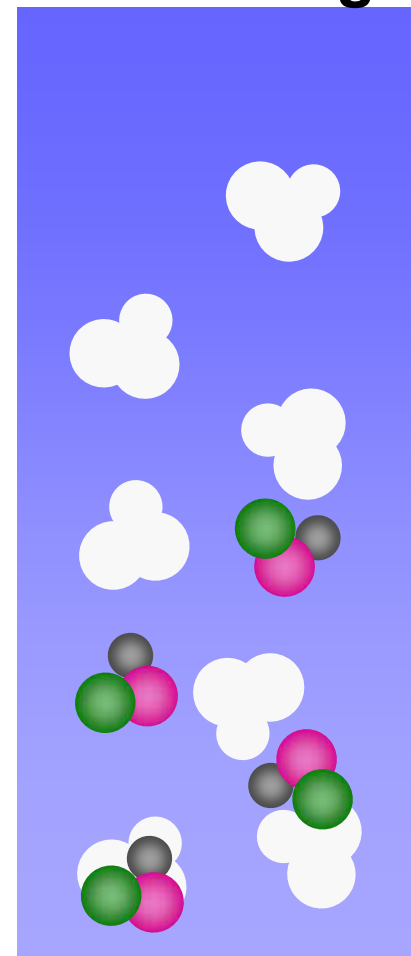
MIP (molecularly imprinted polymers)

Utvasking

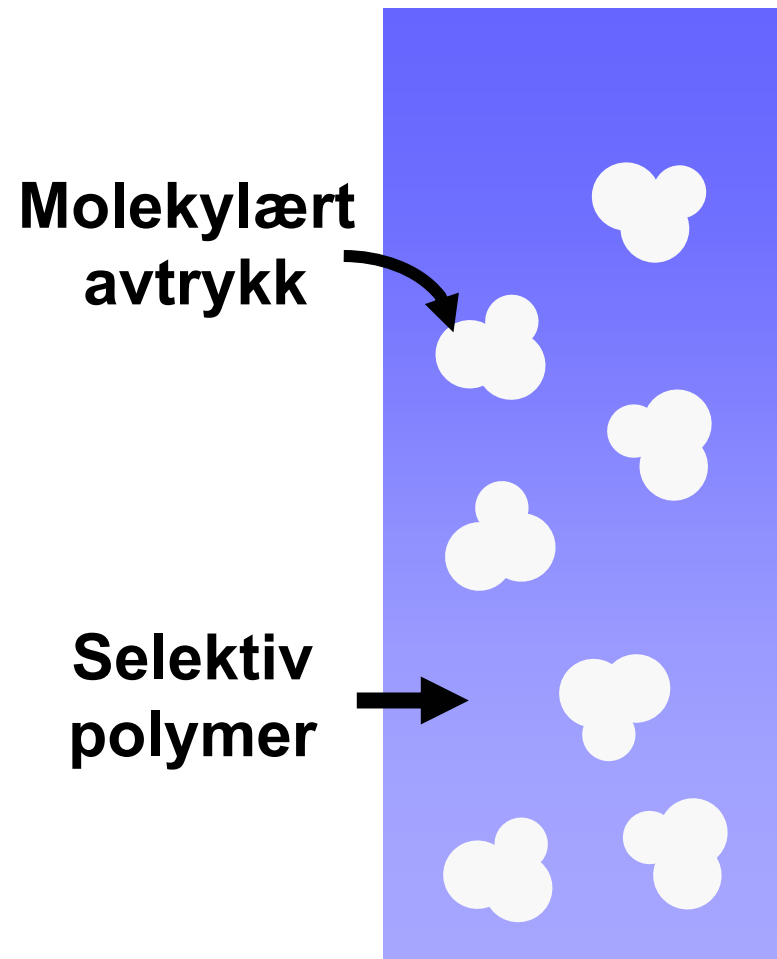

MIP (molecularly imprinted polymers)

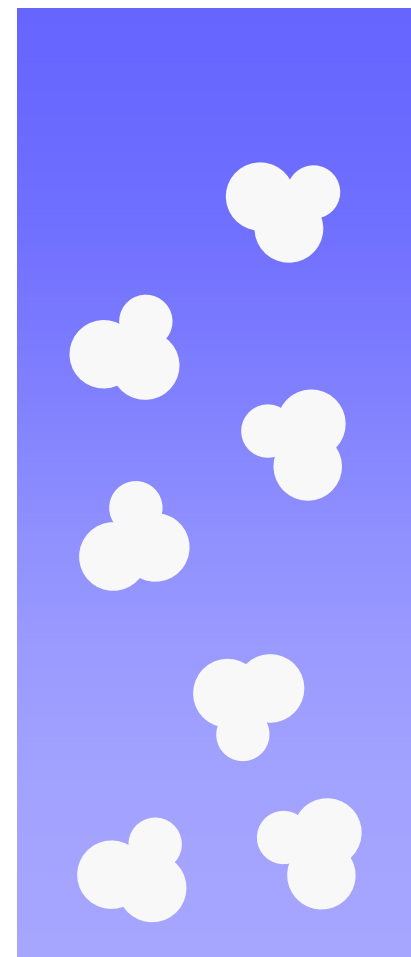
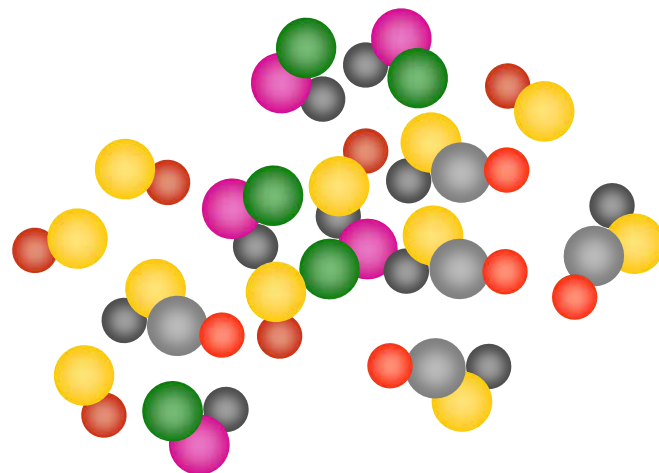
Utvasking

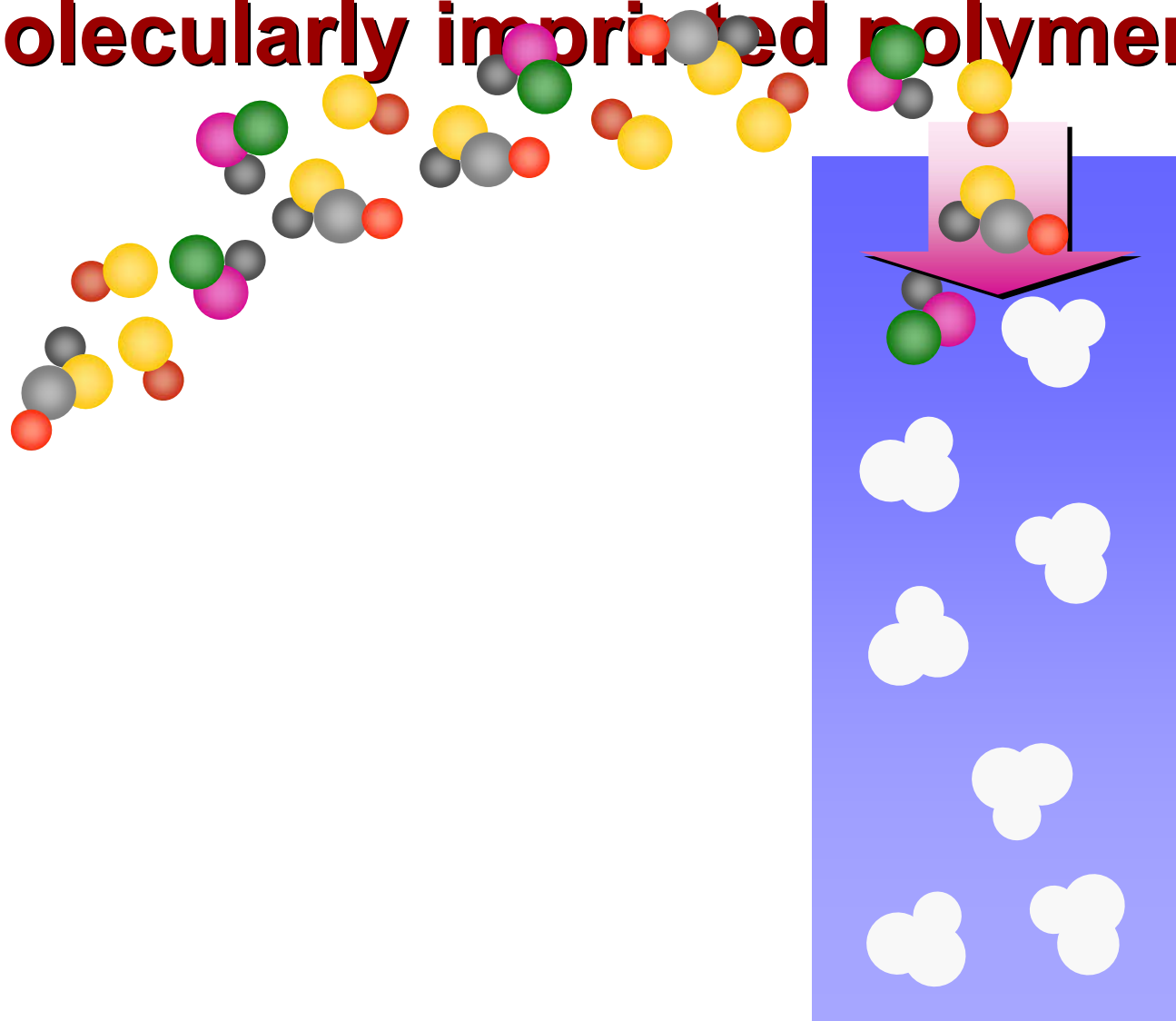
MIP (molecularly imprinted polymers)

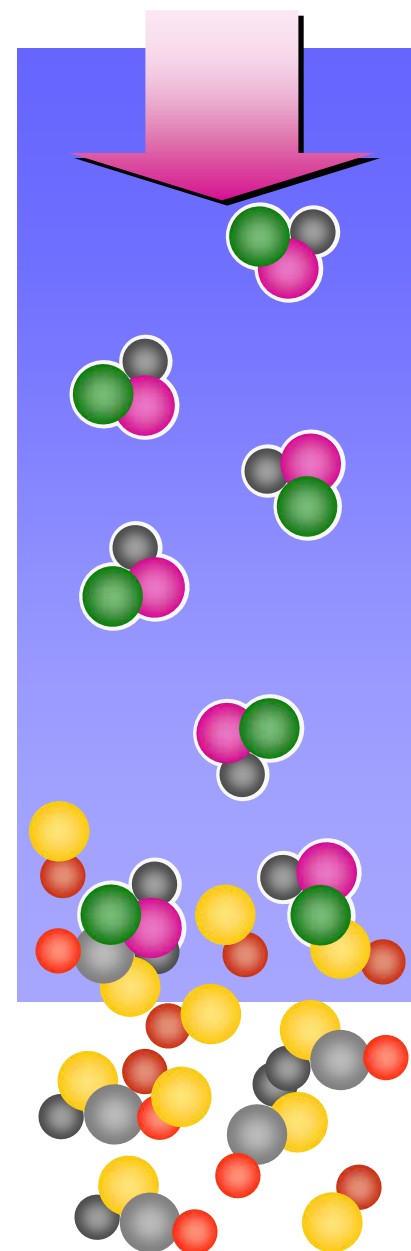
MIP (molecularly imprinted polymers)

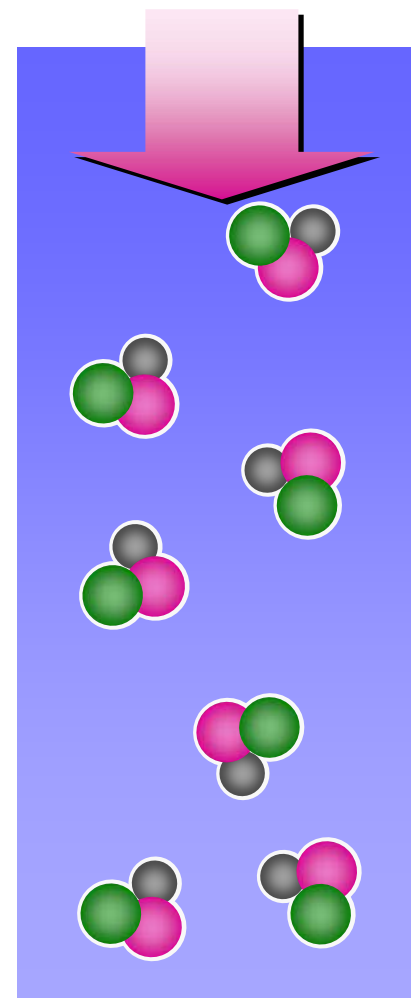
MIP (molecularly imprinted polymers)

MIP (molecularly imprinted polymers)

MIP (molecularly imprinted polymers)

MIP (molecularly imprinted polymers)

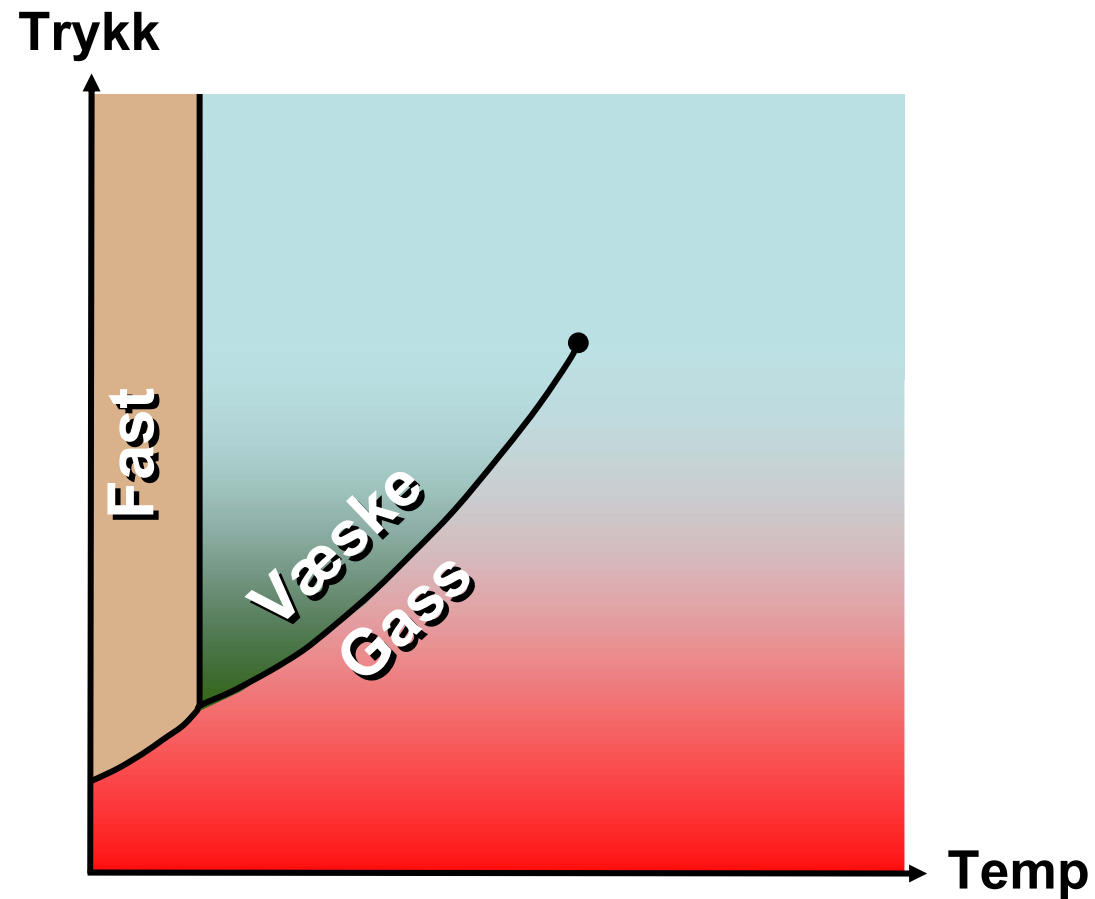
Endret
løsemiddelstyrke

Superkritiske løsemidler

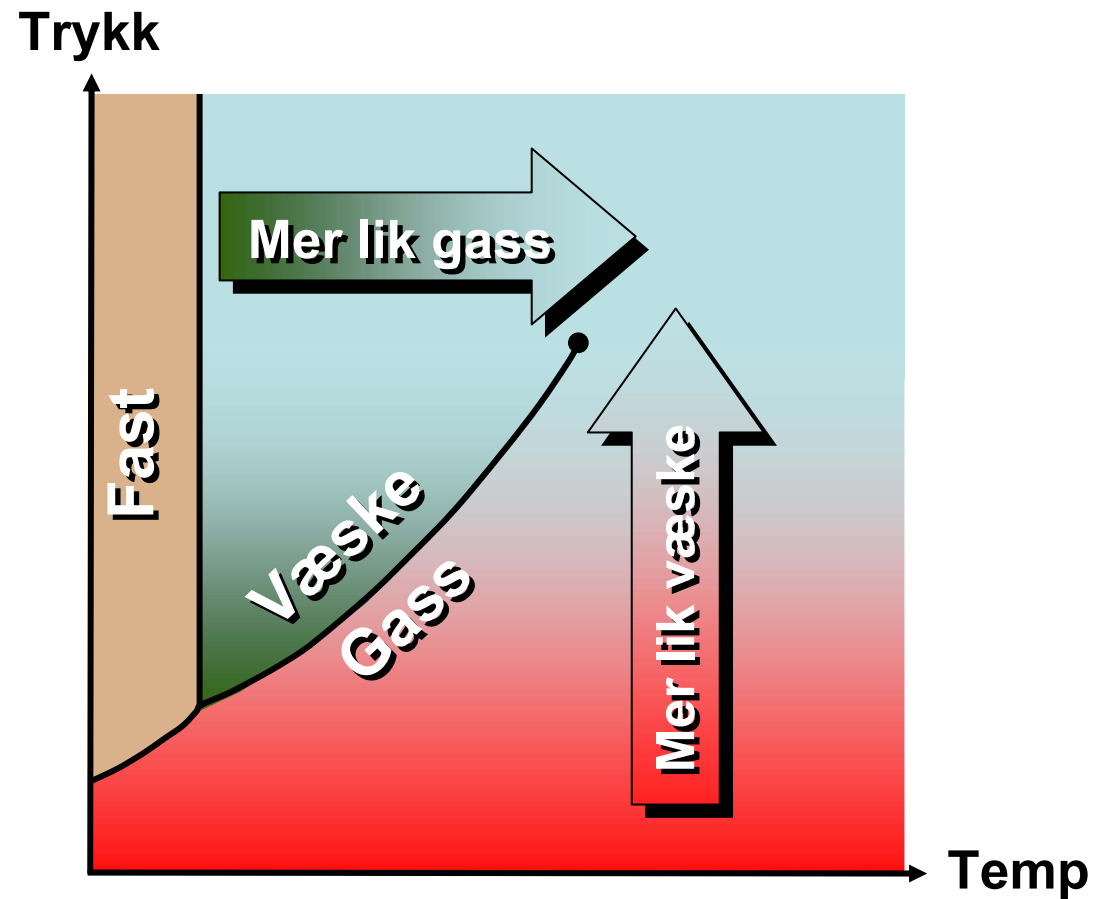
Superkritiske løsemidler

Fasediagram:

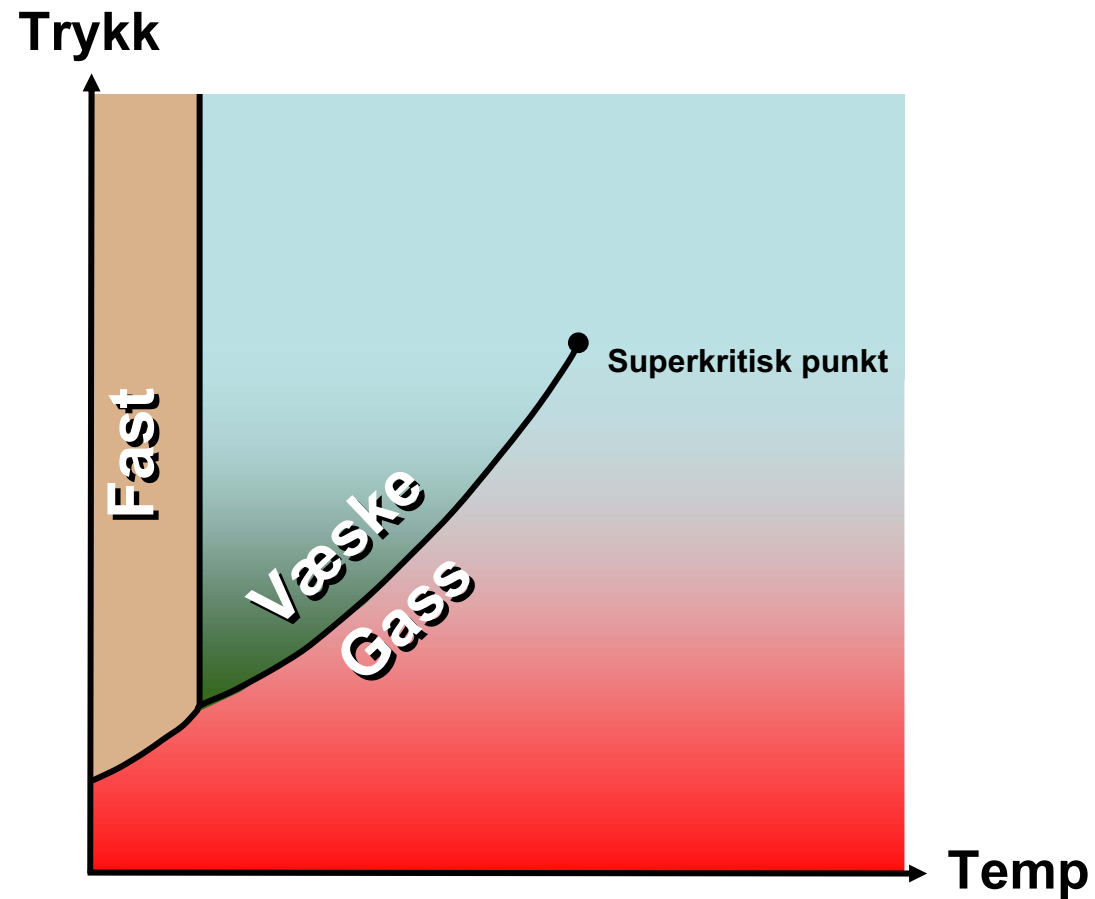
Superkritiske løsemidler

Fasediagram:

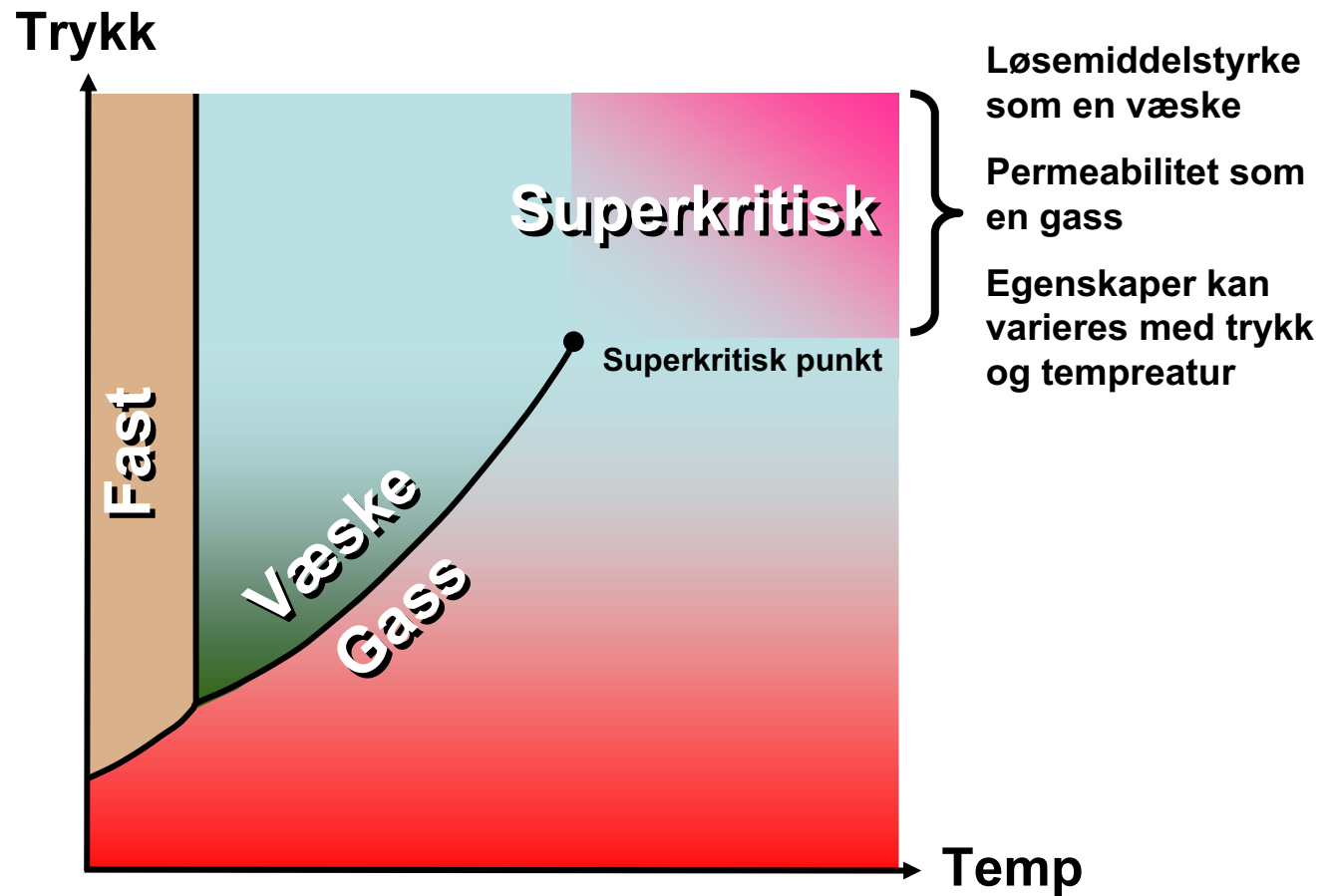
Superkritiske løsemidler

Fasediagram:

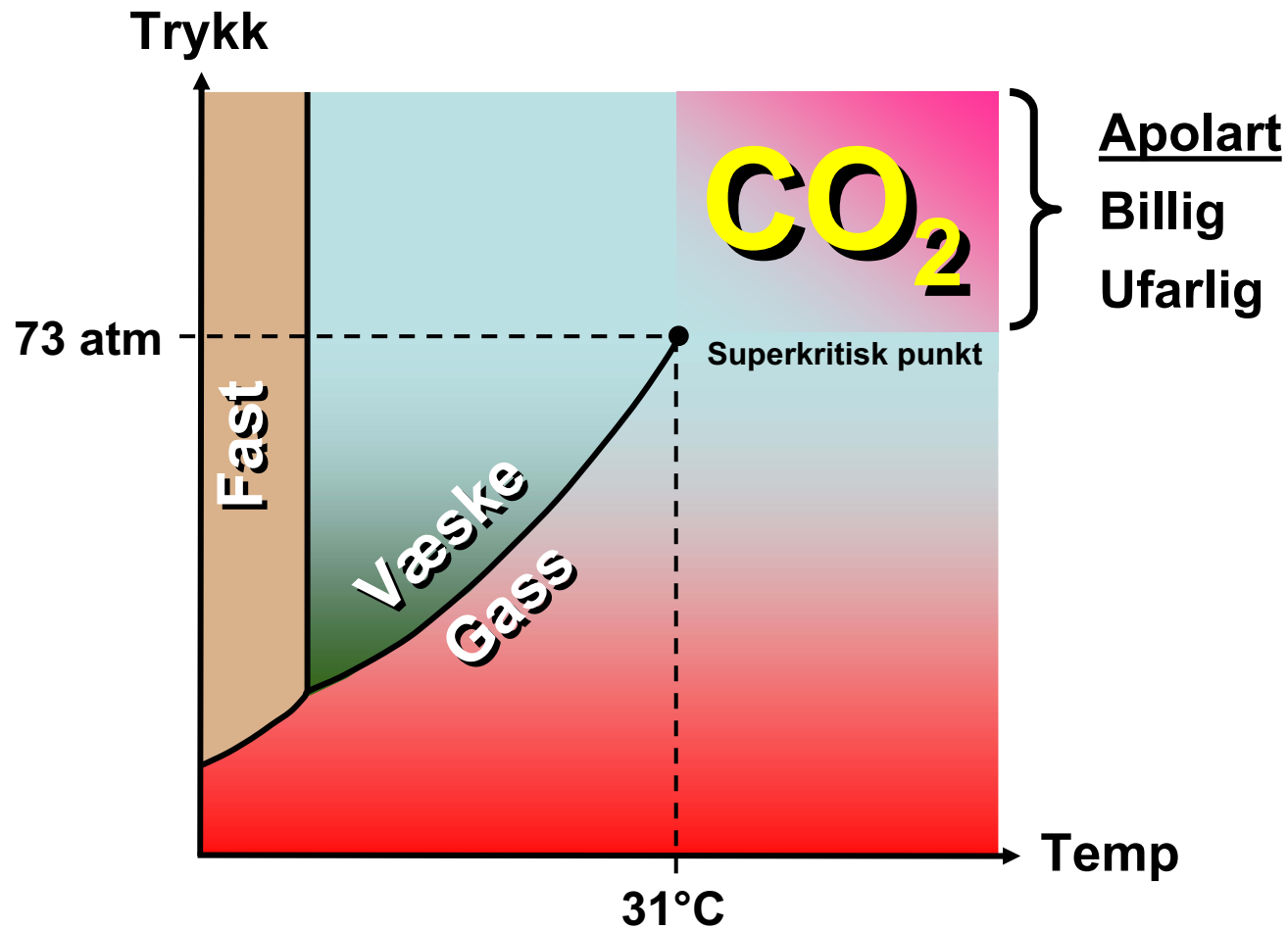
Superkritiske løsemidler

Fasediagram:

Superkritiske løsemidler

Fasediagram:

Superkritiske løsemidler

- ➔ Brukes både som erstatning for væske i ekstraksjon (SFE)
- ➔ Brukes som mobilfase i kromatografi (SFC)
- + Billig, sikkert, lett å fjerne
- + Svært mange parametre som kan varieres, særlig dersom superkritiske løsemidler kombineres med faste faser.
- ➔ Etablert teknikk, mye er patentert, men potensialet er neppe tatt ut

Superkritiske løsemidler

Brukes både som erstatning for væske i ekstraksjon (SFE)

Ekstraksjon av fett

Avfetting av protein og fosfolipider

Separasjon av lipidfraksjoner

Reduksjon av kolesterol

Fettløselige vitaminer

Karotenoider

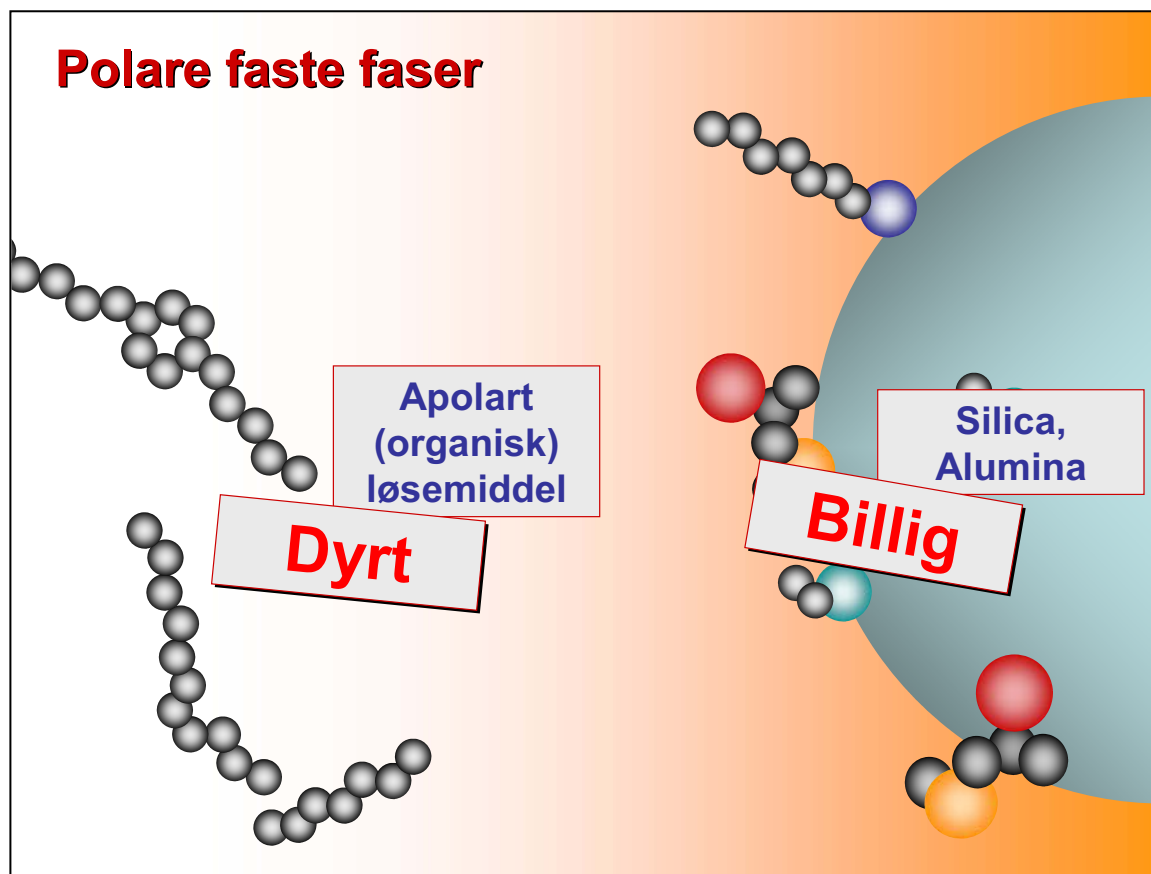
++

Superkritiske løsemidler

➔ Brukes som mobilfase i kromatografi (SFC)

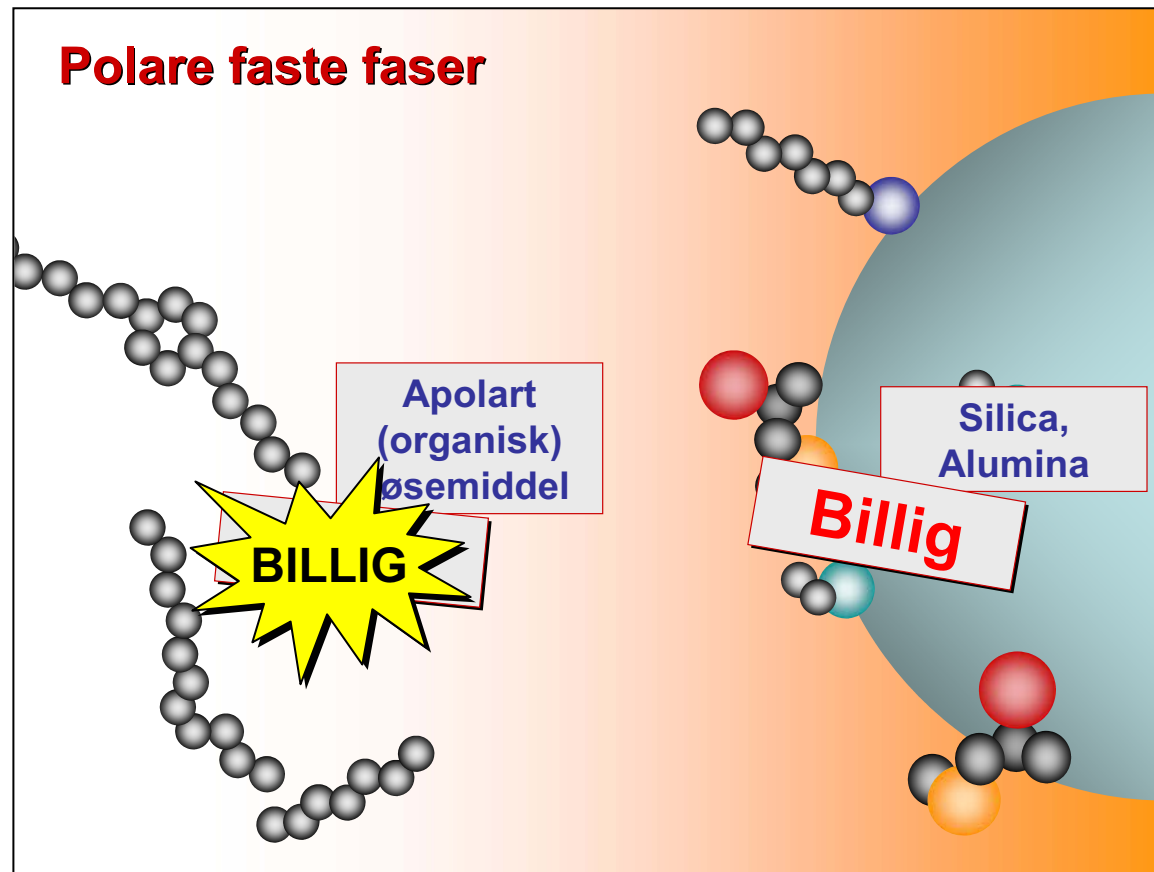
Superkritiske løsemidler

➔ Brukes som mobilfase i kromatografi (SFC)

Superkritiske løsemidler

➔ Brukes som mobilfase i kromatografi (SFC)

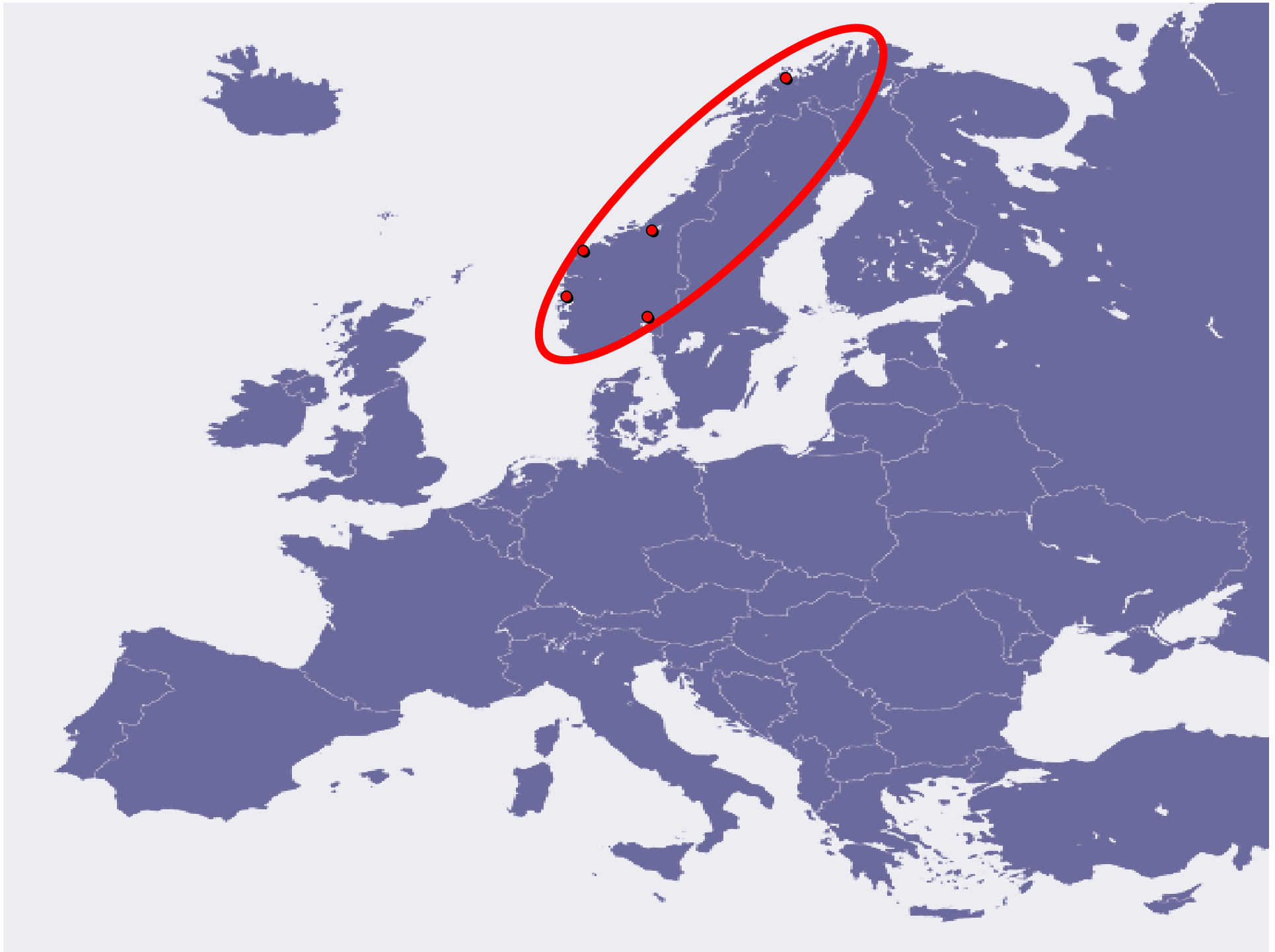
Oppsummering

Oppsummering

- **Stort spekter av teknologier**
- **Høye kostnader**
- **Viktig men vanskelig å foreta riktig valg av teknologi**
- **For å foreta riktige valg må man ha kunnskap om og tilgang til et bredt utvalg av teknologier**

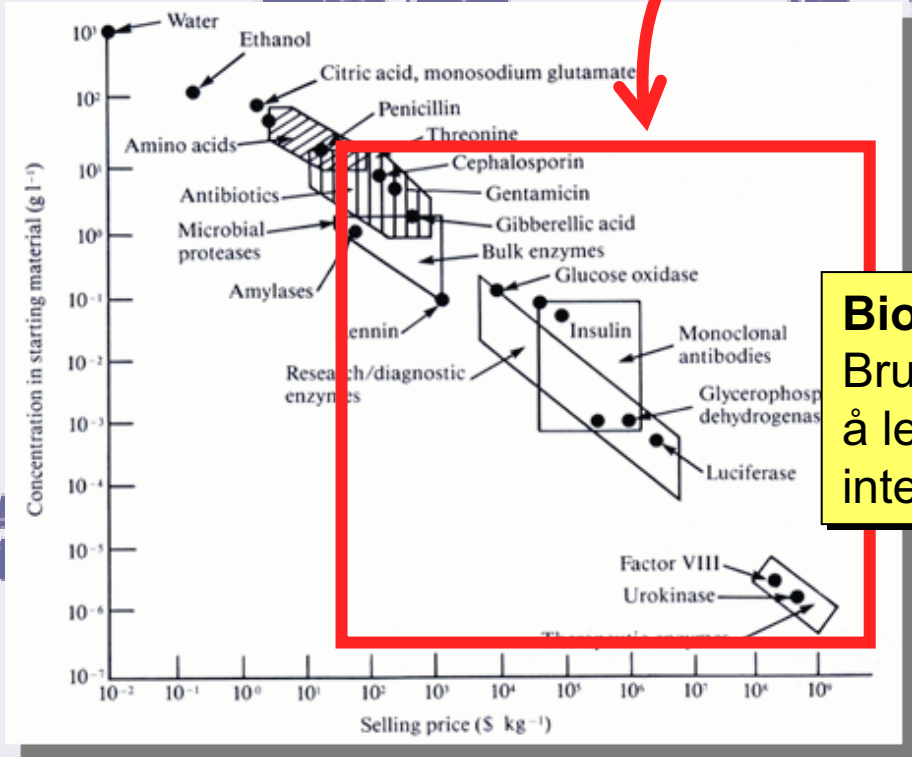
Oppsummering

- ➔ **Stort spekter av teknologier**
- ➔ **Høye kostnader**
- ➔ **Viktig men vanskelig å foreta riktig valg av teknologi**
- ➔ **For å foreta riktige valg må man ha kunnskap om og tilgang til et bredt utvalg av teknologier**

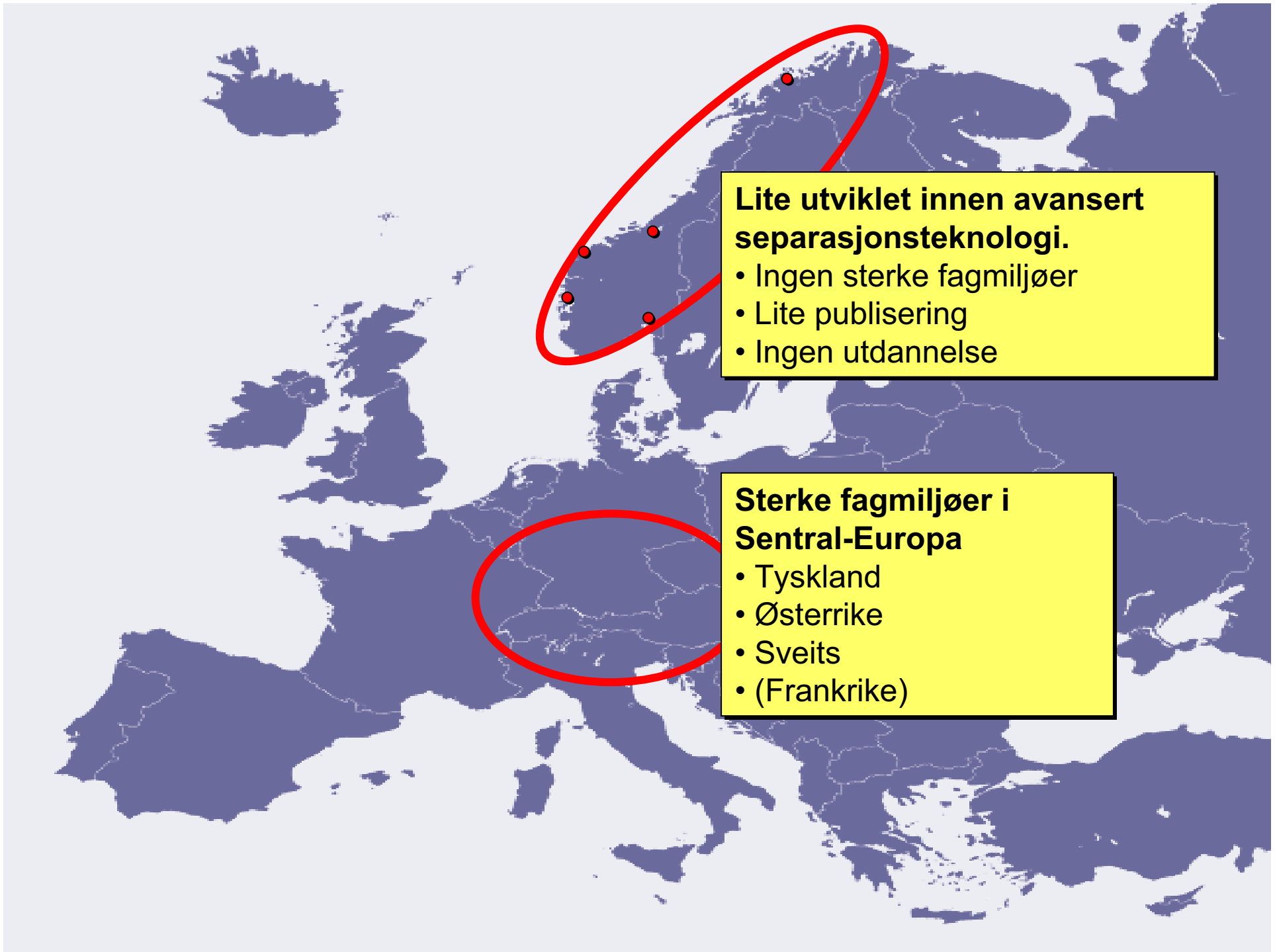

Lite utviklet innen avansert separasjonsteknologi.

- Ingen sterke fagmiljøer
- Lite publisering
- Ingen utdanning

Bioprospektering:
Bruker relativt mye ressurser på å lete etter molekyler med interessante egenskaper.

Lite utviklet innen avansert separasjonsteknologi.

- Ingen sterke fagmiljøer
- Lite publisering
- Ingen utdanning

Sterke fagmiljøer i Sentral-Europa

- Tyskland
- Østerrike
- Sveits
- (Frankrike)

TAKK TIL:

Norges Sildesalgslag

- Finansiering

Lehrstuhl für Thermische Verfahrenstechnik

Universität Erlangen Nürnberg

- Bredt utvalg av separasjonsteknologi

- Superkritisk ekstraksjon/fraksjonering
- SMB

Universität für Bodenkultur Wien Institute of Applied Microbiology

- Spesialisert på separasjon av proteiner